

Raně středověké pohřebiště ve Vraňanech, okr. Mělník

Daniel Dvořáček

1. Úvod

K objevu dosud neznámého raně středověkého pohřebiště došlo na jaře roku 2020 ve Vraňanech, okr. Mělník (*obr. 1a,b*), při stavbě nové prodejny v areálu Farmy Vraňany na západním okraji obce.¹ Terénní výzkum se uskutečnil od konce února do začátku dubna zmíněného roku a jeho průběh byl zkomplikován nastupující pandemií koronaviru Covid-19 a vyrovnáním se s nově nastalou situací. Nekropole se nacházela v severní části skryté plochy a bezpečně je znám jen její jižní okraj. Výskyt hrobů pokračoval směrem severním, západním i východním. Kromě pohřebiště byly na ploše zkoumány také sídlištní objekty pravěkého stáří, z nichž můžeme zmínit kupříkladu laténskou polozemnici. Tyto objekty se koncentrovaly především v jižní části zkoumané plochy, některé se vyskytovaly také v prostoru pohřebiště. Celkově bylo odkryto 267 objektů, z toho 67 hrobů (*obr. 2 a 3*).² Šest hrobových jam se nacházelo na okraji skryté plochy a jejich půdorys byl zachycen jen částečně. Z hlediska stavby těmto hrobům nehrozilo zničení, a nebyly tedy zkoumány.³ Hroby ve východní části zkoumané plochy byly bohužel postiženy hlubší skrývkou, která na ploše probíhala před příchodem archeologa, a část hrobových jam tak byla registrována až na úrovni lidských koster. Podloží bylo tvořeno šterkopískem.

Vraňany se nacházejí na říční terase nad levým břehem řeky Vltavy v oblasti dolního Povltaví, zhruba 9 kilometrů západně od soutoku Vltavy s Labem u Mělníka. Samotná lokalita leží na okraji říční terasy v nadmořské výšce cca 175 m a Vltava protéká pod skalnatým svahem asi o 10 až 15 metrů níže. Přímo pod lokalitou se od řeky odpojuje Vraňansko-hořínský plavební kanál, postavený v letech 1903 až 1905, k počátku jehož trasy bylo využito vltavské říční rameno mezi tehdejšími ostrovy.

Obr. 1a. Vraňany, okr. Mělník. Poloha lokality na mapě Čech.

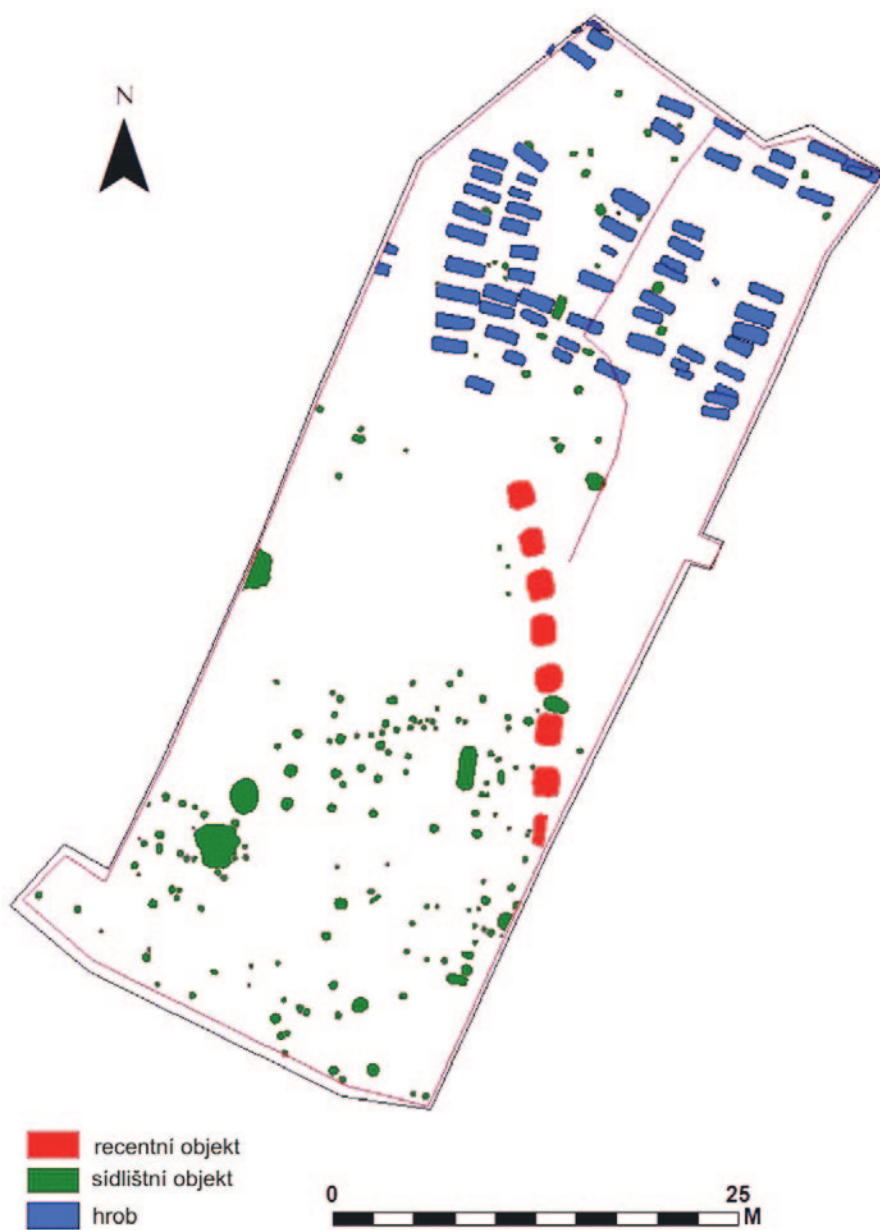
1 Výzkum je veden pod číslem AMČR C-202109822. Vedoucí výzkumu a autor článku byl tehdy zaměstnán v Oddělení terénní archeologie Archeologického ústavu AV ČR Praha.

2 Původně bylo počítáno s 68 hroby. Domnělý hrob H61 se spodkem nádoby byl však po laboratorním zpracování vyřazen jako nepodložený.

3 Jednalo se o hroby H60, H63, H64, H65, H67 a H68. Byly zakryty geotextilií a ponechány na místě.

Obr. 1b. Vraňany, okr. Mělník. Lokalizace pohřebiště.

Obr. 2. Vraňany, okr. Mělník. Plán plochy prozkoumané v roce 2020 s pohřebištěm v severní části.

Obr. 3. Vraňany, okr. Mělník. Plán prozkoumané části pohřebiště.

2. Popis hrobů

Hrob H1 (obj. 7); obr. 4–5

Číslo kontextů: bez popisu

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: bez popisu

Hrobová jáma: hrobová jáma dochovaná jen u dna; pravoúhle obdélný půdorys s oblými rohy, dno ploché; rozměry 171 × 57 cm, max. hloubka 3 cm

Úprava hrobové jámy: –

Poloha kostry: v anatomické poloze na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: mladší dospělý⁴

Hrobový inventář: bez inventáře

Poznámka: hrobová jáma značně poničena hlubší skrývkou ornice (včetně skeletu).

Hrob H2 (obj. 8); obr. 4–5

Číslo kontextů: bez popisu

Stratigrafický vztah: hrob H2 narušil starší pohřeb H3

Zásyp: bez popisu

Nálezy ze zásypu: keramika – z okolí pánve 3 ks (pravěk); okolí lebky 1 ks (pravěk)

Hrobová jáma: hrobová jáma dochovaná jen u dna; oválný půdorys, dno konkávní; rozměry 205 × 70 cm, max. hloubka 3 cm.

Úprava hrobové jámy: pohřeb zakryt dřevěnou deskou.

Poloha kostry: v anatomické poloze na zádech, orientace Z–V. V hrobové jámě ještě část dolní končetiny dalšího jedince a kosti malého dítěte

Antropologické určení: jedinec 1 – dospělý; jedinec 2 – dospělý; jedinec 3 – dítě (2–3 roky dle délky kosti pažní)

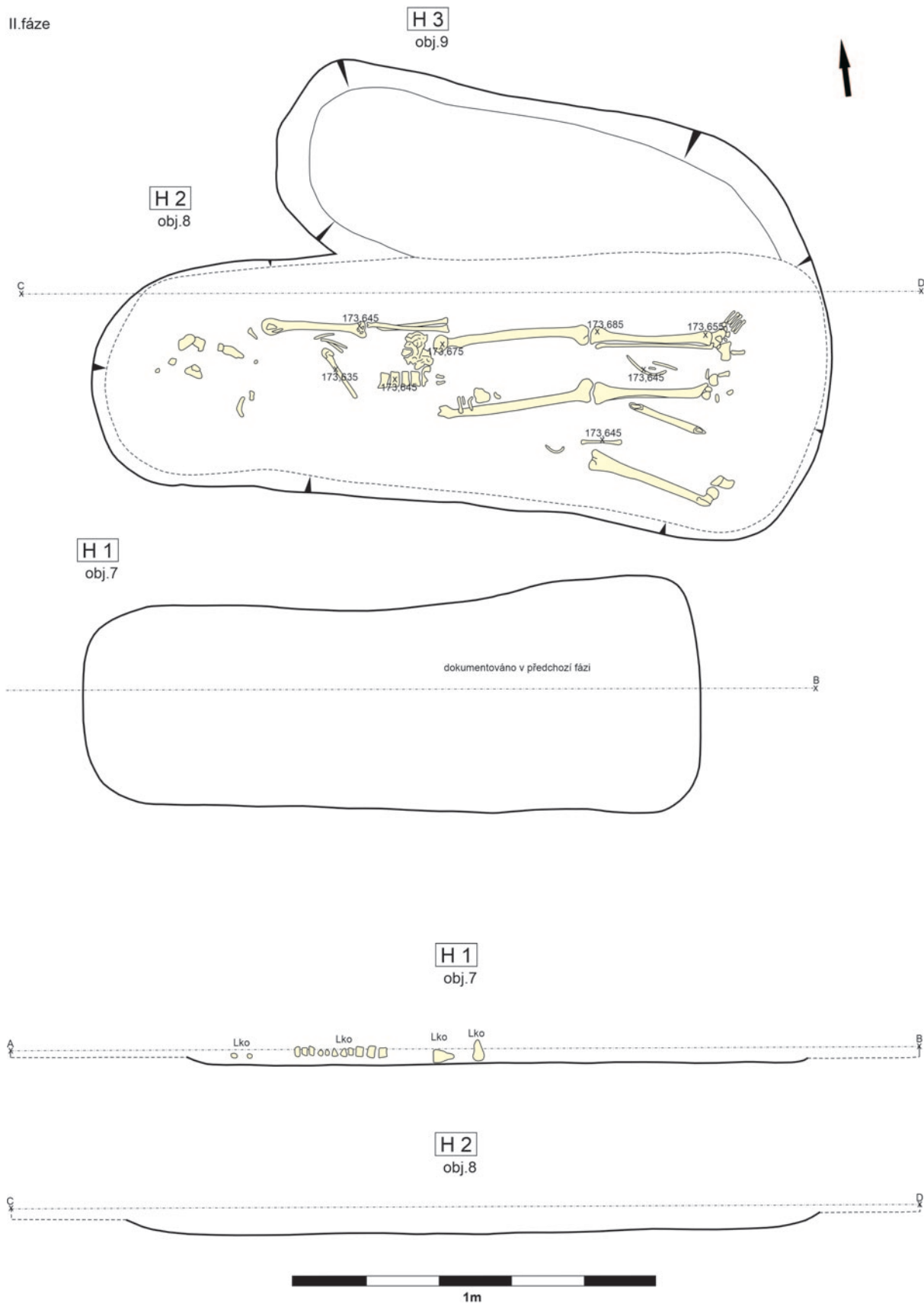
Hrobový inventář: bez inventáře

Poznámka: hrobová jáma značně poničena hlubší skrývkou ornice (včetně skeletu).

4 Antropologické určení ostatků provedla E. Zazvonilová.

Obr. 4. Vraňany, okr. Mělník. Hroby H1, H2, H3. Nahoře první fáze odkryvu.

Obr. 5. Vraňany, okr. Mělník. Hroby H1, H2, H3 (H2 – druhá fáze odkryvu).

Hrob H3 (obj. 9); obr. 4–5

Číslo kontextů: bez popisu

Stratigrafický vztah: hrob H3 narušen mladším pohřbem H2

Zásyp: bez popisu

Hrobová jáma: hrobová jáma dochovaná jen u dna; oválný půdorys; rozměry 156 × 56 cm

Úprava hrobové jámy: –

Poloha kostry: zachováno jen několik fragmentů lebky a příměs kostí dalšího jedince, orientace JV–SZ

Antropologické určení: dospělý + příměs: dítě (do 1 roku?)

Hrobový inventář: bez inventáře

Poznámka: hrobová jáma značně zničená hlubší skrývkou ornice (včetně skeletu).

Hrob H4 (obj. 10); obr. 6

Číslo kontextů: podloží 2; zásyp 4, 6

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – středně hnědošedá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, příměs 5 % křemenné oblázky do Ø 8 cm;

6 – středně šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, příměs 10 % křemenné oblázky do Ø 10 cm

Hrobová jáma: oválný půdorys, stěny hladké, konkávní, místy konvexní, zlom ode dna pozvolný, dno ploché rovné; rozměry 187 × 65 cm, max. hloubka 18 cm

Úprava hrobové jámy: zbytek dřeva, pravděpodobně desky

Poloha kostry: v anatomické poloze na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: nedospělý, 6–7 let (zachovány pouze diafýzy pravé kosti stehenní, levé kosti holenní, několik poškozených žeber); příměs: bederní obratel dospělého jedince

Hrobový inventář: bez inventáře

Poznámka: špatný stav dochování skeletu způsoben nejspíš hlubší skrývkou.

Hrob H5 (obj. 11); obr. 7

Číslo kontextů: podloží 2; zásyp 4, 7

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – středně hnědošedá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s hnědookrovým zahliněným šterkopískem 90:10; 7 – středně hnědošedá, středně ulehlá, písčito prachová hlína, příměs 1) 10 % křemenné oblázky do Ø 10 cm, 2) 5 % čočky okrového šterkopísku do Ø 3 cm

Hrobová jáma: pravouhle obdélný s oblými rohy; rozměry 170 × 86 cm, max. hloubka 30 cm; stěny hladké, konkávní, místy stupňovité; zlom ode dna pozvolný, dno ploché rovné

Úprava hrobové jámy: zbytek dřevěné schránky (středně hnědá, středně ulehlá); opukové obložení (za hlavou)

Poloha kostry: v anatomické poloze na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: nedospělý, 5–6 let

Hrobový inventář: bez inventáře.

Hrob H6 (obj. 40); obr. 8

Číslo kontextů: podloží 2; zásyp 4, 7

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – středně hnědošedá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s okrovohnědým zahliněným šterkopískem 80:20; 7 – tmavě hnědošedá, středně ulehlá, písčito prachová hlína, příměs 5 % křemenné oblázky do Ø 7 cm

Hrobová jáma: pravouhle obdélný půdorys s oblými rohy, stěny hladké, konkávní, místy stupňovité, zlom ode dna pozvolný, dno ploché šikmé; rozměry 213 × 96 cm, max. hloubka 47 cm

Úprava hrobové jámy: tělo spočívalo na dřevěné desce

Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: nedospělý, 10–14 let

Hrobový inventář: bez inventáře.

Hrob H7 (obj. 41); obr. 9–10

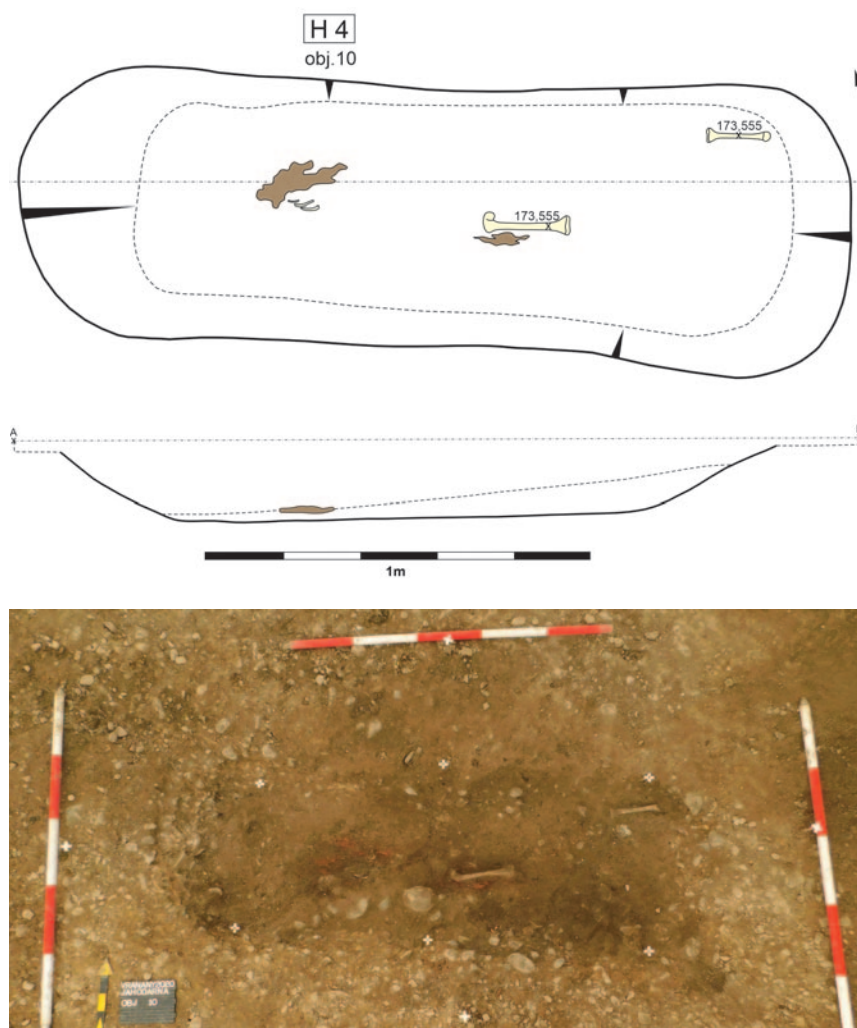
Číslo kontextů: podloží 2; zásyp 4, 7

Stratigrafický vztah: 3 jedinci; nejmladší pohřeb jedinec č. 1 nad jedincem č. 2 a ten byl uložen nad jedincem č. 3

Zásyp: 4 – tmavě hnědošedá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, příměs 15 % křemenné oblázky do Ø 10 cm;

7 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, písčito prachová hlína, příměs 5 % křemenné oblázky do Ø 5 cm.

Nálezy ze zásypu: keramika – z okolí pánve 1 ks (pravěk)

Obr. 6. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H4.

Hrobová jáma: pravouhle obdélný půdorys s oblými rohy, stěny (profil) neckovité, zlom ode dna pozvolný, dno ploché; rozměry 246 × 99 cm, max. hloubka 42 cm.

Úprava hrobové jámy: jedinec 1 – kamenné obložení, 1 opukový kámen vedle levé ruky; jedinec 2 uložen na dřevěnou desku jedince 3; jedinec 3 překryt dřevěnou deskou.

Poloha kostry: všichni tři jedinci v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V.

Antropologické určení: jedinec 1 – muž?, 40+; jedinec 2 – nedospělý, 1–2 roky; jedinec 3 – dospělý jedinec

Hrobový inventář: bez inventáře

Hrob H8 (obj. 42); obr. 11

Číslo kontextů: podloží 2; zásyp 4

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – středně hnědošedá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, příměs 5 % křemenné oblázky do Ø 10 cm

Nálezy ze zásypu: keramika – okolí chodidel 1 ks (pravěk)

Hrobová jáma: pravouhle obdélný půdorys s oblými rohy, stěny hladké, konkávní, zlom ode dna pozvolný, dno ploché rovné; rozměry 212 × 67 cm, max. hloubka 8 cm

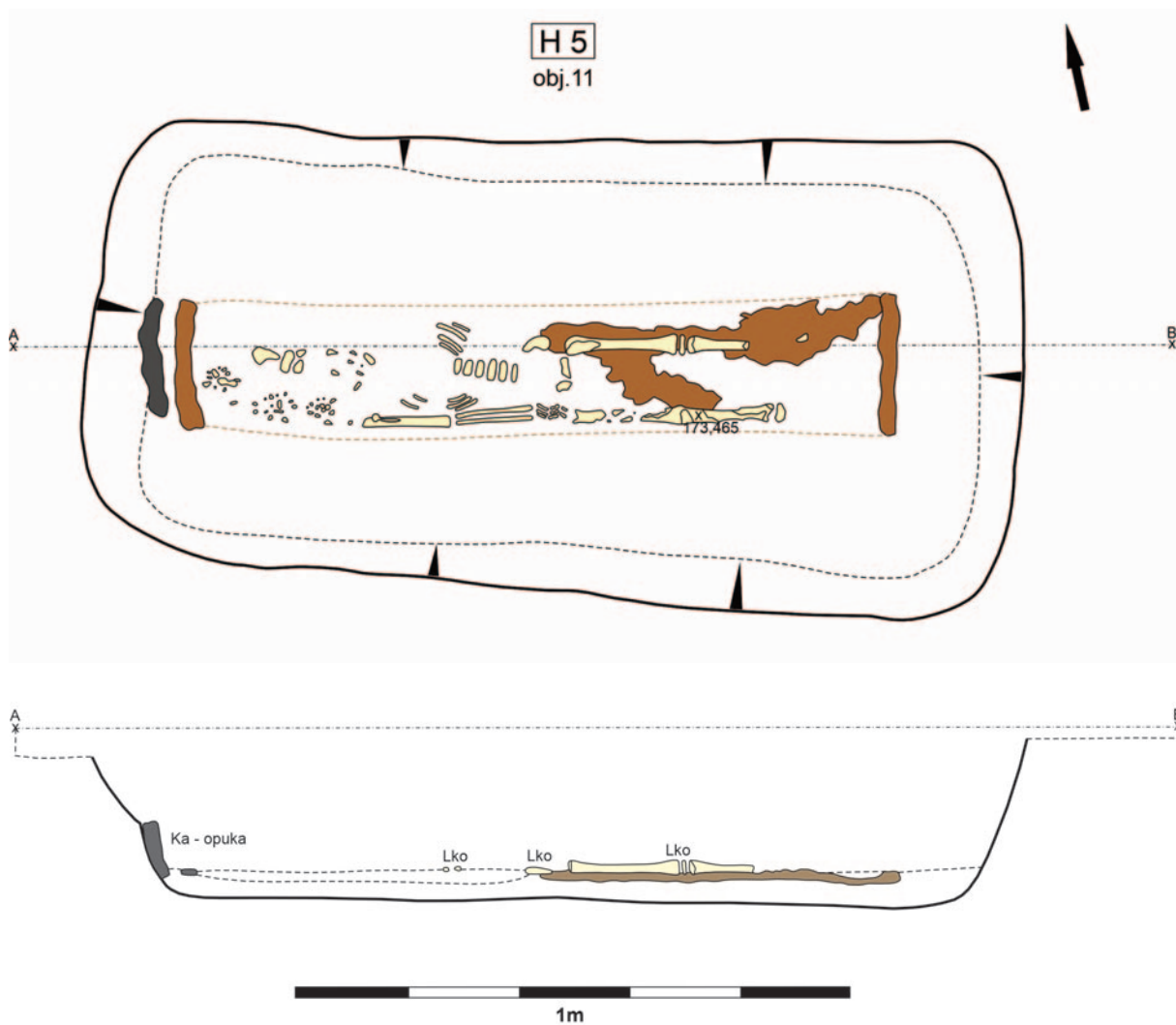
Úprava hrobové jámy: –

Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

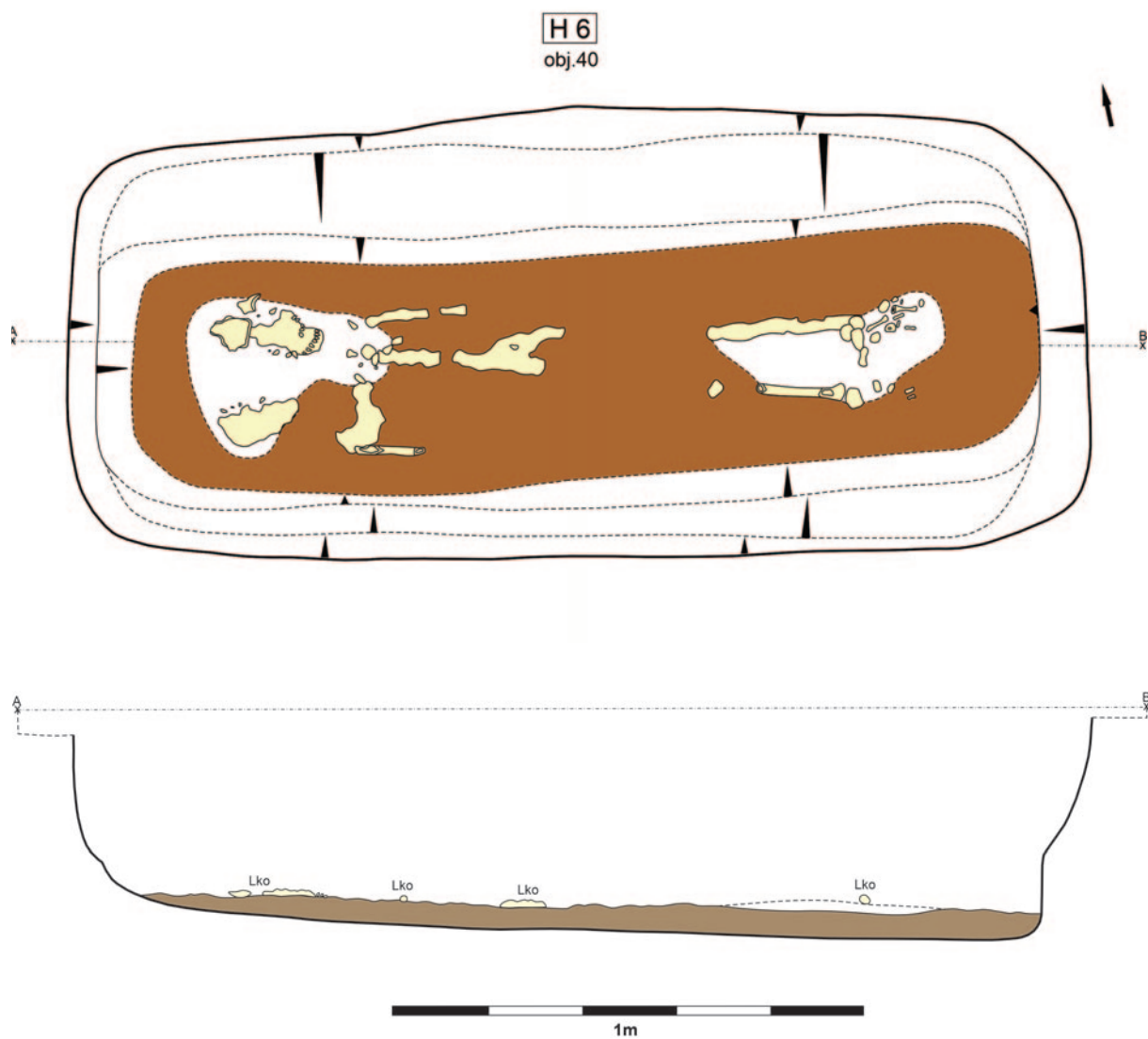
Antropologické určení: muž, 30+

Hrobový inventář: bez inventáře

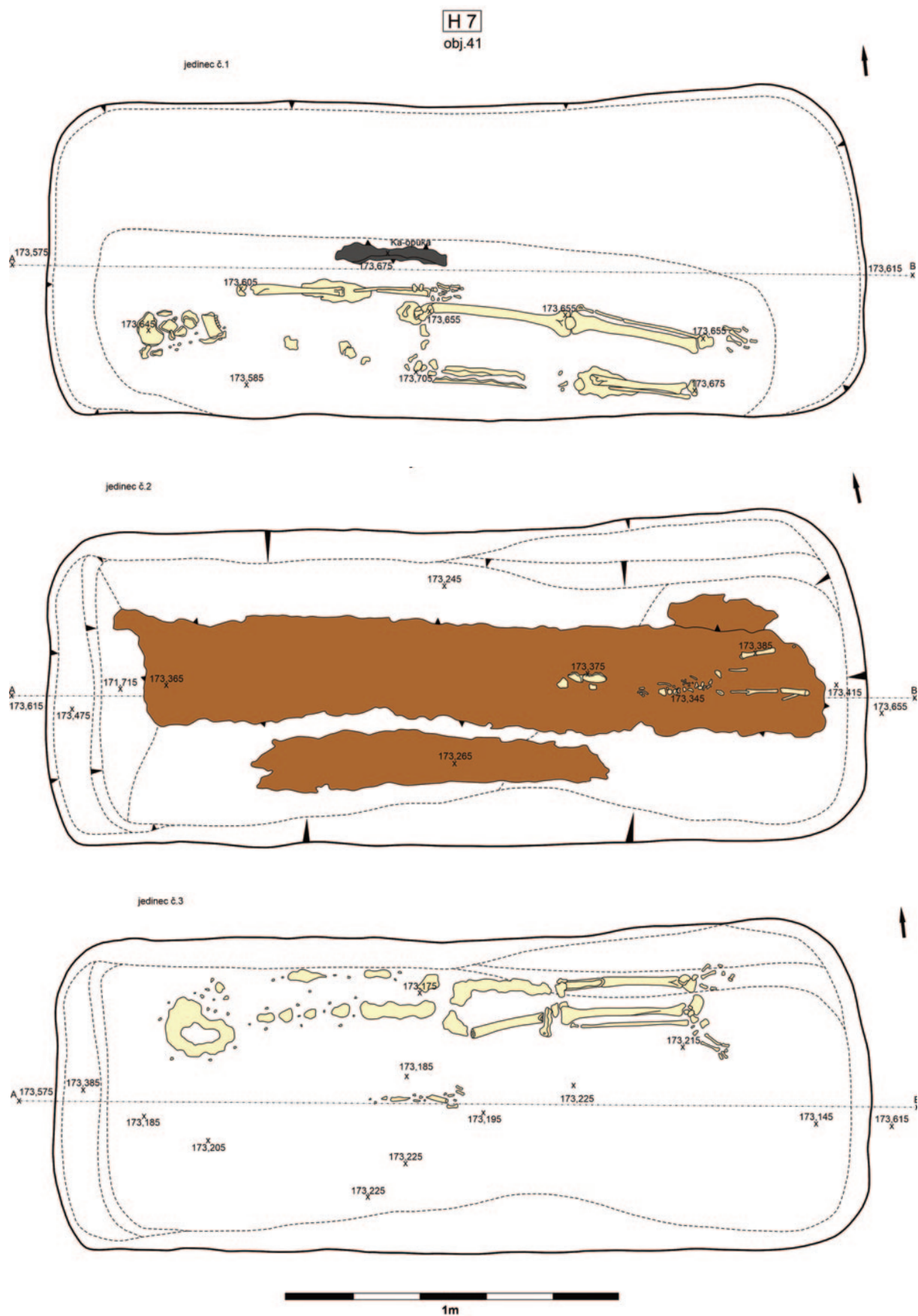
Poznámka: hrobová jáma narušena hlubší skrývkou ornice. Skelet byl víceméně dobře zachován, jen lebka byla značně narušená stavební technikou při skrývce.

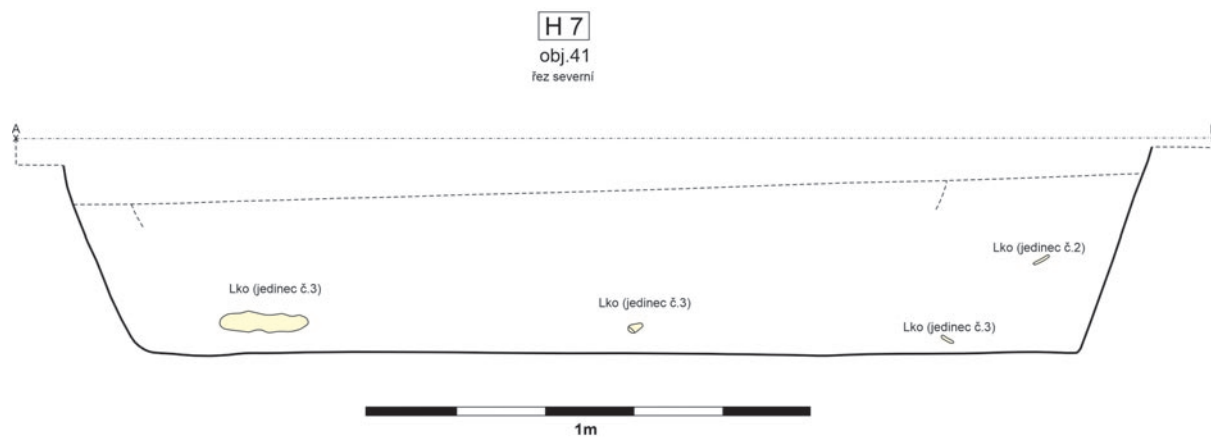
Obr. 7. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H5.

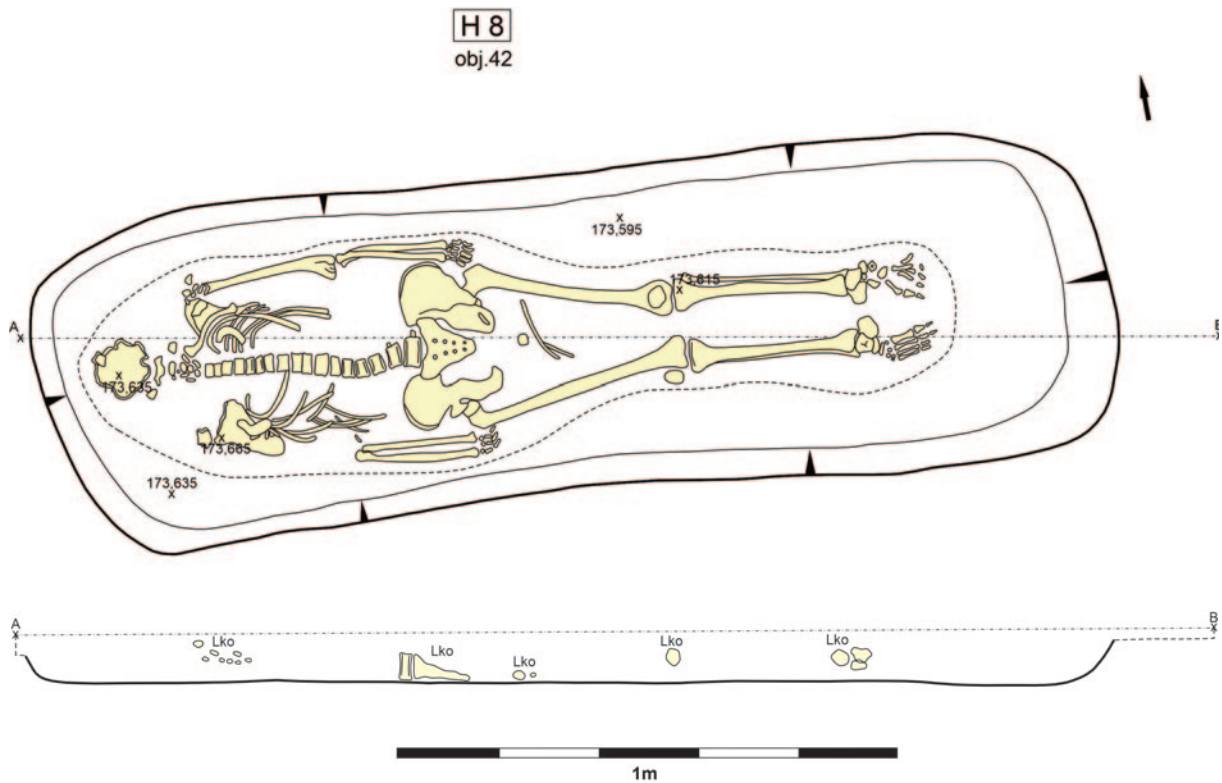
Obr. 8. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H6.

Obr. 9. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H7, jedinci 1–3, shora.

Obr. 10. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H7.

Obr. 11. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H8.

Hrob H9 (obj. 86); obr. 12

Číslo kontextů: podloží 2; zásyp 4, 5

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – středně okrovohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s okrovým štěrkopískem 85:15; 5 – středně šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s okrovým štěrkopískem 90:10

Hrobová jáma: pravouhle obdélný půdorys s oblými rohy, stěny hladké, konkávní, zlom ode dna pozvolný, dno konkávní; rozměry 224 × 66 cm, max. hloubka 36 cm

Úprava hrobové jámy: –

Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

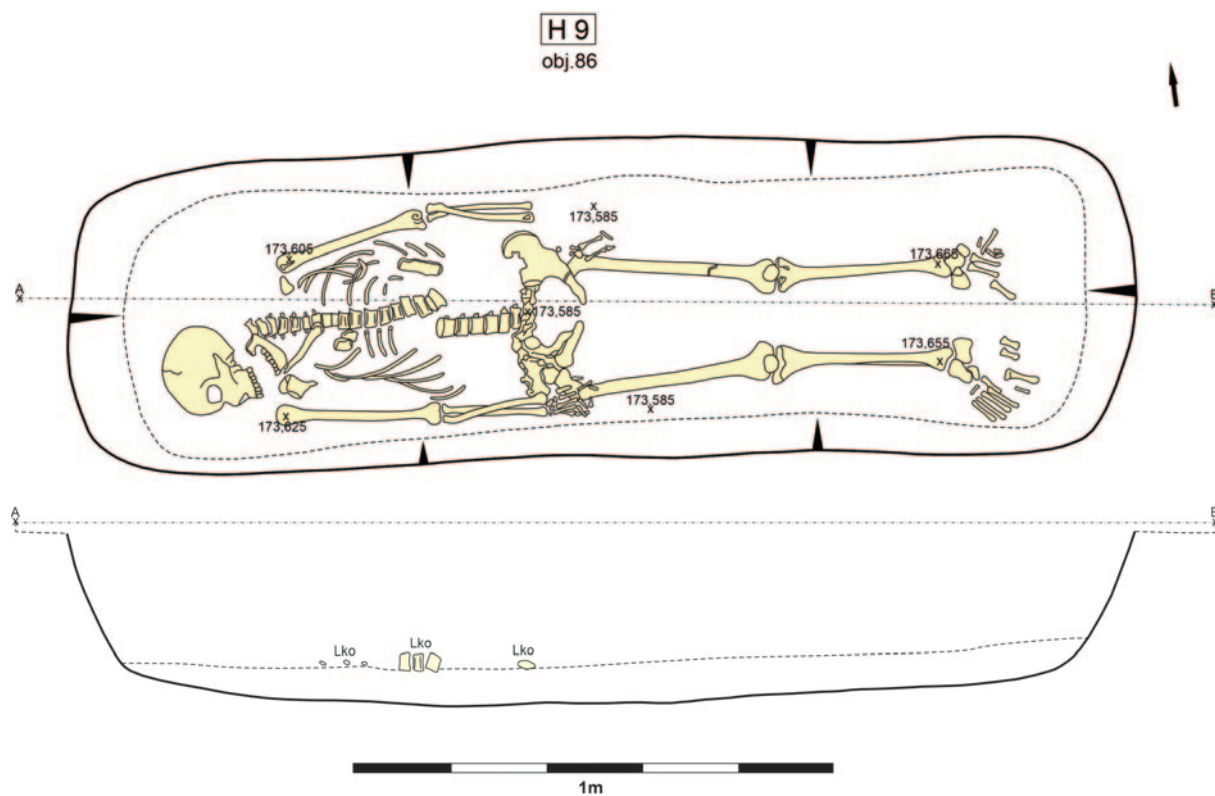
Antropologické určení: muž, 20–29 let

Hrobový inventář: bez inventáře.

Hrob H10 (obj. 94); obr. 13

Číslo kontextů: podloží 2; zásyp 4

Stratigrafický vztah: –

Obr. 12. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H9.

Zásyp: 4 – středně šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, příměs 15 % křemenné oblázky do Ø 10 cm

Nálezy ze zásypu: keramika – 2 ks (pravěk)

Hrobová jáma: pravouhle obdélný půdorys s oblými rohy, profil neckovitý, zlom ode dna pozvolný, dno ploché rovné; rozměry 211 × 64 cm, max. hloubka 33 cm.

Úprava hrobové jámy: málo zřetelné stopy dřeva, snad dřevěná deska; kamenné obložení – opuka

Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: dospělý, 30/40+

Hrobový inventář: bez inventáře.

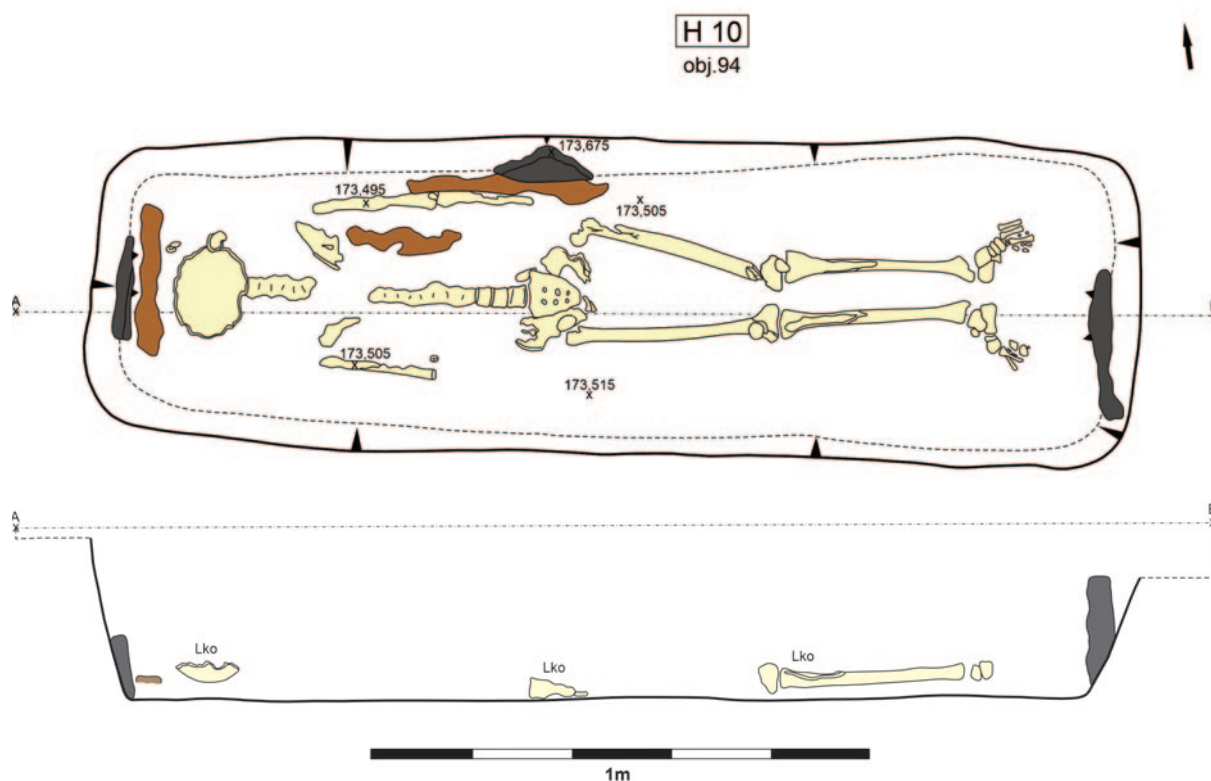
Hrob H11 (obj. 95); obr. 14

Čísla kontextů: podloží 2; zásyp 4, 6

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – středně hnědošedá, středně ulehlá, písčito prachová hlína, příměs 15 % křemenné oblázky do Ø 5 cm;

6 – středně šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s hnědookrovým zahliněným štěrko-pískem 90:10

Obr. 13. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H10.

Hrobová jáma: pravouhle obdélný půdorys s oblými rohy; rozměry 155 × 85 cm, max. hloubka 13 cm; stěny hladké, konkávní; zlom ode dna pozvolný, dno konkávní

Úprava hrobové jámy: dřevěný prvek (středně hnědá, středně ulehlá); opukové obložení

Poloha kostry: v anatomické poloze na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: nedospělý, 3–4 roky

Hrobový inventář: bez inventáře.

Hrob H12 (obj. 96); obr. 15

Čísla kontextů: podloží 2; zásyp 5

Stratigrafický vztah: výkop hrobu H12 porušil západní stěnu staršího hrobu H23

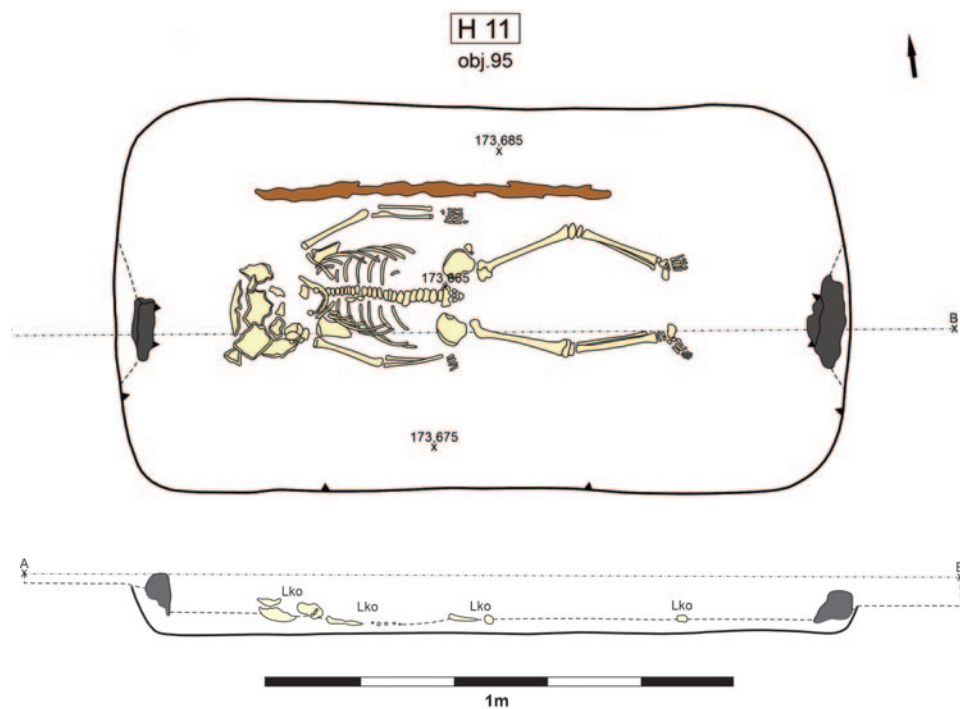
Zásyp: bez popisu

Nálezy ze zásypu: keramika – z okolí pánve 2 ks (pravěk, 1 ks drobné rýhy)

Hrobová jáma: pravouhle obdélný půdorys s oblými rohy; rozměry 250 × 69 cm, max. hloubka 18 cm; stěny téměř svíslé; zlom ode dna pozvolný, dno konkávní

Úprava hrobové jámy: kámen za hlavou

Poloha kostry: v anatomické poloze na zádech, orientace Z–V

Obr. 14. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H11.

Antropologické určení: dospělý, 20–29 let

Hrobový inventář: bez inventáře.

Hrob H13 (obj. 97); obr. 15–16

Číslo kontextů: podloží 2; zásyp 5

Stratigrafický vztah: hrob uložen nad starší pohřeb H23

Zásyp: bez popisu

Hrobová jáma: oválný půdorys; rozměry 149 × 45 cm, max. hloubka 18 cm; západní stěna neckovitá, východní nezachycena; zlom ode dna pozvolný

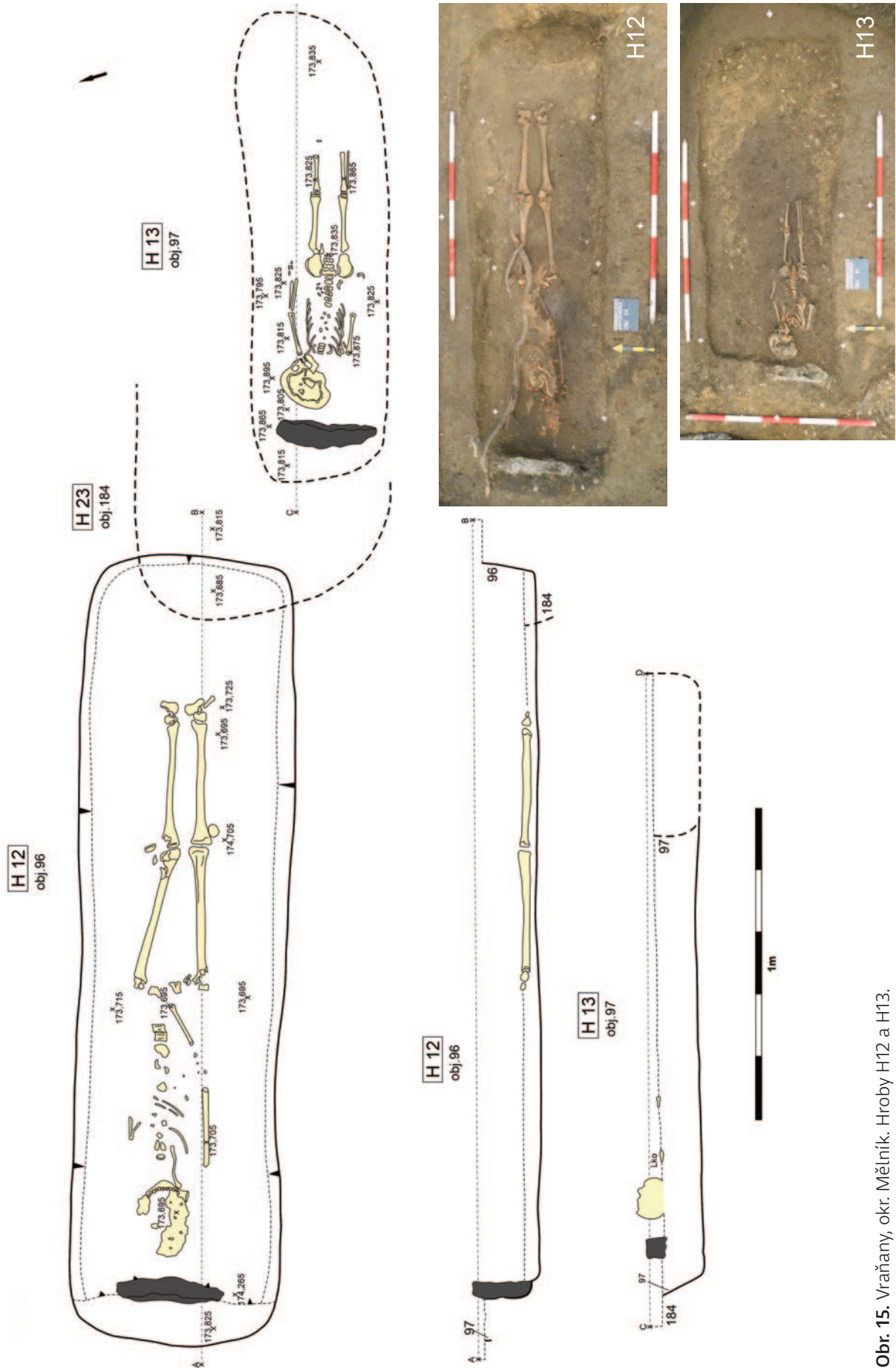
Úprava hrobové jámy: kámen za hlavou

Poloha kostry: v anatomické poloze na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: 2–4 roky

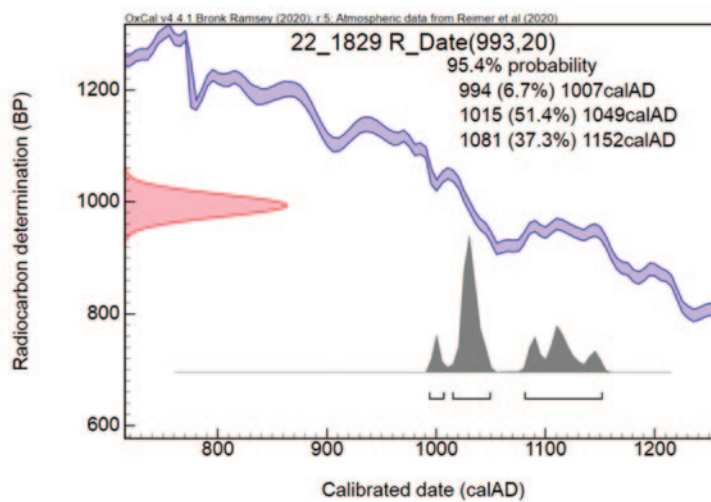
Kalibrované stáří (¹⁴C): 994–1152 AD (obr. 16)

Hrobový inventář: bez inventáře.

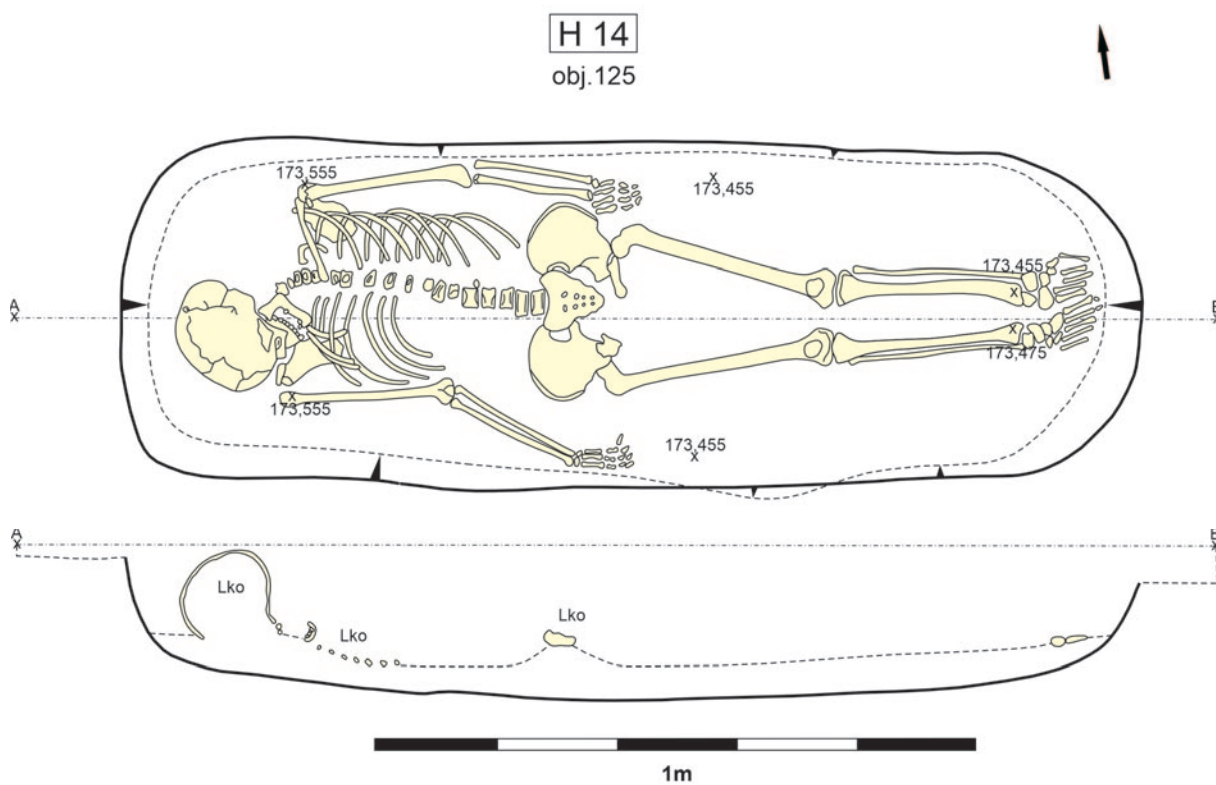

Obr. 15. Vraňany, okr. Mělník. Hroby H12 a H13.

Hrob H13

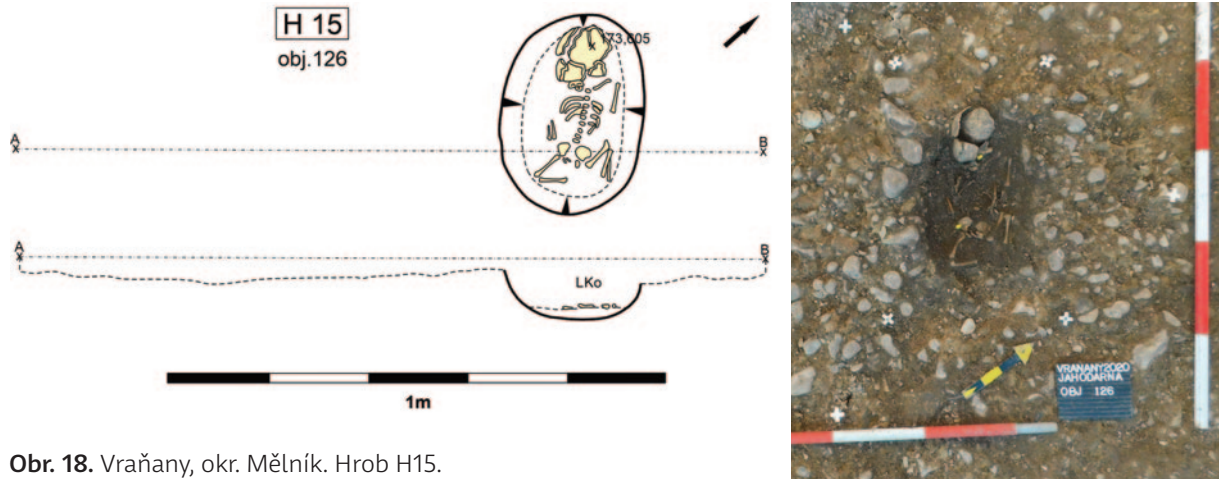

Obr. 16. Vraňany, okr. Mělník. Radiouhlíkové datování hrobu H13.

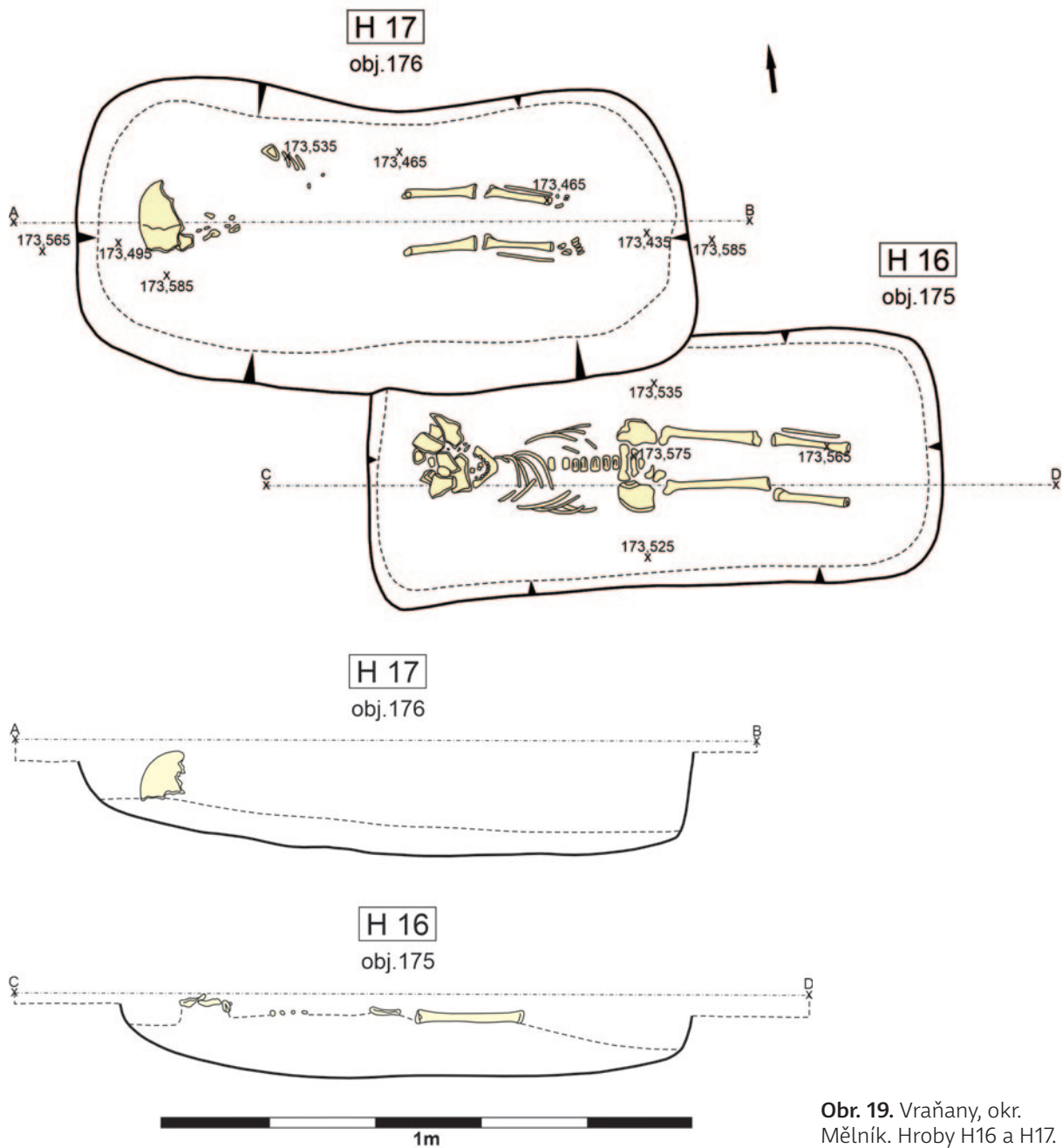

Obr. 17. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H14.

Obr. 18. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H15.

Obr. 19. Vraňany, okr. Mělník. Hroby H16 a H17.

Obr. 20. Vraňany, okr. Mělník. Hroby H16 a H17.

Hrob H14 (obj. 125); obr. 17

Číslo kontextů: podloží 2; zásyp 4, 5

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – středně hnědošedá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, příměs 5 % křemenné oblázky do Ø 5 cm;

5 – středně šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, příměs 10 % křemenné oblázky do Ø 8 cm

Hrobová jáma: pravouhle obdélný půdorys s oblými rohy; rozměry 170 × 57 cm, max. hloubka 22 cm; stěny hladké, konkávní; zlom ode dna pozvolný, dno konkávní

Úprava hrobové jámy: –

Poloha kostry: v anatomické poloze na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: žena?, juvenis (15–19 let)

Hrobový inventář: bez inventáře.

Hrob H15 (obj. 126); obr. 18

Číslo kontextů: podloží 2; zásyp 4, 5

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – světle hnědookrovošedá, tvrdá; 5 – středně hnědošedá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, příměs 3 % křemenné oblázky do Ø 5 cm

Hrobová jáma: oválný půdorys; rozměry 40 × 28 cm, max. hloubka 9 cm; stěny hladké, konkávní; zlom ode dna nepostřehnutelný; dno konkávní

Úprava hrobové jámy: překrytí hrobové jámy opukovým kamenem, vrstva 4

Poloha kostry: kojeneček uložený pod opukovým kamenem. V anatomické poloze na zádech, orientace SZ–JV

Antropologické určení: nedospělý, do 1 roku

Hrobový inventář: bez inventáře.

Hrob H16 (obj. 175); obr. 19–20

Číslo kontextů: podloží 2; zásyp 4, 5

Stratigrafický vztah: hrob H16 narušen v severozápadním rohu mladším hrobem H17

Zásyp: 4 – středně šedohnědá, středně ulehlá, písčito prachová hlína, příměs 3 % křemenné oblázky do Ø 5 cm;

5 – středně šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, příměs 5 % křemenné oblázky do Ø 8 cm

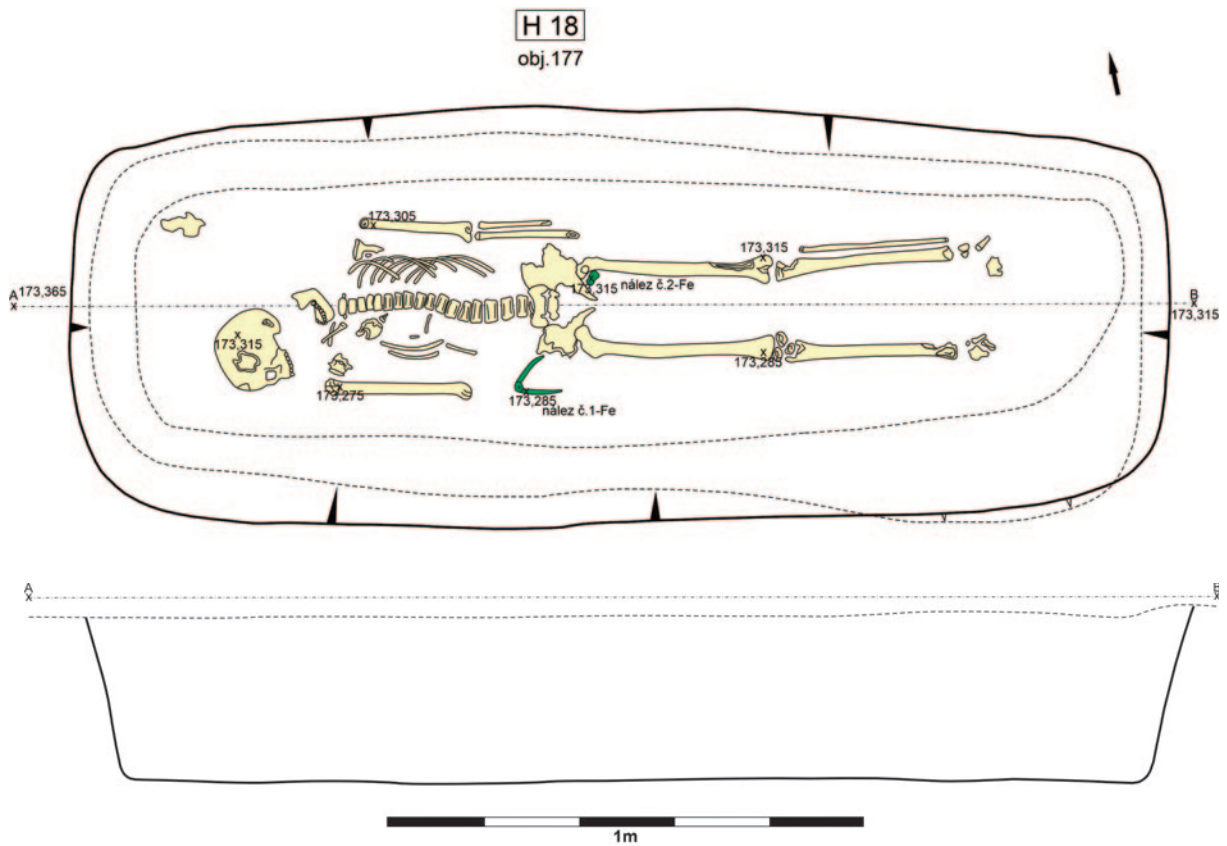
Hrobová jáma: lichoběžníkovitý půdorys s oblými rohy, hladké, konkávní stěny, zlom ode dna pozvolný, dno konkávní; rozměry 109 × 48 cm, max. hloubka 13 cm

Úprava hrobové jámy: –

Poloha kostry: v anatomické poloze na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: nedospělý, 4–5 let

Hrobový inventář: bez inventáře.

Obr. 21. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H18.

Hrob H17 (obj. 176); obr. 19–20

Čísla kontextů: podloží 2; zásyp 4, 5

Stratigrafický vztah: hrob H17 narušil starší hrob H16

Zásyp: 4 – středně hnědošedá, středně ulehlá, písčito prachová hlína, příměs 5 % křemenné oblázky do Ø 6 cm;

5 – středně hnědošedá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, příměs 10 % křemenné oblázky do Ø 12 cm.

Hrobová jáma: nepravidelný oválný půdorys, stěny hladké, konkávní, zlom ode dna pozvolný, dno konkávní; rozměry 118 × 57 cm, max. hloubka 19 cm

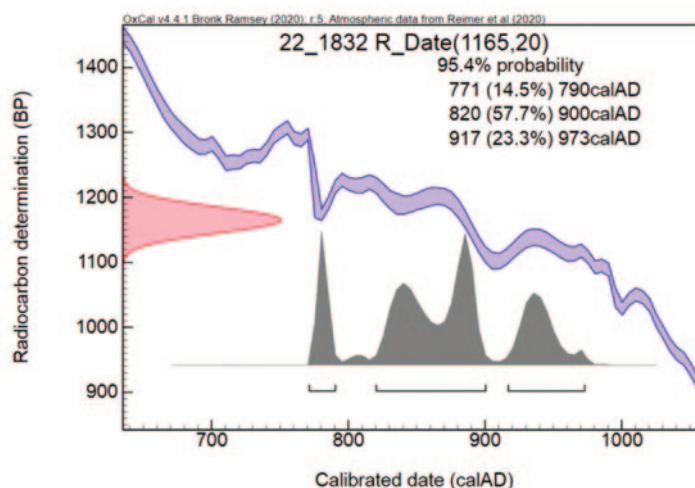
Úprava hrobové jámy: –

Poloha kostry: V anatomické poloze na zádech, orientace Z–V

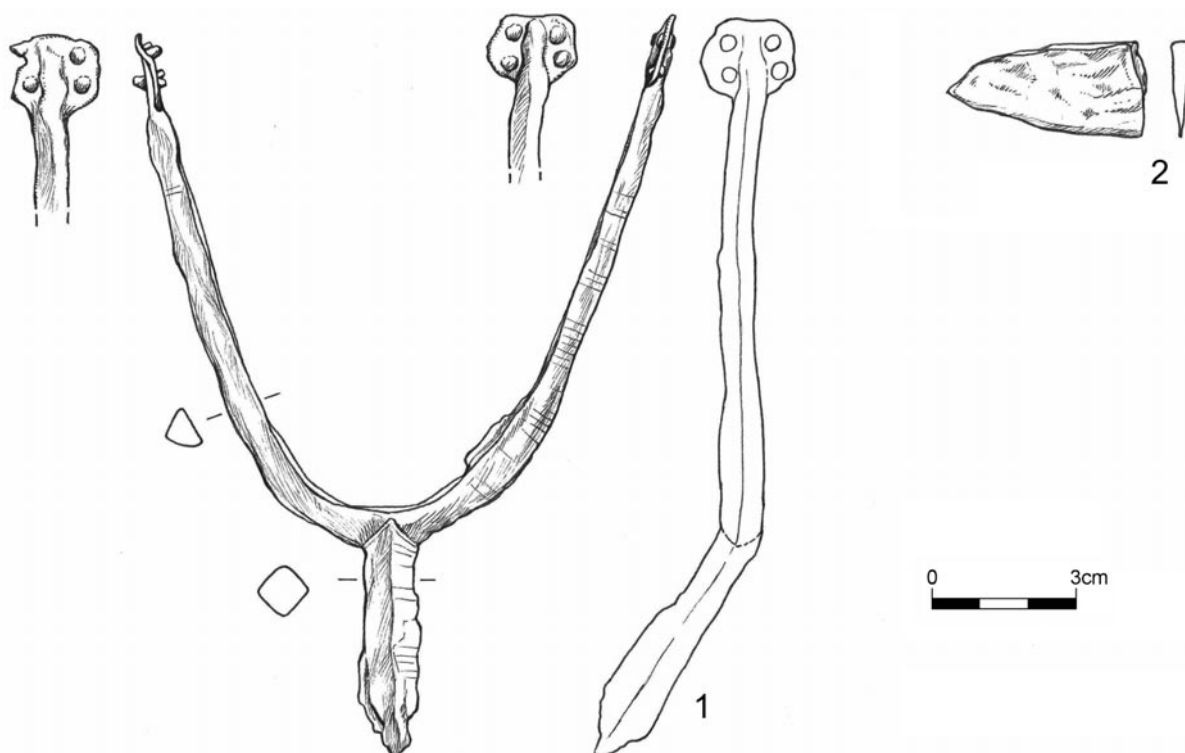
Antropologické určení: nedospělý, 2–3 roky

Hrobový inventář: bez inventáře.

Hrob H18

Obr. 22. Vraňany, okr. Mělník. Radiouhlíkové datování hrobu H18.

Obr. 23. Vraňany, okr. Mělník. Inventář hrobu H18: 1 – železná ostruha; 2 – zlomek železného nože. Kresby nálezů L. Raslová.

Hrob H18 (obj. 177); obr. 21–23

Čísla kontextů: podloží 2; zásyp 4

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – středně hnědošedá, středně ulehlá, prachovo písčitá hlína, příměs 10 % křemenných oblázků do Ø 10 cm

Hrobová jáma: obdélný půdorys se zaoblenými rohy, profil neckovitý, stěny kónické; dno ploché; rozměry 233 × 90 cm, max. hloubka 34 cm.

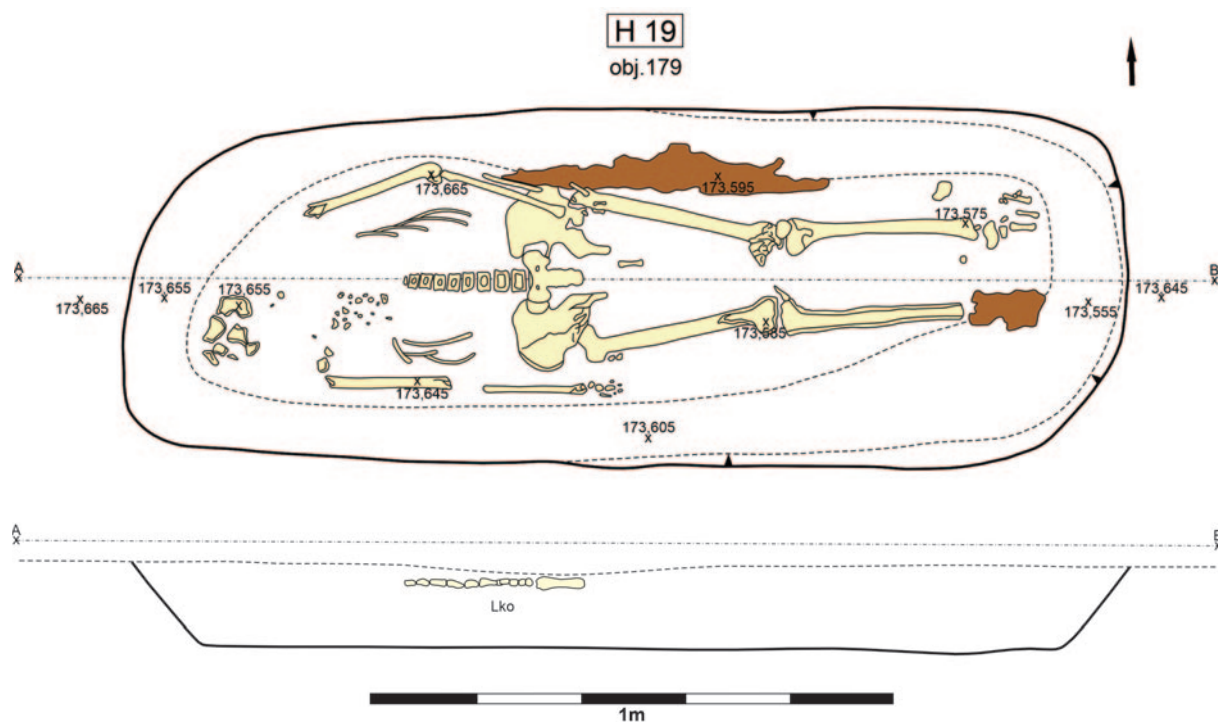
Úprava hrobové jámy: stopy po dřevěné komponentě (středně hnědá, středně ulehlá), zachovalá nad hlavou na levé straně.

Poloha kostry: v anatomické poloze na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: nedospělý, 13–14 let

Kalibrované stáří (¹⁴C): 771–973 AD (obr. 22)

Hrobový inventář: na pravé ruce železná ostruha; na levé pánevní kosti zlomek čepele železného nože.

Obr. 24. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H19.

Popis artefaktů:

1. Ostruha s dlouhým bodcem; rozměry: rozpětí 111,80 mm, délka 154,74 mm, délka bodce 44 mm (obr. 23:1; 85).
2. Zlomek čepele nože; rozměry: délka 42,53 mm, šířka 20,12 mm (obr. 23:2).

Hrob H19 (obj. 179); obr. 24

Číslo kontextů: podloží 2; zásyp 4

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – středně hnědošedá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, příměs 15 % křemenné oblázky do Ø 10 cm

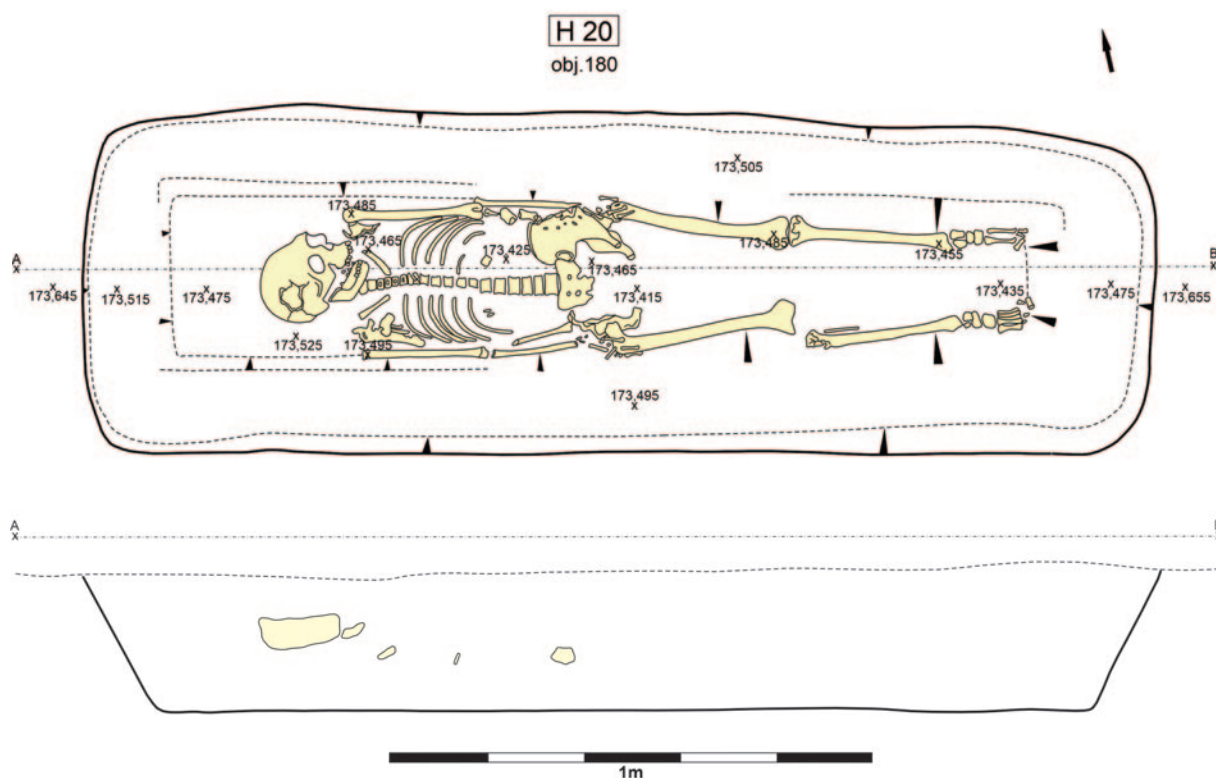
Hrobová jáma: oválný půdorys, stěny šikmé, zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 193 × 70 cm, max. hloubka 17 cm

Úprava hrobové jámy: zemřelý ležel na dřevěné desce

Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: muž?, 20–49 let

Hrobový inventář: bez inventáře.

Obr. 25. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H20.

Hrob H20 (obj. 180); obr. 25

Číslo kontextů: podloží 2; zásyp 4, 6

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – středně hnědošedá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, příměs 5 % křemenné oblázky do Ø 6 cm; 6 – středně šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s okrovohnědým zahliněným štěrko-pískem 90:10

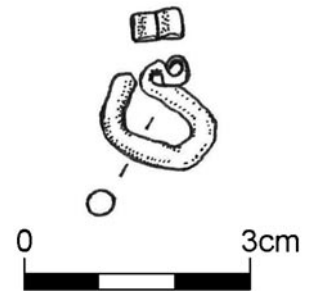
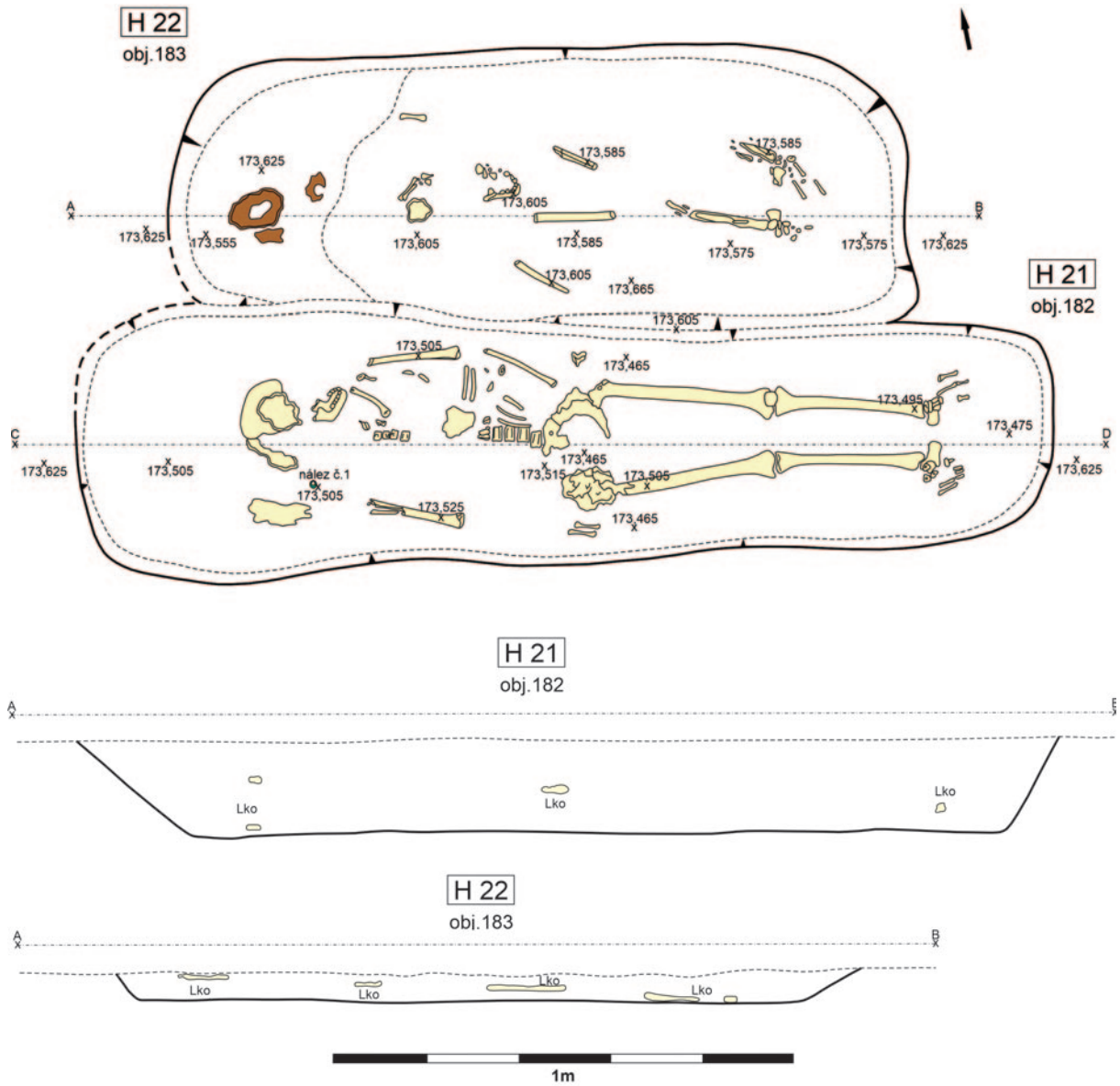
Hrobová jáma: pravoúhle obdélný půdorys s oblými rohy, stěny šikmé, zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 224 × 73 cm, max. hloubka 29 cm

Úprava hrobové jámy: dřevěné prvky

Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: žena?, 20–49 let

Hrobový inventář: bez inventáře.

Obr. 27. Vraňany, okr. Mělník. Inventář hrobu H21: esovitá záušnice.

Obr. 26. Vraňany, okr. Mělník. Hroby H21 a H22.

Hrob H21 (obj. 182); obr. 26–27

Číslo kontextů: podloží 2; zásyp 4, 6

Stratigrafický vztah: levý okraj hrobu narušen mladším hrobem H22

Zásyp: 4 – středně šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, příměs 8 % křemenné oblázky do Ø 5 cm; 6 – středně šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s okrovohnědým zahliněným štěrko-pískem 90:10

Nálezy ze zásypu: keramika – z okolí pánve 1 ks (pravěk)

Hrobová jáma: pravouhle obdélný půdorys s oblými rohy, stěny šikmé, zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 214 × 62 cm, max. hloubka 21 cm

Úprava hrobové jámy: dřevěné prvky

Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: dospělý

Hrobový inventář: 1 esovitá záušnice, nalezená napravo od lebky

Popis artefaktu:

1. Bronzová esovitá záušnice, průměr 11,80 × 15,66 mm, síla drátu 3,5 mm, šíře esovité kličky 4,16 mm, skupina M2⁵ (obr. 27).

Hrob H22 (obj. 183); obr. 26

Číslo kontextů: podloží 2; zásyp 4

Stratigrafický vztah: pravým okrajem hrobu byl narušen starší pohřeb H21

Zásyp: 4 – středně šedohnědá, středně ulehlá, písčito prachová hlína, příměs 3 % křemenné oblázky do Ø 3 cm.

Hrobová jáma: pravouhle obdélný půdorys s oblými rohy, stěny šikmé pozvolné, zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 162 × 62 cm, max. hloubka 7 cm

Úprava hrobové jámy: dřevěné prvky

Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: nedospělý, 8–9 let

Hrobový inventář: bez inventáře.

Hrob H23 (obj. 184); obr. 28–30

Číslo kontextů: podloží 2; zásyp 4

Stratigrafický vztah: západní hrana hrobu H23 narušena hrobem H12, nad hrobem H23 uložen mladší hrob H13

Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s hnědookrovým zahliněným štěrko-pískem 90:10, 10 % kameny do Ø 10 cm

Nálezy ze zásypu: keramika – preparace 1 ks (pravěk)

Hrobová jáma: pravouhle obdélný půdorys s oblými rohy, stěny přímé svislé nepravidelné, zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 240 × 85 cm, max. hloubka 31 cm

Úprava hrobové jámy: otisk dřeva snad schránky/rakve u pravého boku

Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: dospělý jedinec

Kalibrované stáří (¹⁴C): 881–991 AD (obr. 29)

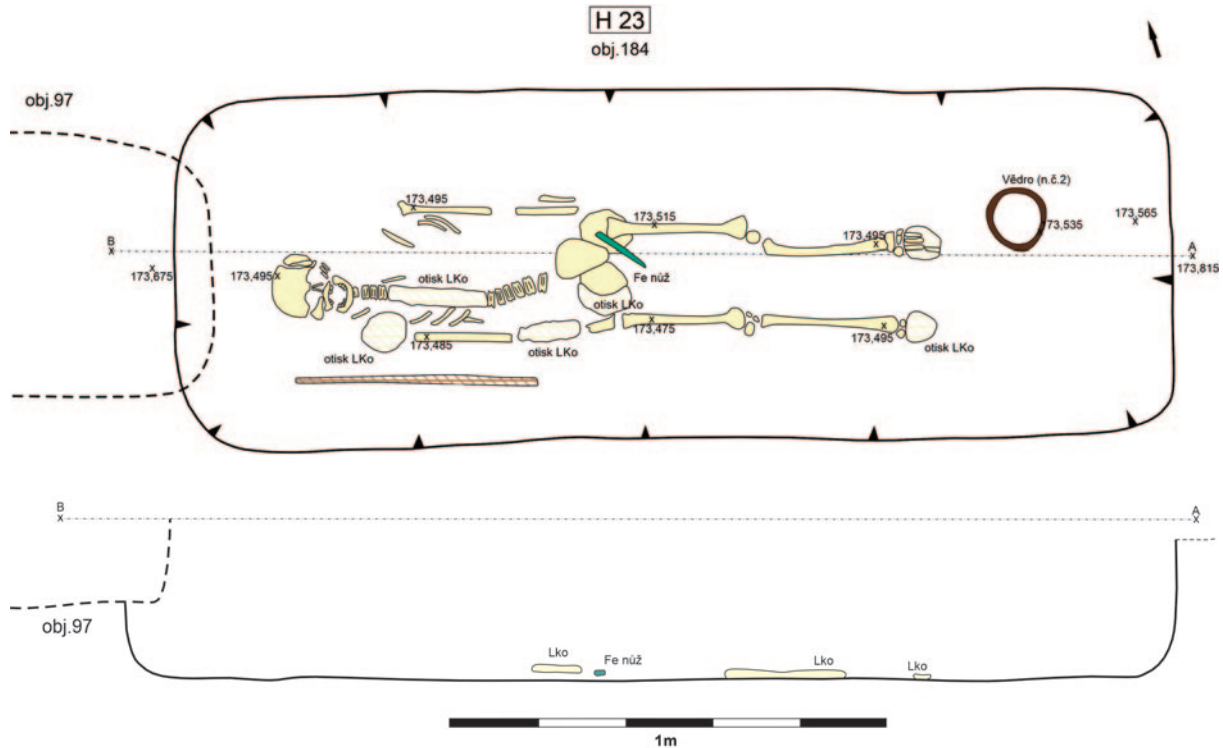
Hrobový inventář: nad kostí pánevní nůž, v nohách železem okované dřevěné věderko

Popis artefaktů:

1. Železný nůž; dochovaný jen částečně; rozměry dochované části: délka 138,26 mm a délka řapu 32,43 mm (obr. 30:1).
2. Vědro; dochovaly se železné obruče a držadlo, zbytky dřevěných prkének; rozměry: průměr 105 mm, výška 100 mm. Na zhruba polovině vědra jsou patrné pozůstatky tkaniny v plátňové vazbě, místy zachované ve více vrstvách na sobě. Patrné jsou na všech obručích i držadle. Tkanina je blíže neurčitelná. Textilie pravděpodobně pochází z překrytí vědra nebo jiné textilní součásti hrobové výbavy (obr. 30:2; 86).⁶

5 Třídění záušnic podle Tomková 2020, 179–183.

6 Rozbor textilu provedla H. Březinová.

Obr. 28. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H23.

Hrob H24 (obj. 185); obr. 31–32

Číslo kontextů: podloží 2; zásyp 4

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s hnědookrovým zahliněným štěrkopískem 90:10, 10 % kameny do Ø 10 cm

Nálezy ze zásypu: –

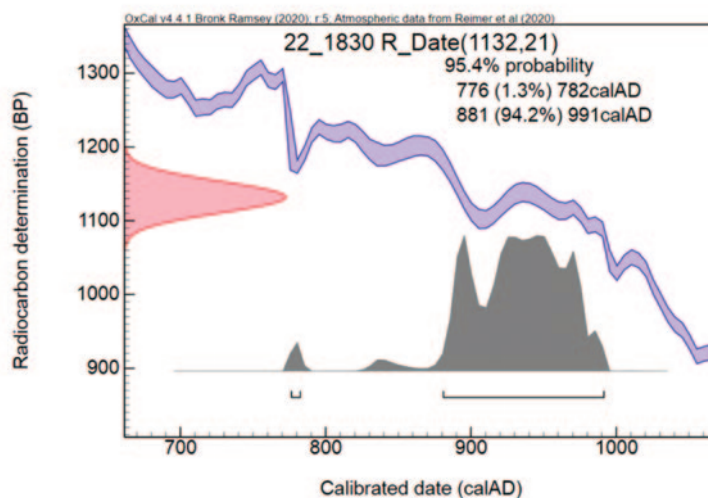
Hrobová jáma: pravouhle obdélný půdorys s oblými rohy, stěny šikmé nepravidelné, zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 224 × 80 cm, max. hloubka 56 cm

Úprava hrobové jámy: opukové obložení

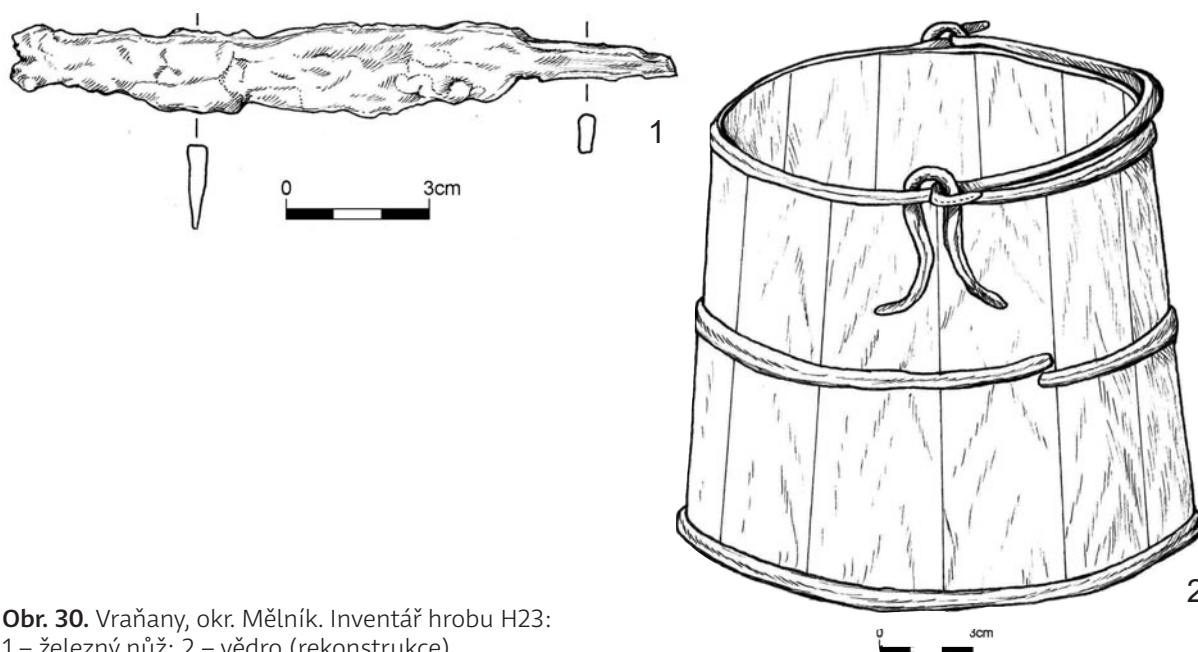
Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: žena?, 40+ (ačkoliv metody vychází pro starší věk, může to být silně ovlivněno degenerativními změnami skeletu)

Hrob H23

Obr. 29. Vraňany, okr. Mělník. Radiouhlíkové datování hrobu H23.

Obr. 30. Vraňany, okr. Mělník. Inventář hrobu H23: 1 – železný nůž; 2 – vědro (rekonstrukce).

Hrobový inventář: 1 esovitá záušnice, nalezená pod hlavou.

Popis artefaktu:

1. Bronzová esovitá záušnice, průměr 14,08 × 15,46 mm, síla drátu 2,2 mm, šíře esovité kličky 2,44 mm, skupina M2 (obr. 32).

Hrob H25 (obj. 186); obr. 33

Čísla kontextů: podloží 2; zásyp 4

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčitá hlína, promíchaná s hnědookrovým zahliněným šterkopískem 90:10, 10 % kameny do Ø 10 cm

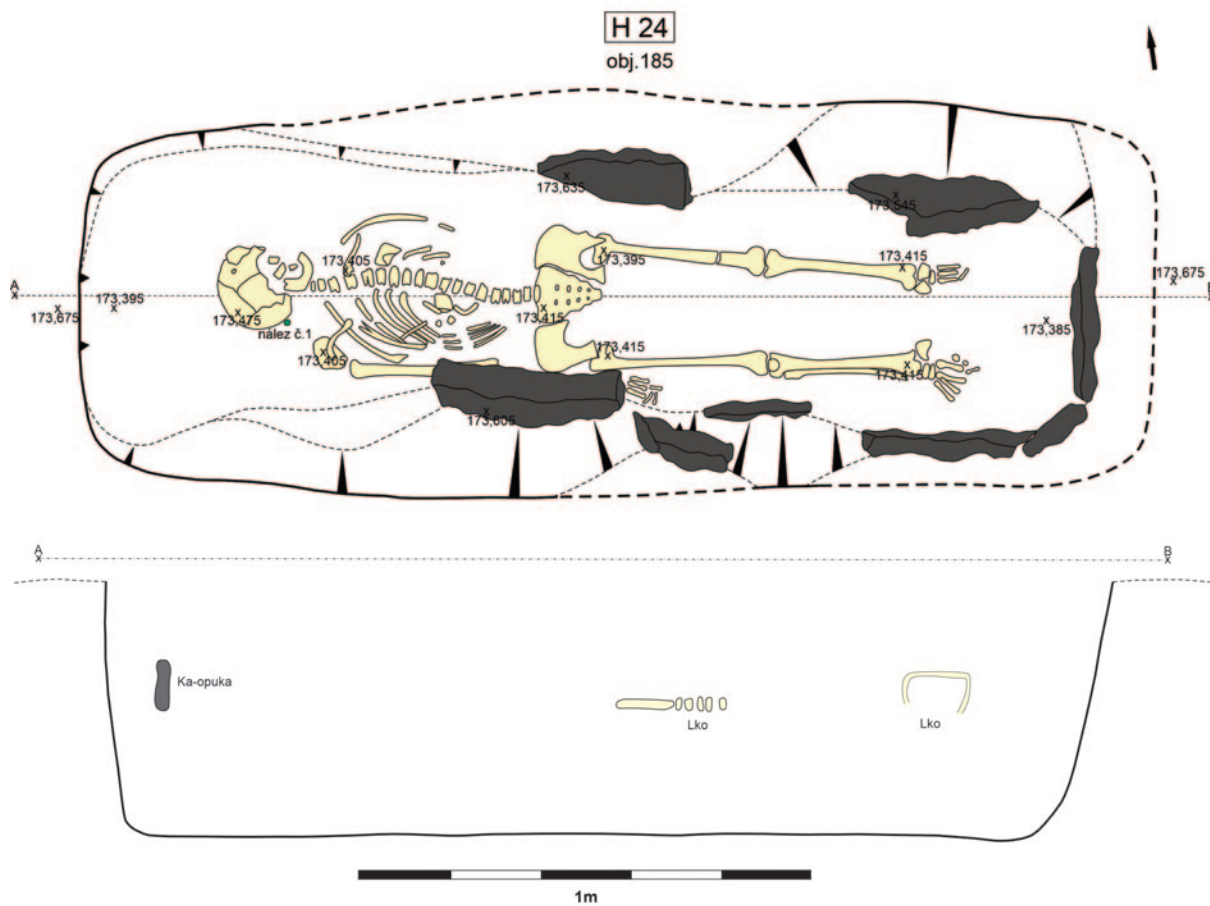
Hrobová jáma: půdorys pravouhle obdélný s oblými rohy, stěny šikmé místy přímé svislé nepravidelné, zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 195 × 73 cm, max. hloubka 12 cm

Úprava hrobové jámy: částečné opukové obložení (ca 40 × 20 cm)

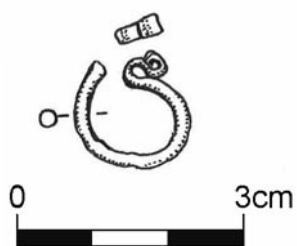
Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: muž, 20–49 let

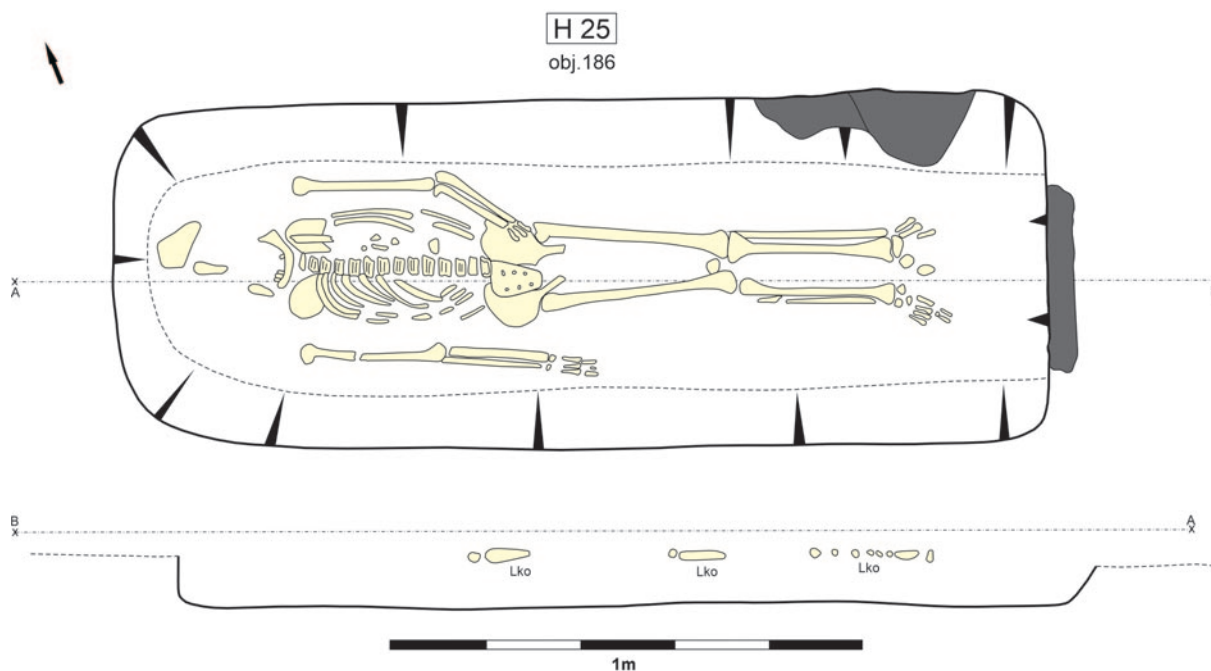
Hrobový inventář: bez inventáře.

Obr. 31. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H24.

Obr. 32. Vraňany, okr. Mělník. Inventář hrobu H24: esovitá záušnice.

Obr. 33. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H25.

Hrob H26 (obj. 187); obr. 34

Číslo kontextů: podloží 2; zásyp 4, 5

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s hnědookrovým zahliněným štěrkopískem 90:10, 10 % kameny do Ø 10 cm (křemenné oblázky); 5 – středně hnědošedá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s okrovým štěrkopískem 75:25, 10 % kameny do Ø 10 cm

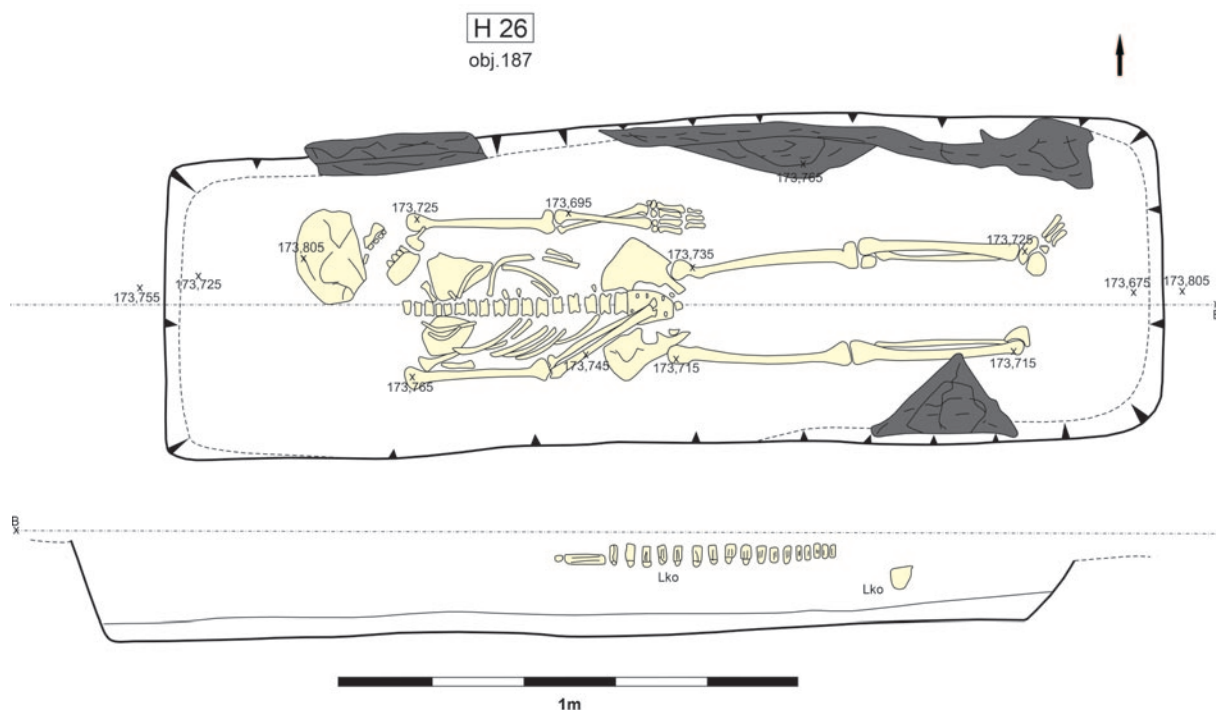
Hrobová jáma: půdorys pravoúhle obdélný s oblými rohy, stěny nepravidelně šikmé, zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelně skloněné západním směrem; rozměry 218 × 70 cm, max. hloubka 25 cm

Úprava hrobové jámy: opukové obložení

Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: žena?, 20–49 let

Hrobový inventář: bez inventáře.

Obr. 34. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H26.

Hrob H27 (obj. 188); obr. 35–36

Čísla kontextů: podloží 2; zásyp 4, 5

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s hnědookrovým zahliněným štěrkopískem 90:10, 10 % kameny do Ø 10 cm; 5 – středně hnědošedá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s okrovým štěrkopískem 75:25, 10 % kameny do Ø 10 cm

Nálezy ze zásypu: keramika – preparace 2 ks (pravěk)

Hrobová jáma: pravoúhlý půdorys s oblými rohy, stěny nepravidelně šikmé, zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 210 × 86 cm, max. hloubka 20 cm

Úprava hrobové jámy: –

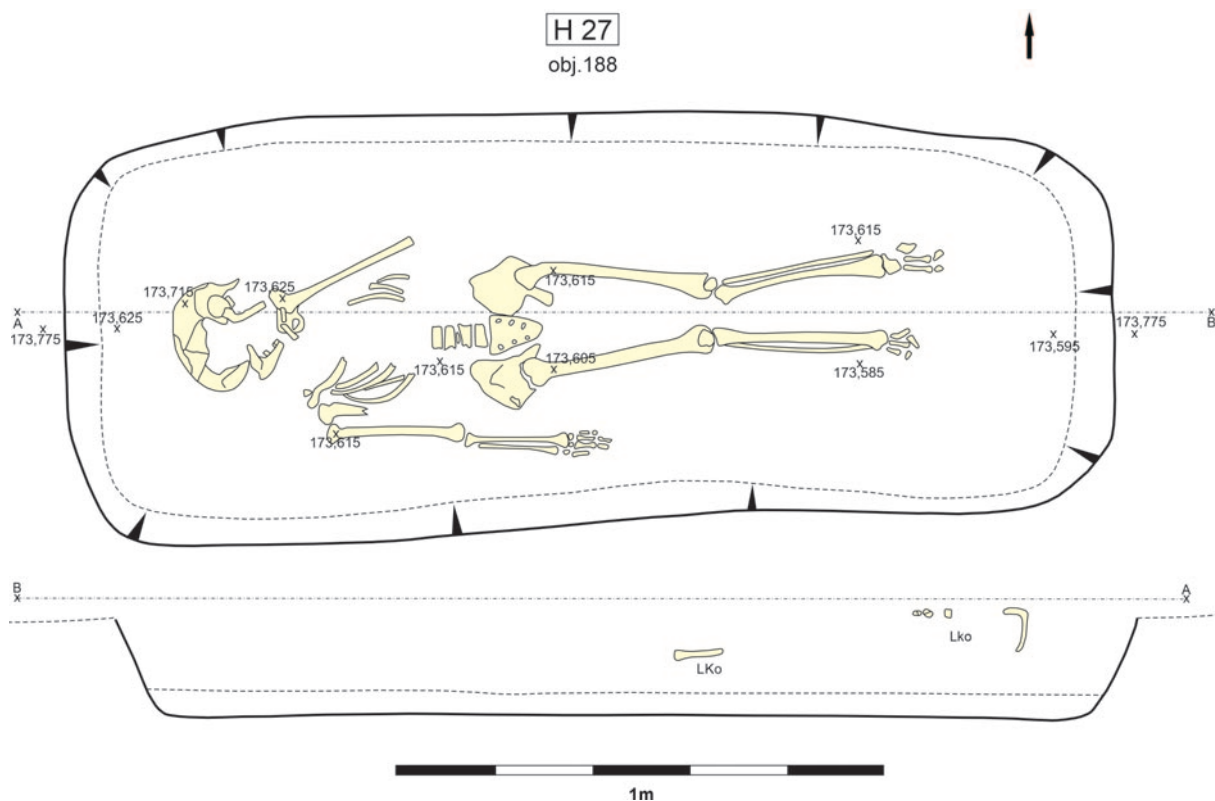
Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: žena?, 40+

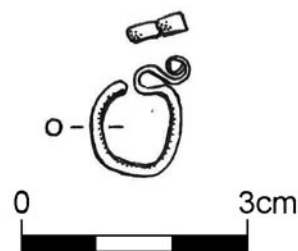
Hrobový inventář: 1 esovitá záušnice.

Popis artefaktu:

1. Stříbrná esovitá záušnice, průměr 12,31 × 12,43 mm, síla drátu 1,7 mm, šíře esovité kličky 2,49 mm, skupina M1 (obr. 36).

Obr. 35. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H27.

Obr. 36. Vraňany, okr. Mělník. Inventář hrobu H27: esovitá záušnice.

Hrob H28 (obj. 189); obr. 37

Číslo kontextů: podloží 2; zásyp 4, 5

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s hnědookrovým zahliněným štěrkopískem 90:10, 10 % kameny do Ø 10 cm; 5 – středně hnědošedá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s okrovým štěrkopískem 70:30, 5 % kameny do Ø 10 cm.

Nálezy ze zásypu: keramika – preparace 2 ks (pravěk)

Hrobová jáma: pravouhle obdélný půdorys s oblými rohy, stěny šikmé nepravidelné, zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 240 × 87 cm, max. hloubka 11 cm

Úprava hrobové jámy: dochována část dřevěné schránky/rakve 20 % (otisky dřeva)

Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

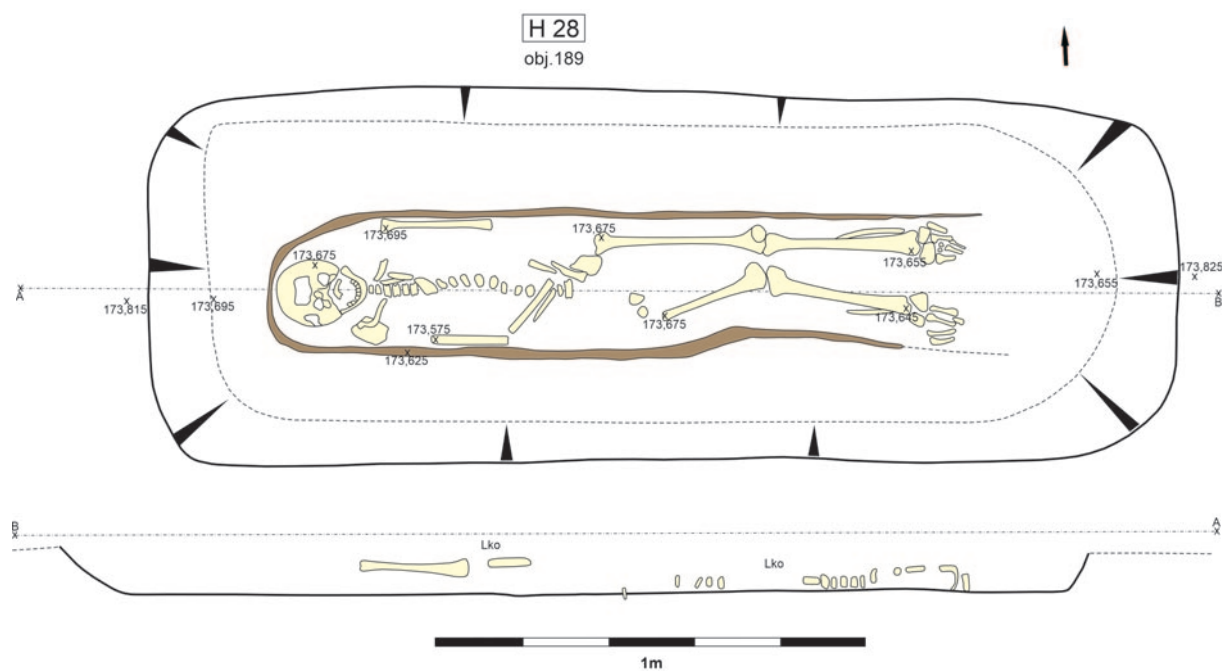
Antropologické určení: dospělý, muž

Hrobový inventář: bez inventáře.

Hrob H29 (obj. 190); obr. 38

Číslo kontextů: podloží 2; zásyp 5, 6, 8, 9, 10

Stratigrafický vztah: 2 jedinci; mladší jedinec (č. 1) byl uložen na starší pohřeb (jedinec č. 2)

Obr. 37. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H28.

Zásyp: 5 – středně šedohnědá, středně ulehlá, písčito prachová hlína, 2 % křemenné oblázky do Ø 5 cm; 6 – středně šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčitá hlína, 3 % křemenné oblázky do Ø 3 cm; 8 – středně šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčitá hlína, 5 % křemenné oblázky do Ø 5 cm, 2 % čočky okrové spráše do Ø 2 cm; 9 – tmavo šedohnědá, středně ulehlá, prachovopísčitá hlína, promíchaná s hnědookrovým zahliněným štěrkopískem 90:10, 10 % kameny do Ø 10 cm; 10 – středně hnědošedá, středně ulehlá, prachovo písčitá hlína, promíchaná s okrovým štěrkopískem 75:25, 10 % kameny do Ø 10 cm

Nálezy ze zásypu: keramika – preparace (jedinec č. 2) 3 ks (pravěk, 1 střep tuhový se žlábký)

Hrobová jáma: pravouhlý obdélný půdorys s oblými rohy, stěny šikmé nepravidelné, zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 246 × 98 cm, max. hloubka 38 cm

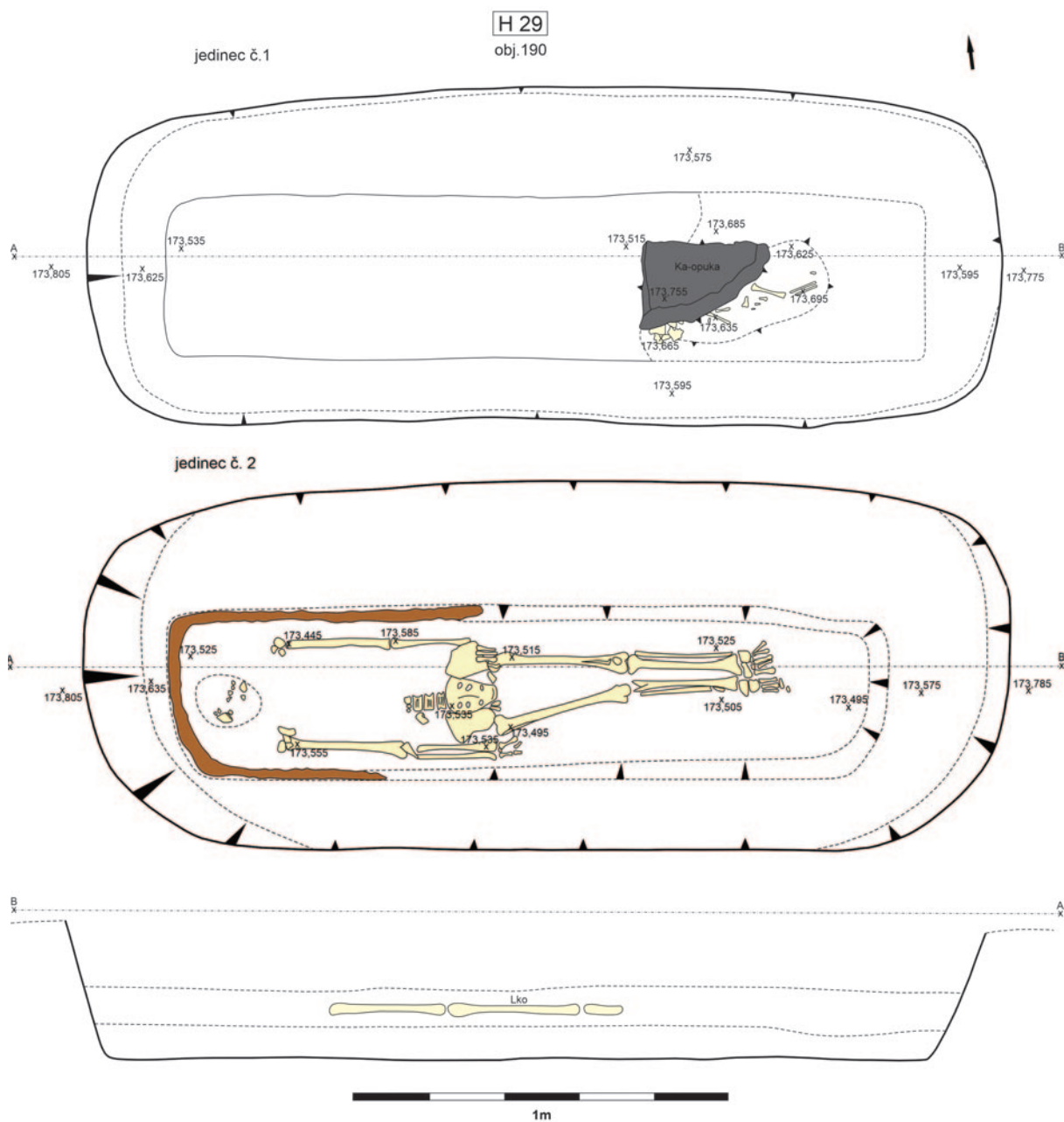
Úprava hrobové jámy: opukový kámen – zřejmě příkrytí jedince 1, dřevěná schránka/rakev při jedinci 2

Poloha kostry: jedinec 1 – skelet rozházen po hrobové jámě, na zádech, orientace Z–V; jedinec 2 – v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

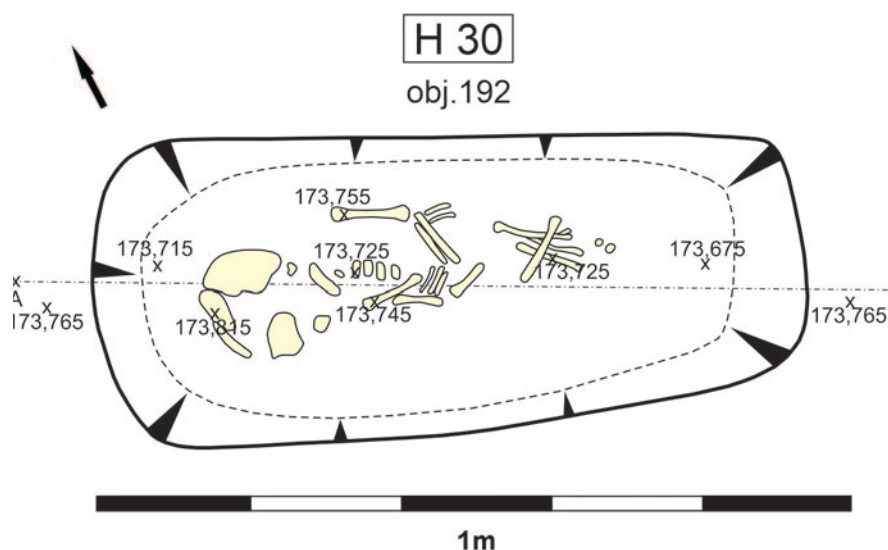
Antropologické určení: jedinec 1 – nedospělý (dítě, méně než rok); jedinec 2 – dospělý jedinec, 40+

Hrobový inventář: bez inventáře

Poznámka: zmnožení zásypových vrstev způsobeno vystřídáním dokumentátorů v průběhu dokumentace.

Obr. 38. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H29.

Obr. 39. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H30.

Hrob H30 (obj. 192); obr. 39

Čísla kontextů: podloží 2; zásyp 4, 5

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s hnědo okrovým štěrkopískem 70:30, 5 % kameny do Ø 10 cm; 5 – středně hnědošedá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s okrovým štěrkopískem 70:30, 5 % kameny do Ø 5 cm

Hrobová jáma: pravouhlý obdélný půdorys s oblými rohy, stěny šikmé nepravidelné, zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 96 × 40 cm, max. hloubka 10 cm

Úprava hrobové jámy: –

Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: nedospělý, 1–2 roky

Hrobový inventář: bez inventáře.

Hrob H31 (obj. 194); obr. 40–41

Čísla kontextů: podloží 2; zásyp 4, 5

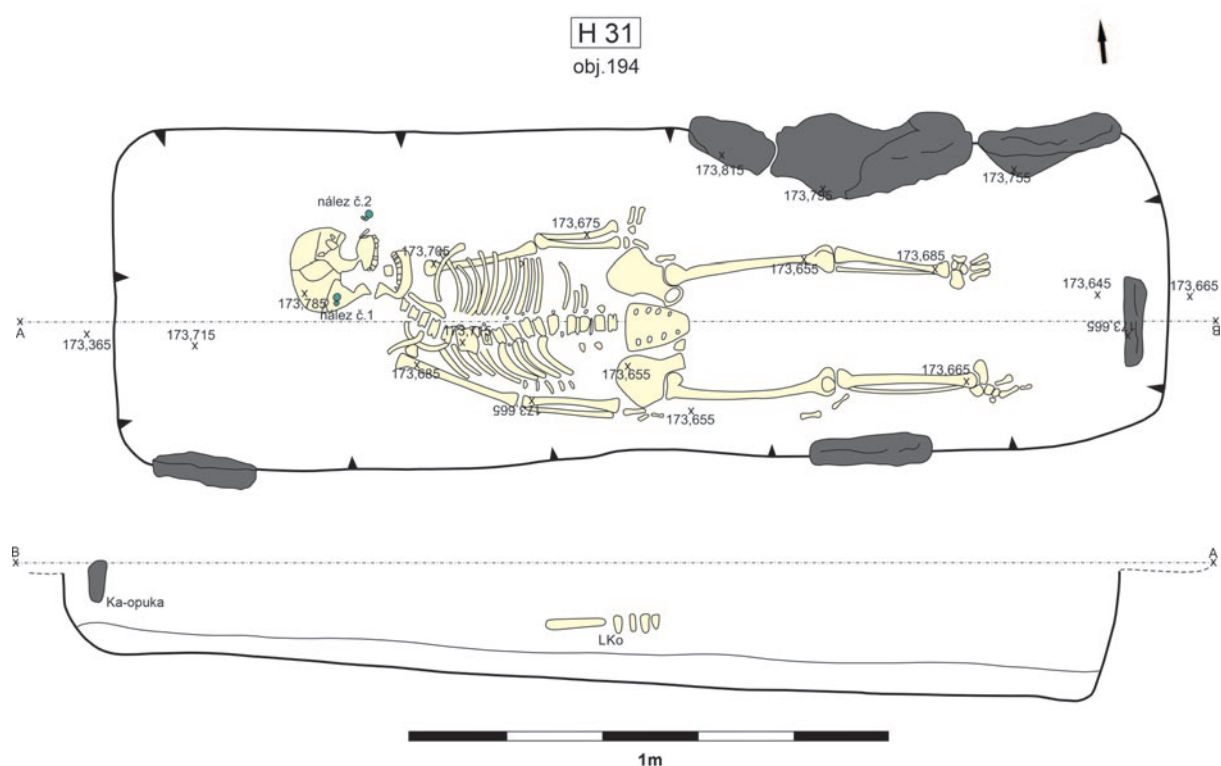
Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s hnědo okrovým zahliněným štěrkopískem 90:10, 10 % kameny do Ø 10 cm; 5 – středně hnědošedá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s hnědookrovým štěrkopískem 75:25, 10 % kameny do Ø 10 cm

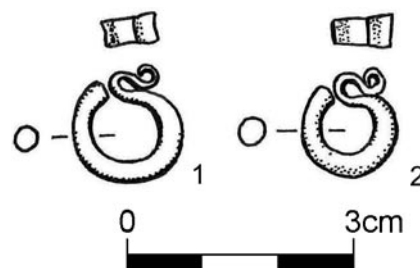
Hrobová jáma: pravouhlý obdélný půdorys s oblými rohy, stěny šikmé nepravidelné, zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 220 × 70 cm, max. hloubka 29 cm

Úprava hrobové jámy: částečné kamenné obložení (opuka ca 40 × 20 cm)

Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Obr. 40. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H31.

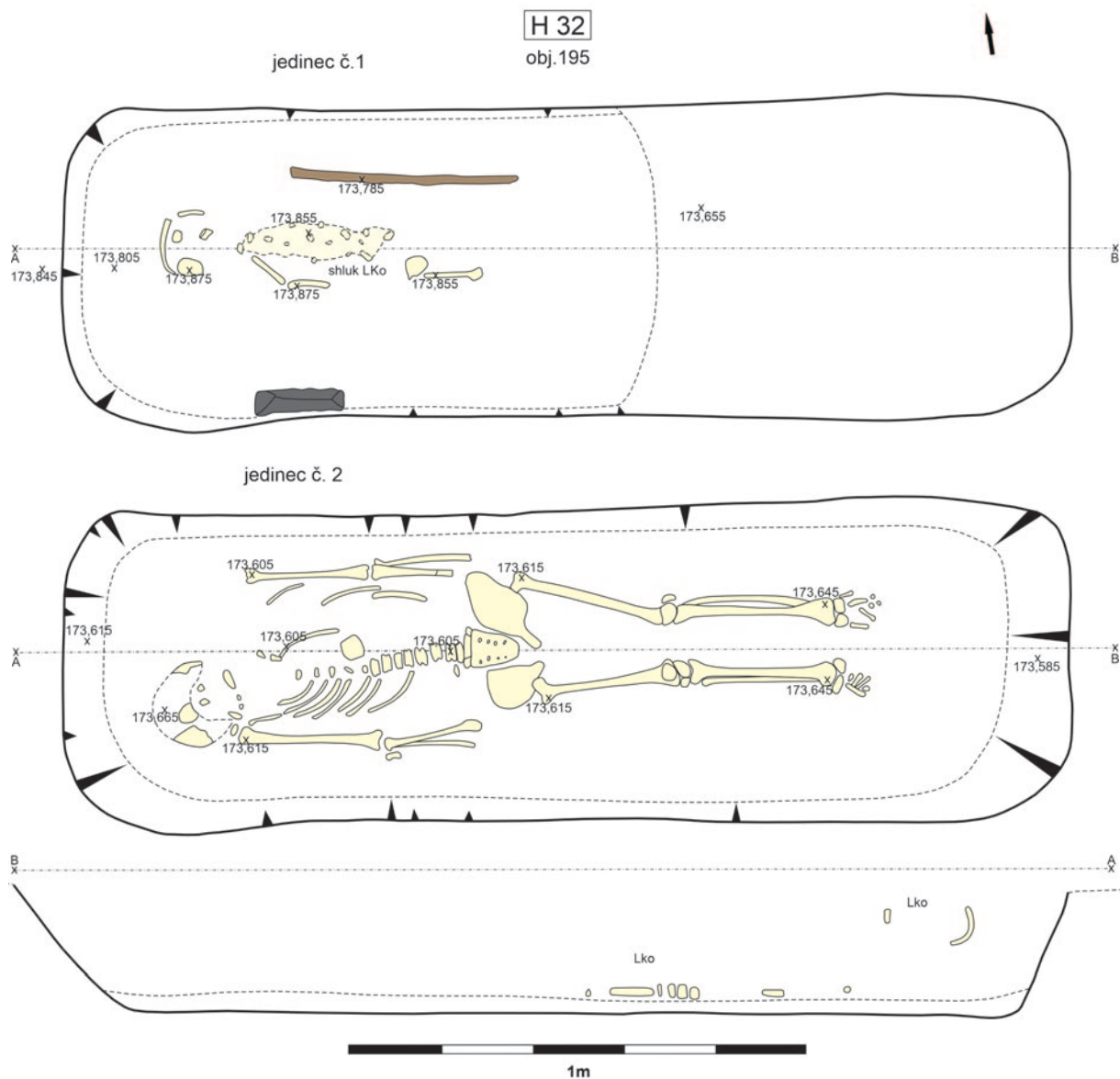
Obr. 41. Vraňany, okr. Mělník. Inventář hrobu H31: 1, 2 – esovitě záušnice.

Antropologické určení: žena, 30+ let

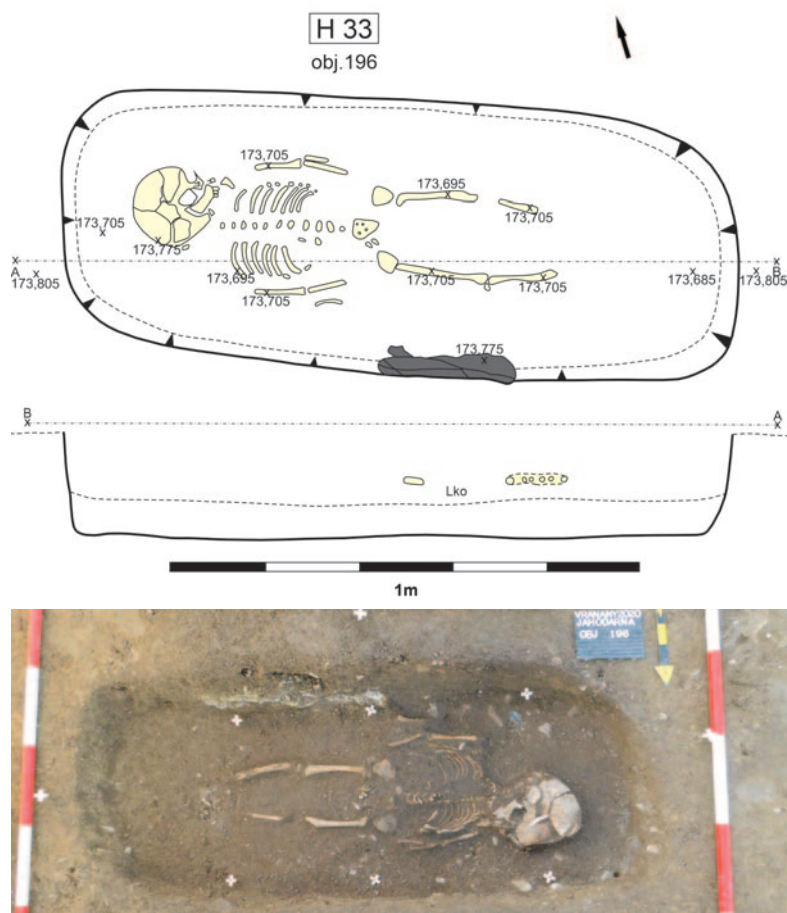
Hrobový inventář: 2 esovitě záušnice, nalezeny po obou stranách hlavy.

Popis artefaktů:

1. Bronzová esovitě záušnice, průměr 14,37 × 14,93 mm, síla drátu 3,2 mm, šíře esovitě klíčky 4 mm, skupina M1 (obr. 41:1).
2. Bronzová esovitě záušnice, průměr 13,25 × 13,44 mm, síla drátu 3,5 mm, šíře esovitě klíčky 4,24 mm, skupina M1 (obr. 41:2).

Obr. 42. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H32.

Obr. 43. Vraňany, okr. Mělník.
Hrob H33.

Hrob H32 (obj. 195); obr. 42

Čísla kontextů: podloží 2; zásyp 4, 5

Stratigrafický vztah: 2 jedinci; mladší jedinec (č. 1) byl uložen na starší pohřeb (jedinec č. 2)

Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s hnědo okrovým zahliněným štěrkopískem 80:20, 10 % kameny do Ø 10 cm; 5 – středně hnědošedá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s okrovým štěrkopískem 70:30, 10 % kameny do Ø 10 cm

Hrobová jáma: pravouhlý obdélný půdorys s oblými rohy, stěny šikmé nepravidelné, zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 220 × 67 cm, max. hloubka 26 cm

Úprava hrobové jámy: jedinec 1 – schránka/rakev zachovaná jen z 5 % (menší úlomky a otisky dřeva), 1 opukový kámen při jižním okraji hrobu.

Poloha kostry: oba jedinci v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: jedinec 1 – nedospělý, 5–6 let; jedinec 2 – nedospělý, 12–14 let

Hrobový inventář: bez inventáře

Poznámka: východní část hrobu postižena hlubší skrývkou než západní.

Hrob H33 (obj. 196); obr. 43

Čísla kontextů: podloží 2; zásyp 4, 5

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s hnědo okrovým zahliněným štěrkopískem 90:10, 10 % kameny do Ø 10 cm; 5 – středně hnědošedá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s okrovým štěrkopískem 75:25, 10 % kameny do Ø 10 cm

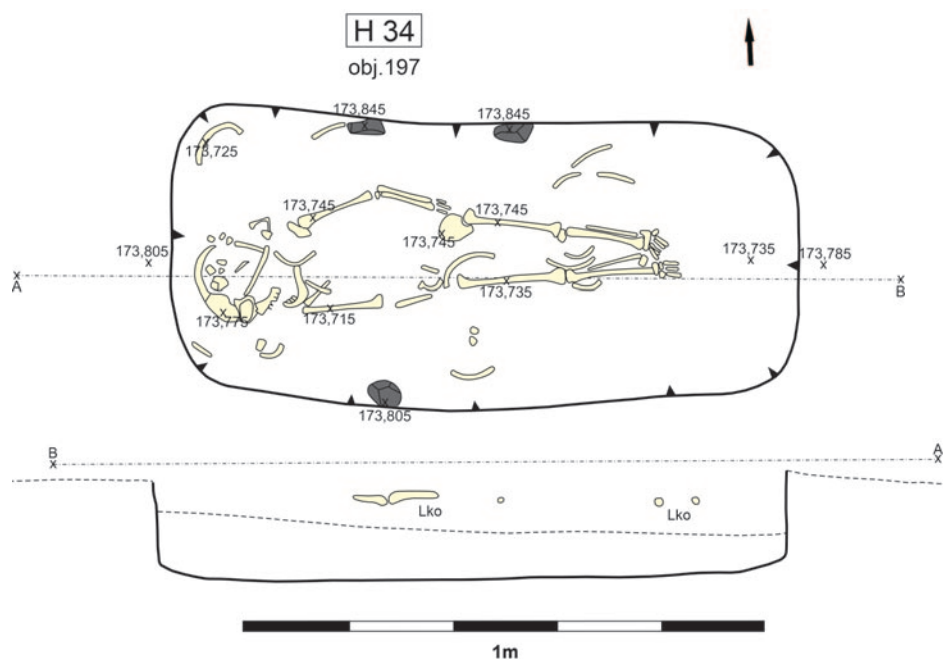
Hrobová jáma: pravouhlý obdélný půdorys s oblými rohy, stěny nepravidelné konkávní, místy i stupňovité, zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 141 × 60 cm, max. hloubka 25 cm

Úprava hrobové jámy: opukové obložení – 1 kámen na jižním okraji hrobové jámy 30 × 20 cm

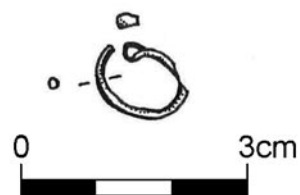
Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: nedospělý jedinec, 3–4 roky

Hrobový inventář: bez inventáře.

Obr. 44. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H34.

Obr. 45. Vraňany, okr. Mělník. Inventář hrobu H34: esovitá záušnice.

Hrob H34 (obj. 197); obr. 44–45

Čísla kontextů: podloží 2; zásyp 4, 5

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s hnědo okrovým zahliněným štěrkopískem 80:20, 10 % kameny do Ø 10 cm; 5 – středně hnědošedá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s okrovým štěrkopískem 70:30, 10 % kameny do Ø 10 cm

Hrobová jáma: pravouhlý obdélný půdorys s oblými rohy, stěny svislé, posléze šikmé nepravidelné, zlom ode dna pozvolný nepravidelný; rozměry: 120 × 56 cm, max. hloubka 20 cm

Úprava hrobové jámy: –

Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: nedospělý jedinec, 5–6 let

Hrobový inventář: 1 esovitá záušnice, nalezena až dodatečně při mytí v laboratoři.

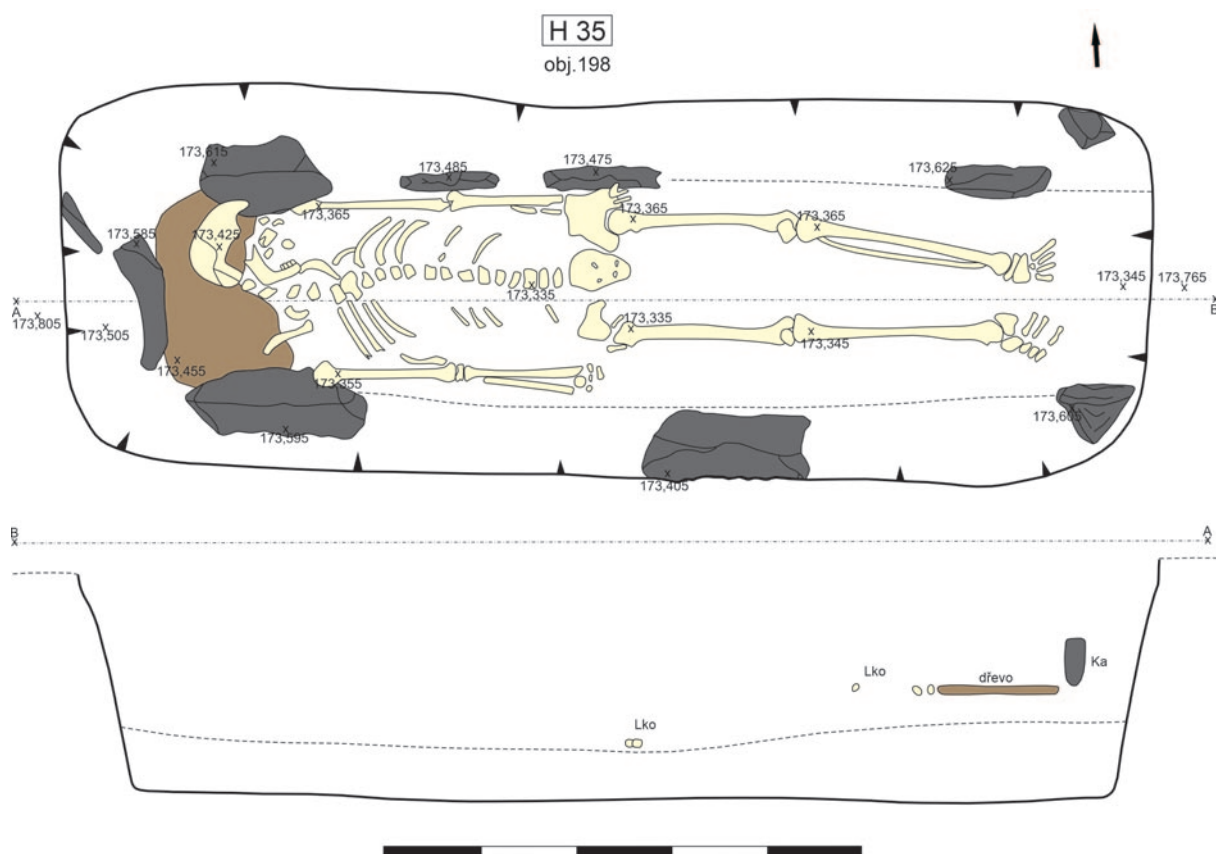
Popis artefaktu:

1. Bronzová esovitá záušnice, průměr 8,66 × 10,93 mm, síla drátu 1,35 mm, šíře esovité kličky 1,73 mm, skupina M1. Pozn.: odlomený kus kličky, případně se jedná o náušnici s očkem (obr. 45).

Hrob H35 (obj. 198); obr. 46

Čísla kontextů: podloží 2; zásyp 4, 5

Stratigrafický vztah: –

Obr. 46. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H35.

Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčitá hlína, promíchaná s hnědo okrovým zahliněným štěrkopískem 80:20, 10 % kameny do Ø 10 cm; 5 – středně hnědošedá, středně ulehlá, prachovo písčitá hlína, promíchaná s okrovým štěrkopískem 70:30, 10 % kameny do Ø 10 cm

Nálezy ze záspy: keramika – preparace 1 ks (pravěk)

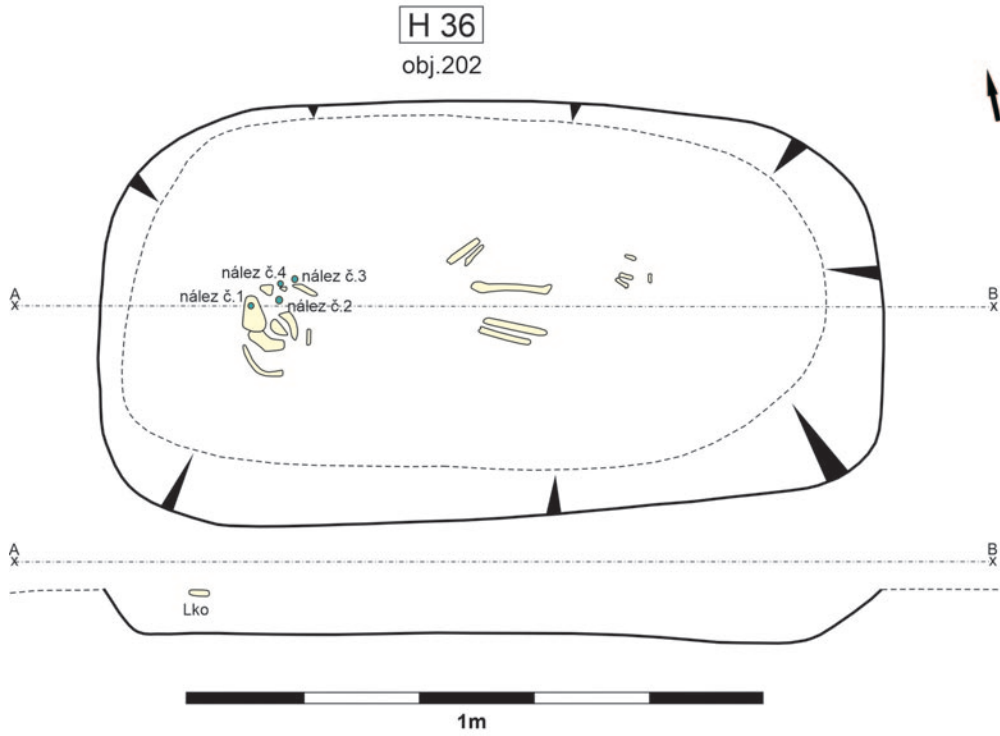
Hrobová jáma: pravouhle obdélný půdorys s oblými rohy, stěny šikmé nepravidelné, zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 225 × 77 cm, max. hloubka 48 cm

Úprava hrobové jámy: kamenné obložení – opuka, cca 30 × 30 cm; dochována část dřevěné desky pod a za hlavou.

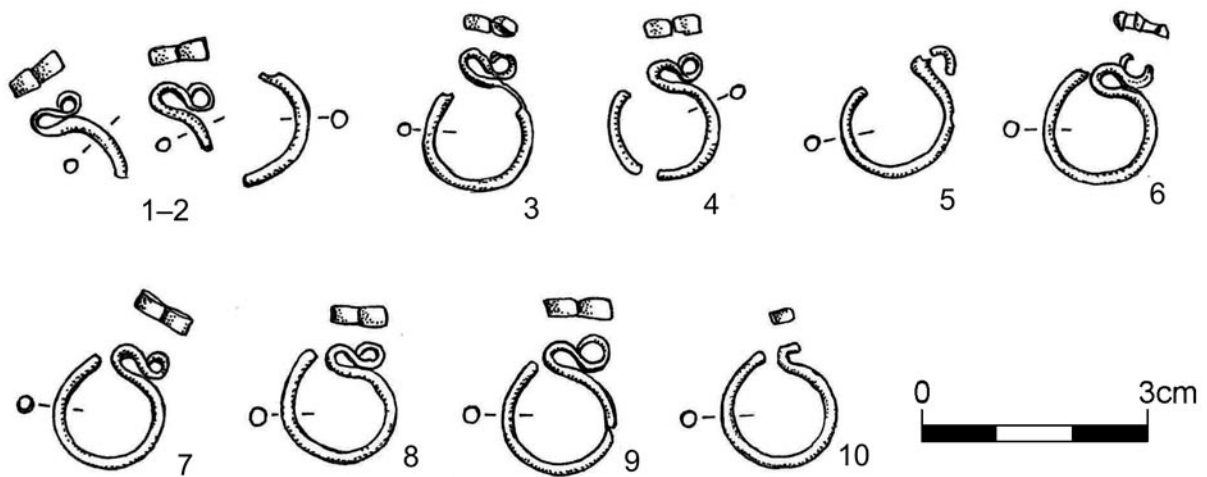
Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: muž?, 40+

Hrobový inventář: bez inventáře.

Obr. 47. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H36.

Obr. 48. Vraňany, okr. Mělník. Inventář hrobu H36: 1-10 – esovité záušnice.

Hrob H36 (obj. 202); obr. 47–48

Číslo kontextů: podloží 2; zásyp 4

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s hnědo okrovým zahliněným šterkopískem 90:10, 10 % kameny do Ø 10 cm

Hrobová jáma: pravouhle obdélný půdorys s oblými rohy, stěny šikmé nepravidelné, zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 136 × 72 cm, max. hloubka 9 cm

Úprava hrobové jámy: –

Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: nedospělý jedinec

Hrobový inventář: 10 esovitých záušnic u lebky (5 nad lebkou, 5 pod ní).

Popis artefaktů:

1–2. Dva fragmenty zakončení a jeden zlomek těla esovité záušnice, patrně ze dvou exemplářů, průměr nebylo možné změřit, síla drátu 1,43 a 1,56 mm, šíře esovité kličky 2,28 a 2,27 mm (*obr. 48:1–2*).

3. Bronzová esovitá záušnice, průměr 14,69 × 15,15 mm, síla drátu 1,7 mm, šíře esovité kličky 1,89 mm, skupina M2 (*obr. 48:3*).

4. Bronzová esovitá záušnice, průměr 17,87 (?) × 2,2 (?) mm, síla drátu 1,84 mm, šíře esovité kličky 2,21 mm, skupina S nebo M3. Pozn.: záušnice je rozpadlá, rozměry jsou nepřesné (*obr. 48:4*).

5. Bronzová esovitá záušnice, průměr 14,84 × 15,20 mm, síla drátu 1,73 mm, skupina M2. Pozn.: odlomená esovitá klička (*obr. 48:5*).

6. Bronzová esovitá záušnice, průměr 13,77 × 14,85 mm, síla drátu 1,88 mm, šíře esovité kličky 2,26 mm, skupina M1. Pozn.: odlomený kus kličky (*obr. 48:6*).

7. Bronzová esovitá záušnice, průměr 14,81 × 15,27 mm, síla drátu 1,72 mm, šíře esovité kličky 2,26 mm, skupina M2 (*obr. 48:7*).

8. Bronzová esovitá záušnice, průměr 13,9 × 15,19 mm, síla drátu 1,88 mm, šíře esovité kličky 2,66 mm, skupina M2 (*obr. 48:8*).

9. Bronzová esovitá záušnice, průměr 14,14 × 14,84 mm, síla drátu 1,79 mm, šíře esovité kličky 2,53 mm, skupina M1 (*obr. 48:9*).

10. Bronzová esovitá záušnice, průměr 14,31 × 15,28 mm, síla drátu 1,72 mm, skupina M2. Pozn.: odlomený kus kličky (*obr. 48:10*).

Hrob H37 (obj. 203); obr. 49

Číslo kontextů: podloží 2; zásyp 4

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s hnědo okrovým zahliněným šterkopískem 90:10, 10 % kameny do Ø 10 cm

Hrobová jáma: pravouhle obdélný půdorys s oblými rohy, stěny přímé svislé, zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 170 × 60 cm, max. hloubka 14 cm

Úprava hrobové jámy: –

Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: nedospělý, 8 let; vytríděna zvířecí kost (levý radius z ovce/kozy)

Hrobový inventář: bez inventáře.

Hrob H38 (obj. 204); obr. 50

Číslo kontextů: podloží 2; zásyp 4

Stratigrafický vztah: tři jedinci v jednom hrobě. Pohřeb jedince č. 1 byl uložen nad jedince č. 3. Jedinec č. 2 rozházené kosti v západní části hrobu nad jedincem č. 3

Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s hnědo okrovým zahliněným šterkopískem 90:10, 10 % kameny do Ø 10 cm

Nálezy ze zásypu: keramika – preparace (snad jedinec č. 2) 1 ks (pravěk); začišťování (jedinec č. 3) 3 ks (pravěk)

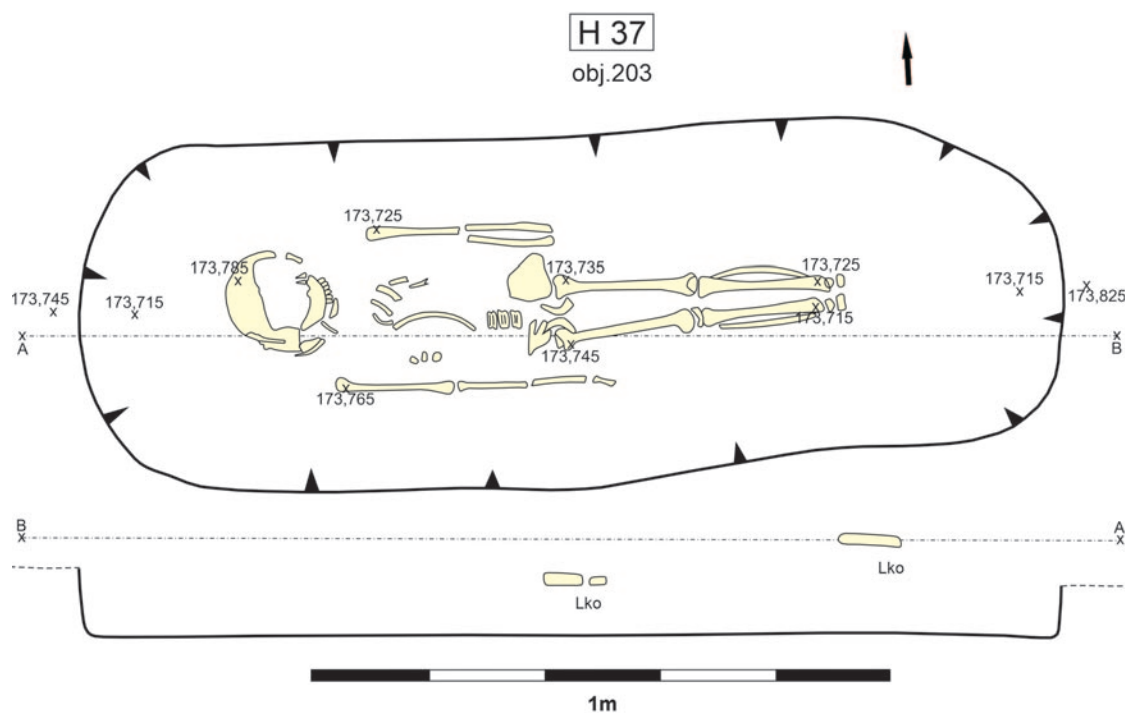
Hrobová jáma: pravouhle obdélný půdorys s oblými rohy, stěny přímé šikmé (nepravidelné), zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 216 × 80 cm, max. hloubka 20 cm

Úprava hrobové jámy: jedinec 1 – kamenné obložení, otisk dřeva. Jedinec 3 – dřevěné prvky

Poloha kostry: jedinec 1 – v anatomické poloze, na pravém boku, orientace Z–V; jedinec 2 – v neanatomické poloze, roztroušené kosti; jedinec 3 – v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: jedinec 1 – nedospělý, 1,5–2 roky; jedinec 2 – nedospělý, 1,5–2 roky; jedinec 3 – juvenis (14–19 let)

Hrobový inventář: bez inventáře.

Obr. 49. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H37.

Hrob H39 (obj. 205); obr. 51

Čísla kontextů: podloží 2; zásyp 4.

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – hnědošedá, prachovitá písčité hlína, mírně ulehlá

Hrobová jáma: pravouhle obdélný půdorys s oblými rohy, stěny přímé šikmé, zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 167 × 78 cm, max. hloubka 10 cm

Úprava hrobové jámy: –

Poloha kostry: bez dochovaných lidských kostí, orientace hrobové jámy Z–V

Hrobový inventář: bez inventáře

Poznámka: hrob bez lidských ostatků, mírně vyčleněn vzdálen od ostatních hrobů (ca 3 m).

Hrob H40 (obj. 206); obr. 52

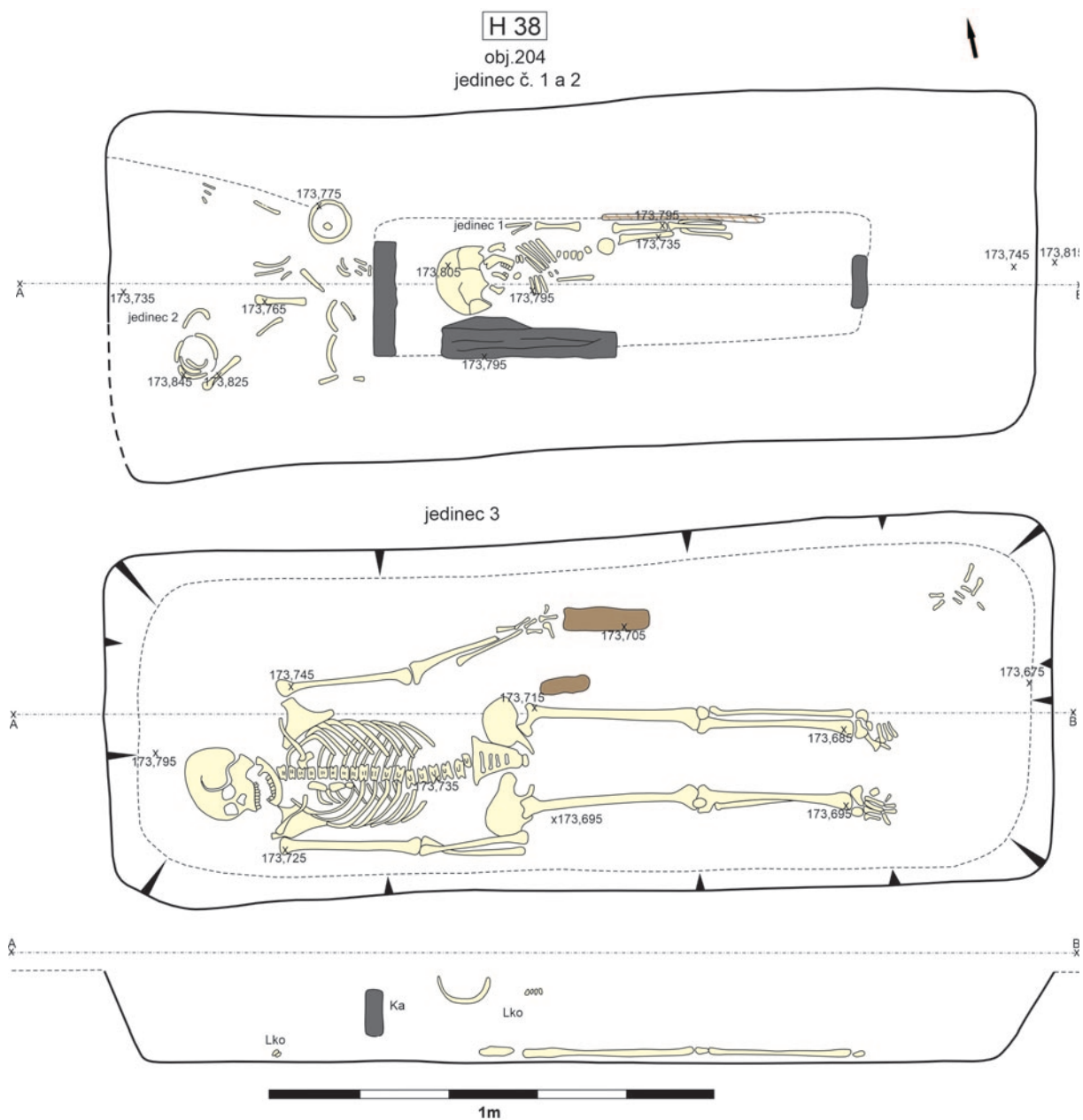
Čísla kontextů: podloží 2; zásyp 4

Stratigrafický vztah: –

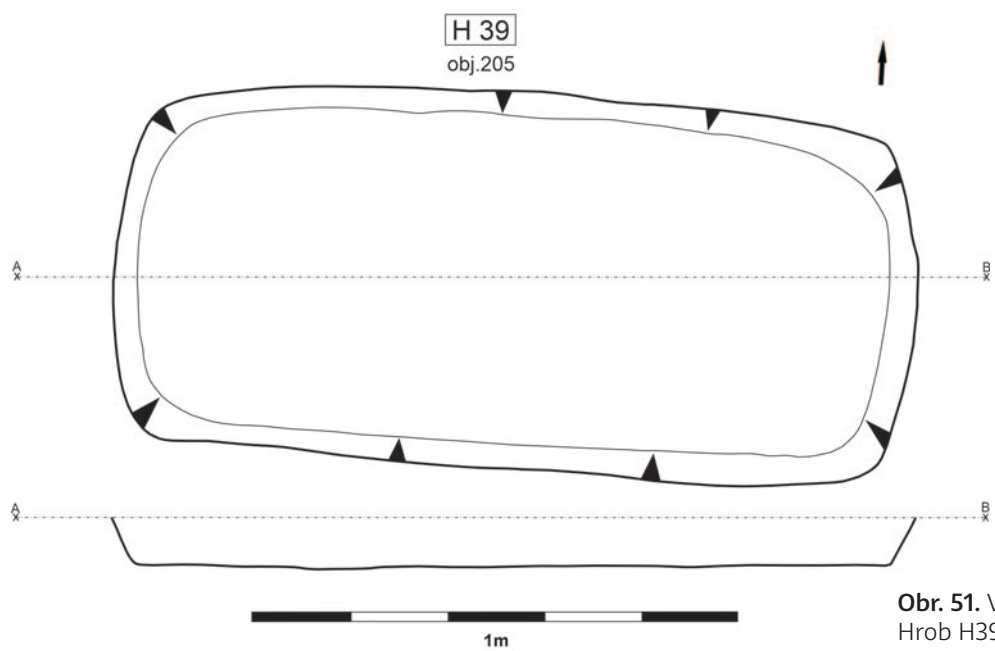
Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s hnědo okrovým zahliněným šterkopískem 90:10, 10 % kameny do Ø 10 cm

Nálezy ze zásypu: keramika – preparace 2 ks (pravěk); začišťování – 1 ks (pravěk)

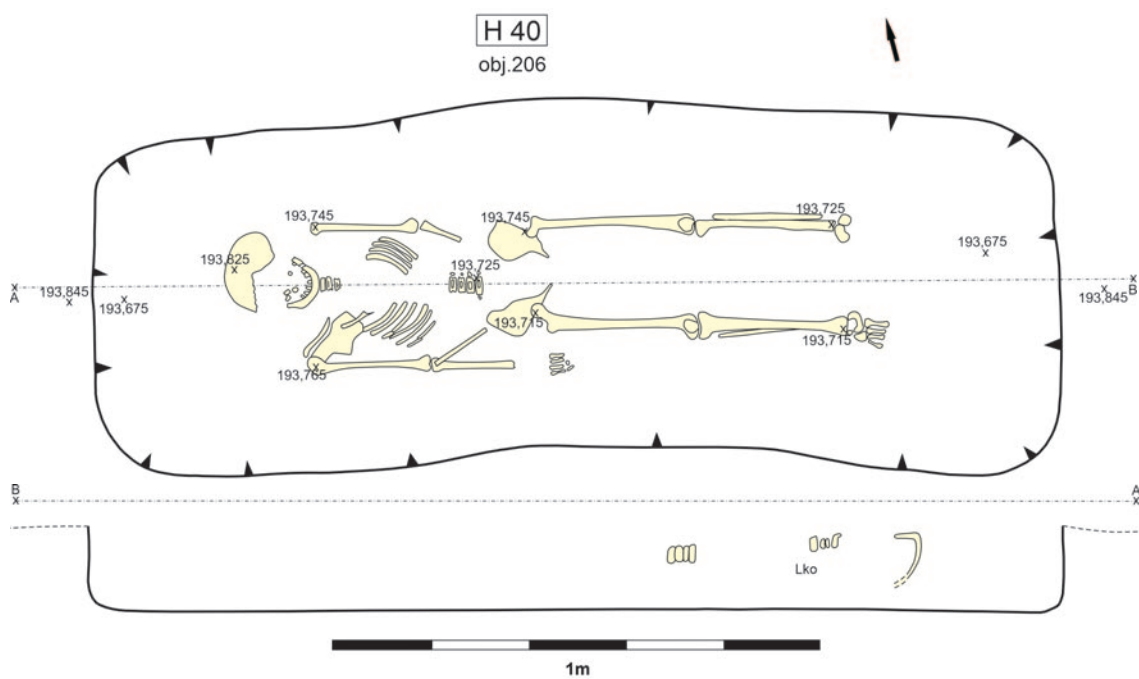
Hrobová jáma: pravouhle obdélný půdorys s oblými rohy, stěny přímé svislé (nepravidelné), zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 200 × 74 cm, max. hloubka 18 cm

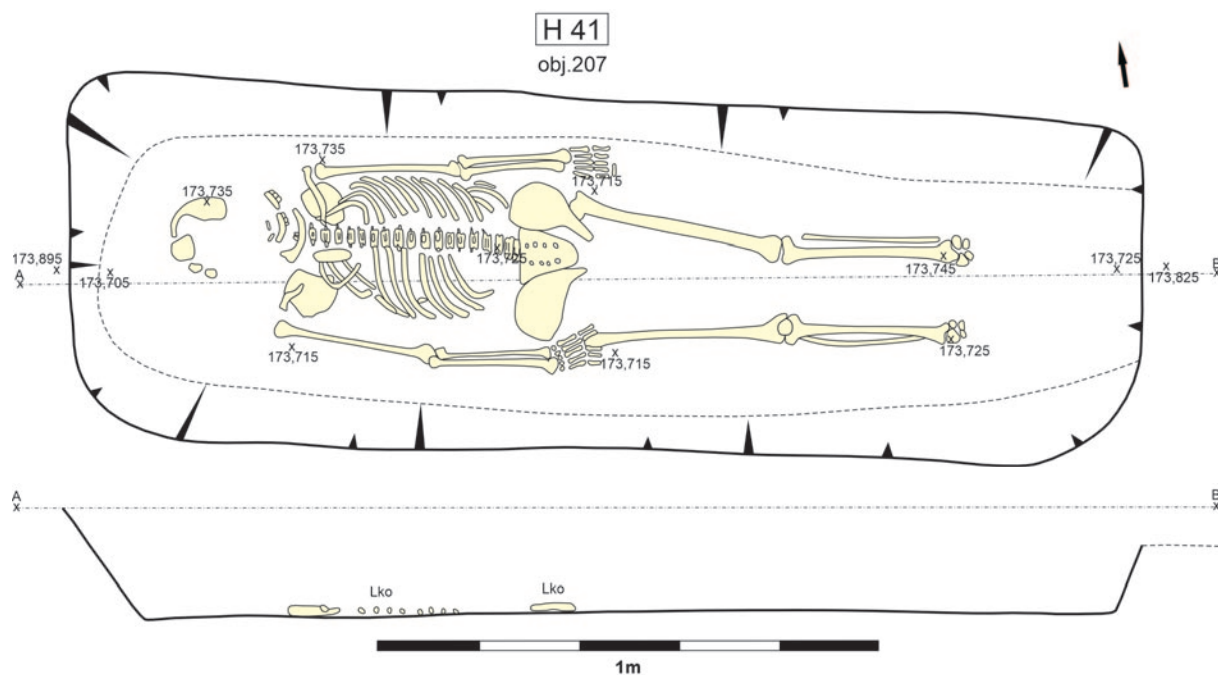
Obr. 50. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H38.

Obr. 51. Vraňany, okr. Mělník.
Hrob H39.

Obr. 52. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H40.

Obr. 53. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H41.

Úprava hrobové jámy: –

Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: dítě, 10–11 let

Hrobový inventář: bez inventáře.

Hrob H41 (obj. 207); obr. 53

Čísla kontextů: podloží 2; zásyp 4

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčitá hlína, promíchaná s hnědo okrovým zahliněným šterkopískem, 10 % kameny do Ø 10 cm

Nálezy ze zásypu: keramika – preparace 1 ks (pravěk)

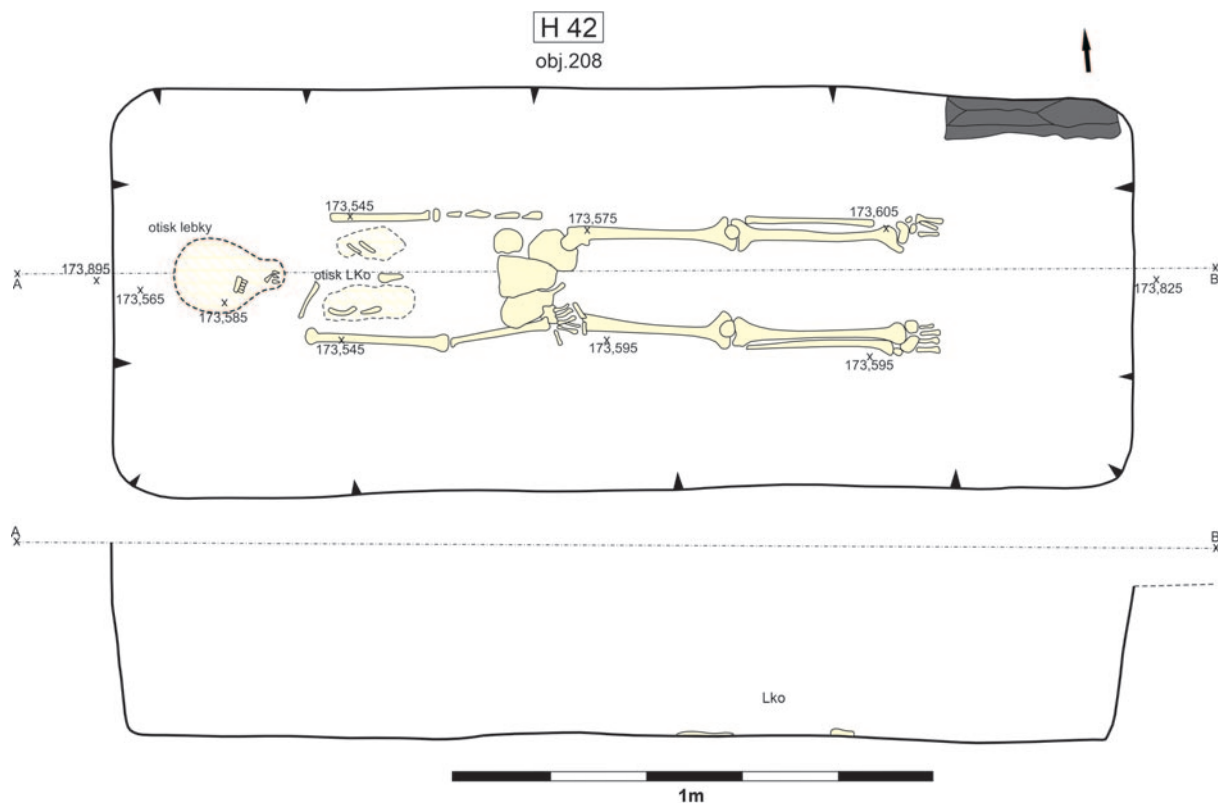
Hrobová jáma: pravouhle obdélný půdorys s oblými rohy, stěny přímé šikmé (nepravidelné), zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 215 × 72 cm, max. hloubka 24 cm

Úprava hrobové jámy: –

Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: žena?, 40+

Hrobový inventář: bez inventáře.

Obr. 54. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H42.

Hrob H42 (obj. 208); obr. 54

Číslo kontextů: podloží 2; zásyp 4

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s hnědo okrovým zahliněným šterkopískem 90:10, 10 % kameny do Ø 10 cm

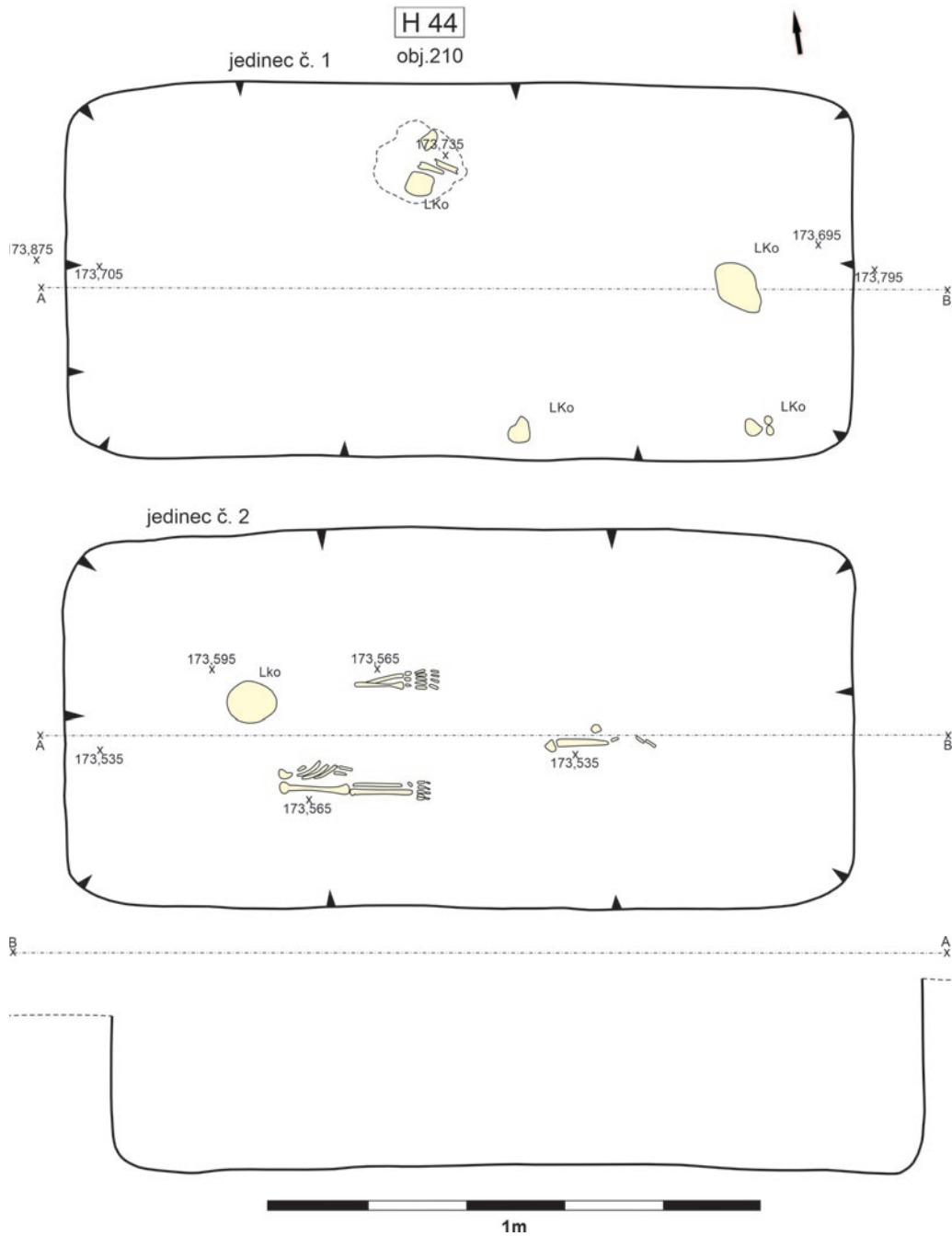
Hrobová jáma: pravouhle obdélný půdorys s oblými rohy, stěny přímé šikmé (nepravidelné), zlom ode dna povolný, dno nepravidelné; rozměry 213 × 84 cm, max. hloubka 40 cm

Úprava hrobové jámy: částečné kamenné obložení v severovýchodním rohu hrobu (1 opukový kámen)

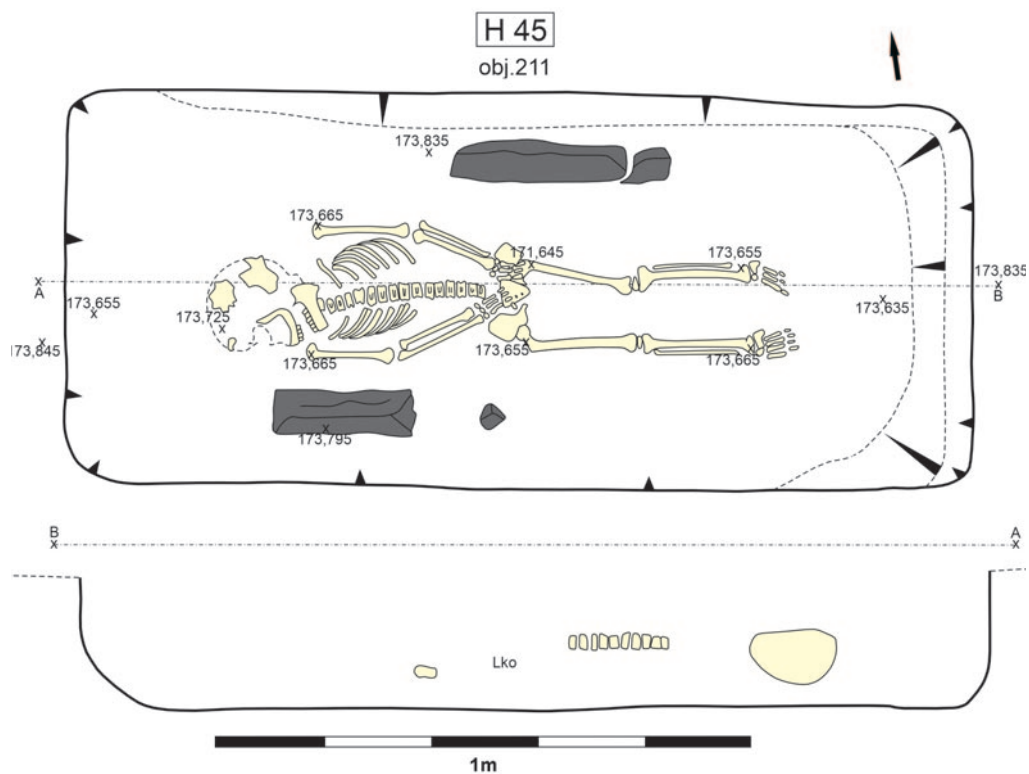
Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: dospělý

Hrobový inventář: bez inventáře.

Obr. 57. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H44.

Obr. 58. Vraňany, okr. Mělník.
Hrob H45.

Hrob H44 (obj. 210); obr. 57

Číslo kontextů: podloží 2; zásyp 4

Stratigrafický vztah: dva špatně zachovalí jedinci nad sebou

Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s hnědo okrovým zahliněným štěrkopískem 90:10, 10 % kameny do Ø 10 cm

Nálezy ze zásypu: keramika – preparace 1 ks (pravěk), 1 zvířecí kost (humerus kura domácího)

Hrobová jáma: pravoúhle obdélný půdorys s oblými rohy, stěny svislé nepravidelné, zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 165 × 78 cm, max. hloubka 40 cm

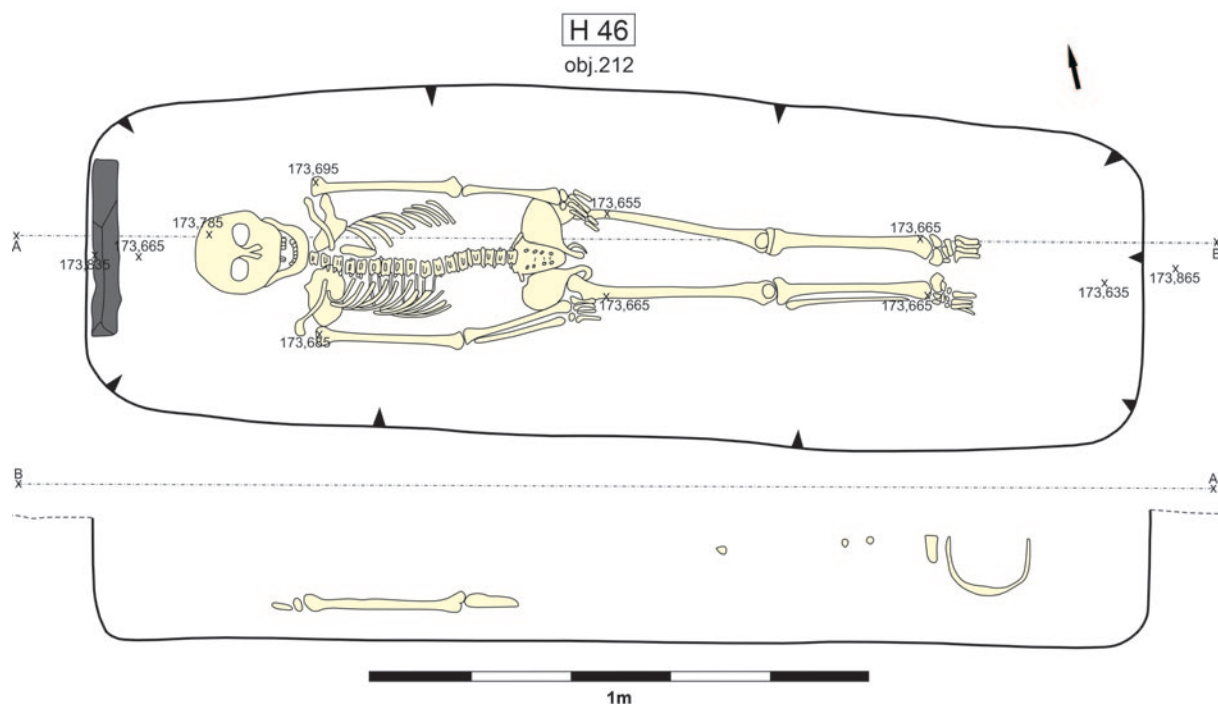
Úprava hrobové jámy: –

Poloha kostry: v neanatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: nedospělý, 5–6 let

Hrobový inventář: bez inventáře

Poznámka: velmi špatně zachovalé, jedinec č. 1 téměř nezachytitelný.

Obr. 59. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H46.

Hrob H45 (obj. 211); obr. 58

Čísla kontextů: podloží 2; zásyp 4

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s hnědo okrovým zahliněným štěrkopískem 90:10, 10 % kameny do Ø 10 cm

Hrobová jáma: pravouhle obdélný půdorys s oblými rohy, stěny šikmé nepravidelné, zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 170 × 76 cm, max. hloubka 26 cm

Úprava hrobové jámy: kamenné obložení (opuka) z levého i pravého boku

Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, ruce směřují do klína, orientace Z–V

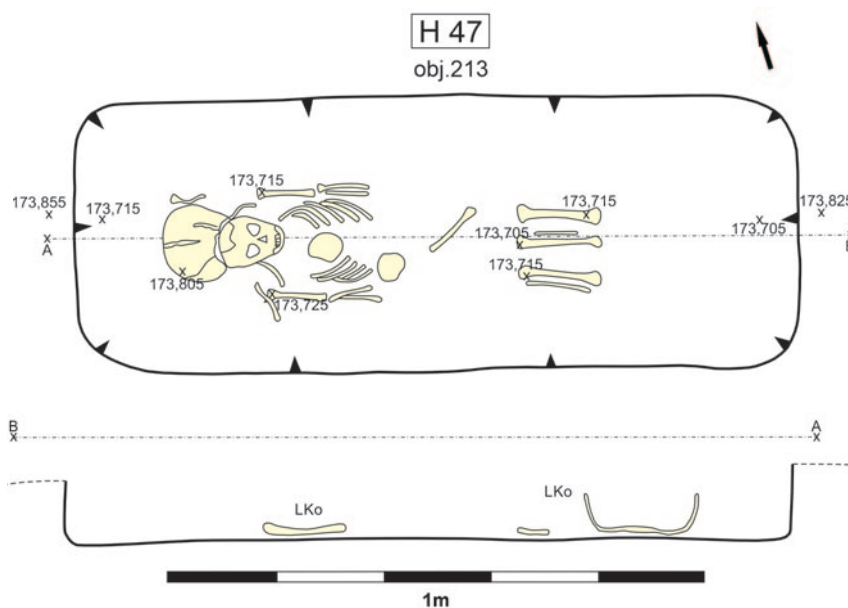
Antropologické určení: dítě, 6–7 let

Hrobový inventář: bez inventáře.

Hrob H46 (obj. 212); obr. 59

Čísla kontextů: podloží 2; zásyp 4

Stratigrafický vztah: –

Obr. 60. Vraňany, okr. Mělník.
Hrob H47.

Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s hnědo okrovým zahliněným šterkopískem 90:10, 10 % kameny do Ø 10 cm

Hrobová jáma: pravouhle obdélný půdorys s oblými rohy, stěny svislé nepravidelné, zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 211 × 70 cm, max. hloubka 24 cm

Úprava hrobové jámy: jeden kámen za hlavou

Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: muž, 20–49 let; příměs – kosti velmi malého dítěte

Hrobový inventář: bez inventáře.

Hrob H47 (obj. 213); obr. 60

Číslo kontextů: podloží 2; zásyp 4

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s hnědo okrovým zahliněným šterkopískem 90:10, 10 % kameny do Ø 10 cm

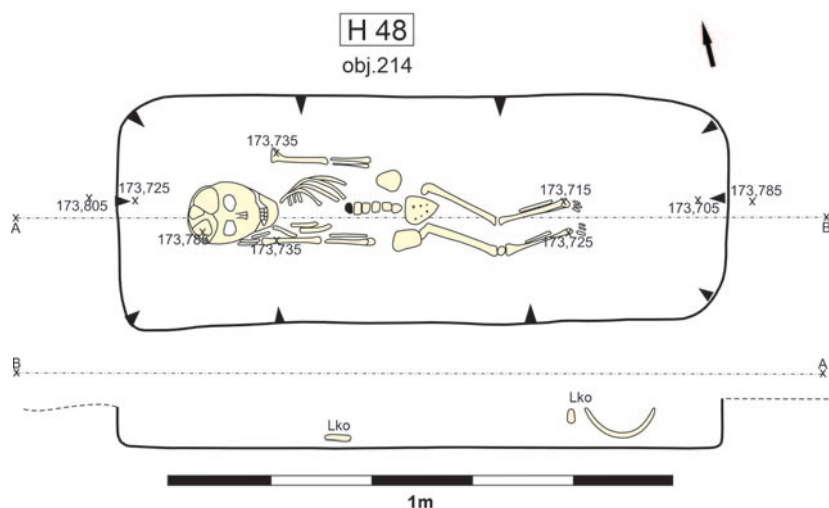
Hrobová jáma: pravouhle obdélný půdorys s oblými rohy, stěny přímé svislé nepravidelné, zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 135 × 59 cm, max. hloubka 14 cm

Úprava hrobové jámy: –

Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: nedospělý, 3–4 roky

Hrobový inventář: bez inventáře.

Obr. 61. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H46. Vpravo dole: poloha záušnic po odebrání lebky.

Hrob H48 (obj. 214); obr. 61–63

Číslo kontextů: podloží 2; zásyp 4

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s hnědo okrovým zahliněným šterkopískem

Hrobová jáma: pravouhle obdélný půdorys s oblými rohy, stěny přímé svislé nepravidelné, zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 120 × 45 cm, max. hloubka 10 cm

Úprava hrobové jámy: –

Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: nedospělý, 5–6 let

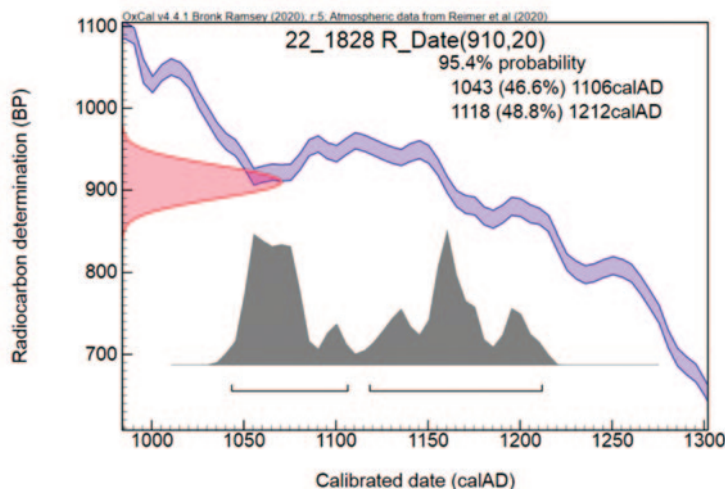
Kalibrované stáří (¹⁴C): 1043–1212 AD (obr. 62)

Hrobový inventář: 5 esovitých záušnic, po straně lebky a pod ní.

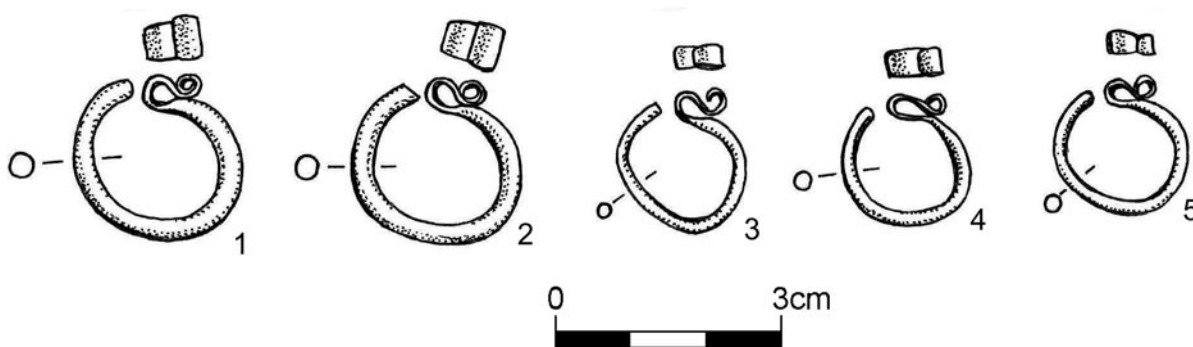
Popis artefaktů:

1. Bronzová esovitá záušnice, průměr 20,00 × 22,36 mm, síla drátu 3,1 mm, šíře esovité kličky 4,88 mm, skupina S (obr. 63:1).
2. Bronzová esovitá záušnice, průměr 20,01 × 22,84 mm, síla drátu 3 mm, šíře esovité kličky 4,95 mm, skupina S (obr. 63:2).
3. Bronzová esovitá záušnice, průměr 15,34 × 16,81 mm, síla drátu 1,86 mm, šíře esovité kličky 3,03 mm, skupina M3 (obr. 63:3).
4. Bronzová esovitá záušnice, průměr 16,4 × 17,71 mm, síla drátu 2,02 mm, šíře esovité kličky 3,73 mm, skupina M3 (obr. 63:4).
5. Bronzová esovitá záušnice, průměr 16,5 × 17,95 mm, síla drátu 1,83 mm, šíře esovité kličky 2,74 mm, skupina M3 (obr. 63:5).

Hrob H48

Obr. 62. Vraňany, okr. Mělník. Radiouhlíkové datování hrobu H48.

Obr. 63. Vraňany, okr. Mělník. Inventář hrobu H48: 1–5 – esovitá záušnice.

Hrob H49 (obj. 215); obr. 64

Číslo kontextů: podloží 2; zásyp 4

Stratigrafický vztah: hrobová jáma H49 porušila jižní část objektu 254

Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína

Hrobová jáma: pravouhle obdélný půdorys s oblými rohy, stěny svislé nepravidelné, zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 224 × 69 cm, max. hloubka 35 cm

Úprava hrobové jámy: kamenné obložení (opuka) u levého boku a za hlavou

Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: muž, 40+

Hrobový inventář: bez inventáře.

Hrob H50 (obj. 216); obr. 65

Číslo kontextů: podloží 2; zásyp 4

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s hnědo okrovým zahliněným šterkopískem 90:10, 10 % kameny do Ø 10 cm

Nálezy ze zásypu: keramika – preparace 1 ks (pravěk)

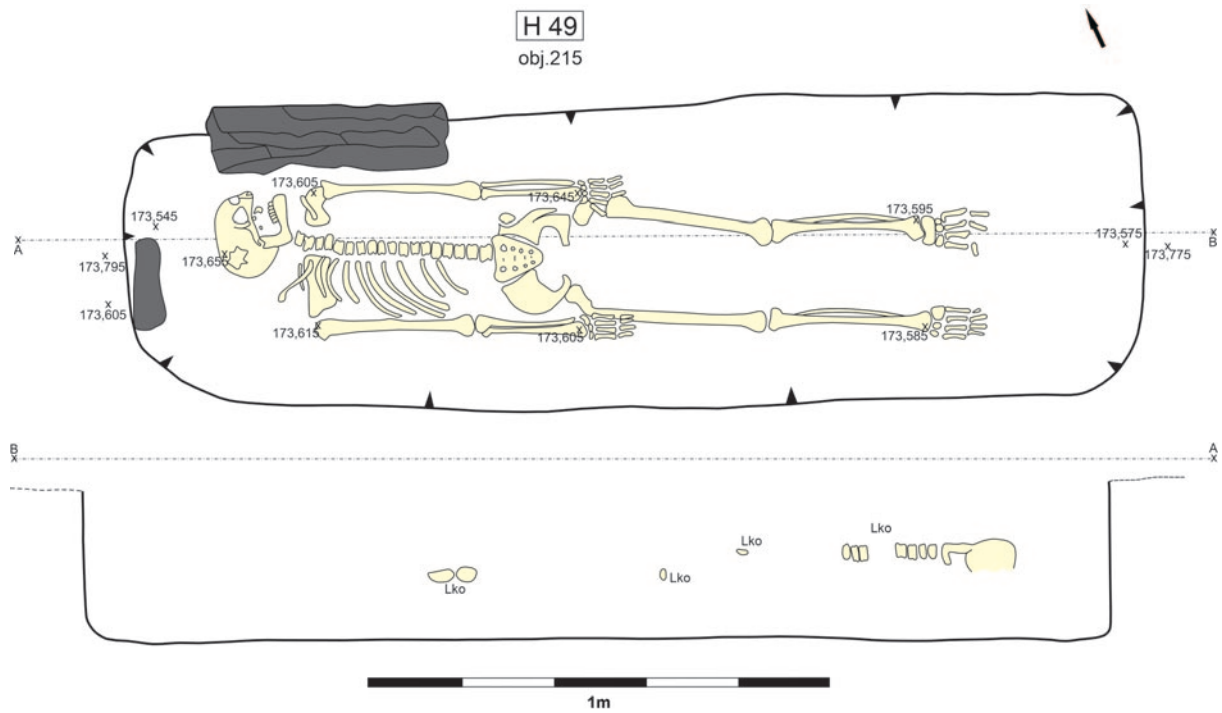
Hrobová jáma: pravouhle obdélný půdorys s oblými rohy, stěny přímé svislé nepravidelné, zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 220 × 84 cm, max. hloubka 20 cm

Úprava hrobové jámy: 1 kámen ca 38 × 20 cm v severovýchodním rohu hrobové jámy

Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: dospělý jedinec + dolní čelist a kost spánková velmi malého dítěte

Hrobový inventář: bez inventáře.

Obr. 64. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H49.

Hrob H51 (obj. 217); obr. 66–68

Čísla kontextů: podloží 2; zásyp 4

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína

Hrobová jáma: pravouhle obdélný půdorys s oblými rohy, stěny šikmé nepravidelné, zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 240 × 86 cm, max. hloubka 37 cm

Úprava hrobové jámy: –

Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

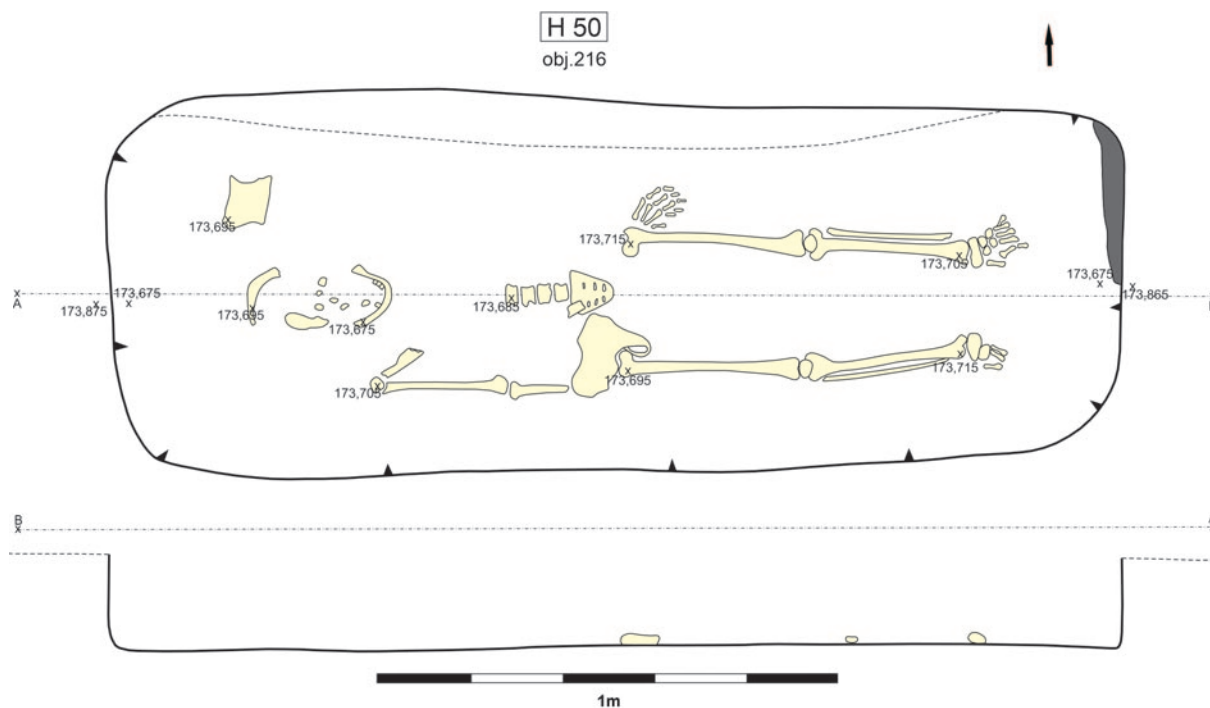
Antropologické určení: dospělý, 30+

Kalibrované stáří (¹⁴C): 1028–1157 AD (obr. 67)

Hrobový inventář: 1 esovitá záušnice, u lebky.

Popis artefaktů:

1. Bronzová esovitá záušnice, průměr 16,1 × 16,59 mm, síla drátu 3,23 mm, šíře esovité kličky 4,06, skupina M3 (obr. 68).

Obr. 65. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H50.

Hrob H52 (obj. 218); obr. 69

Čísla kontextů: podloží 2; zásyp 4

Stratigrafický vztah: hrobová jáma porušila objekt 219

Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s hnědo okrovým zahliněným šterkopískem 90:10, 10 % kameny do Ø 10 cm

Hrobová jáma: pravouhle obdélný půdorys se zaoblenými rohy, stěny šikmé, na západní straně svislé nepravidelné, zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 270 × 80 cm, max. hloubka 40 cm

Úprava hrobové jámy: –

Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: muž?, 40+

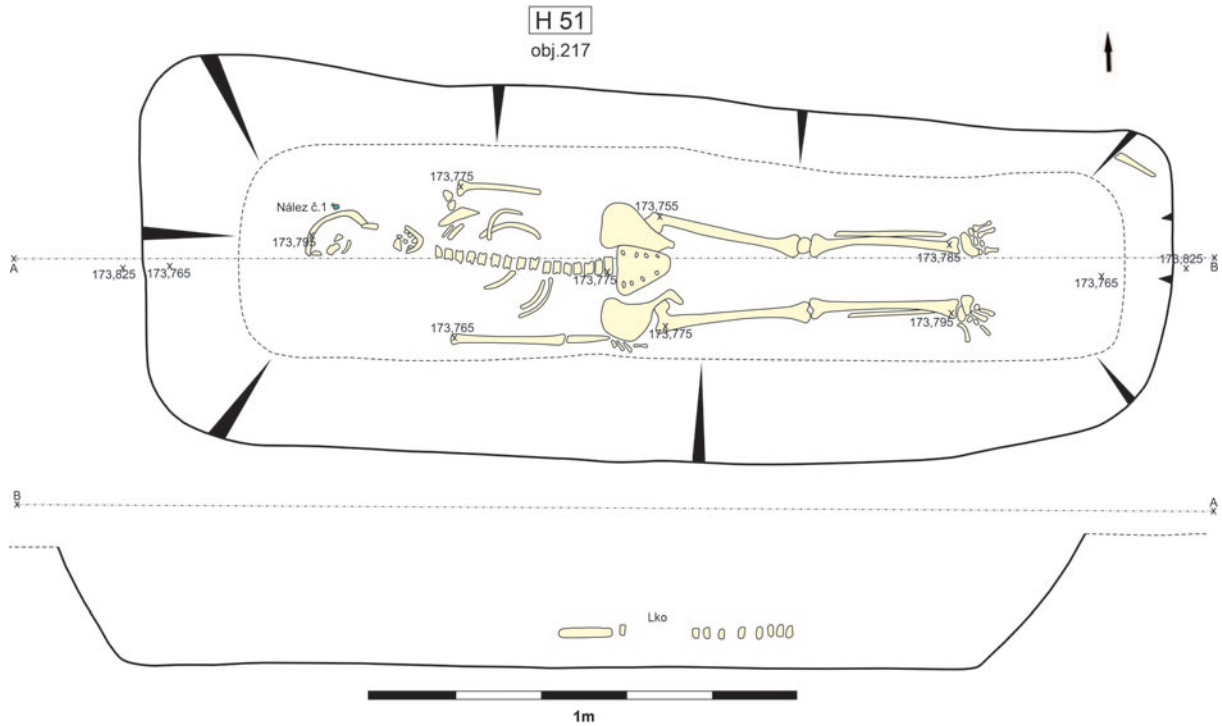
Hrobový inventář: bez inventáře.

Hrob H53 (obj. 220); obr. 70–71

Čísla kontextů: podloží 2; zásyp 4

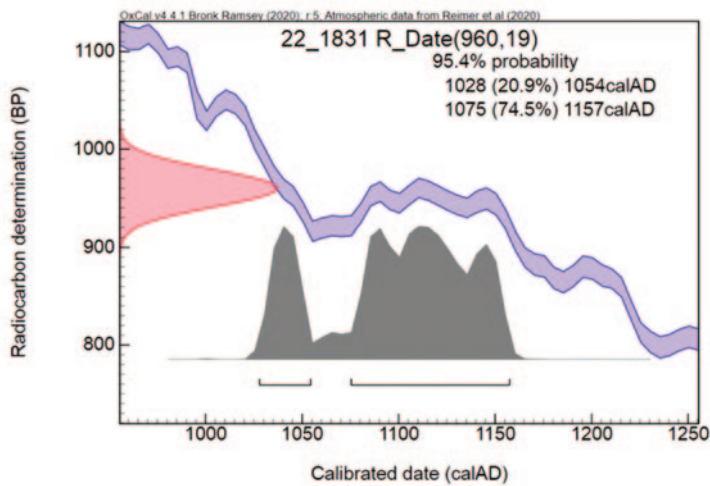
Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s hnědo okrovým zahliněným šterkopískem 90:10, 10 % kameny do Ø 10 cm

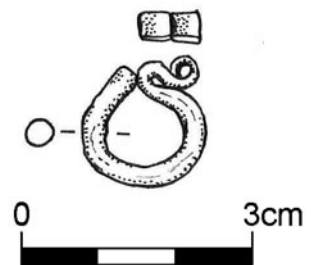

Obr. 66. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H51.

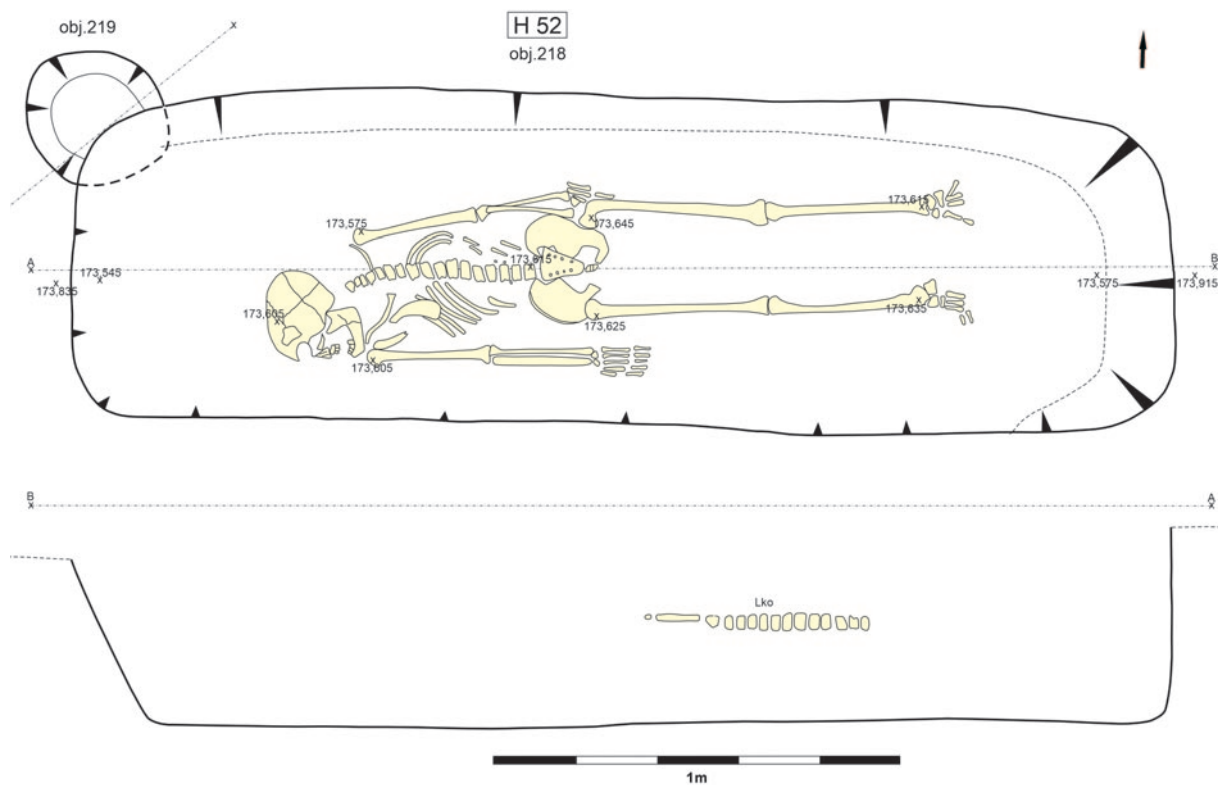
Hrob H51

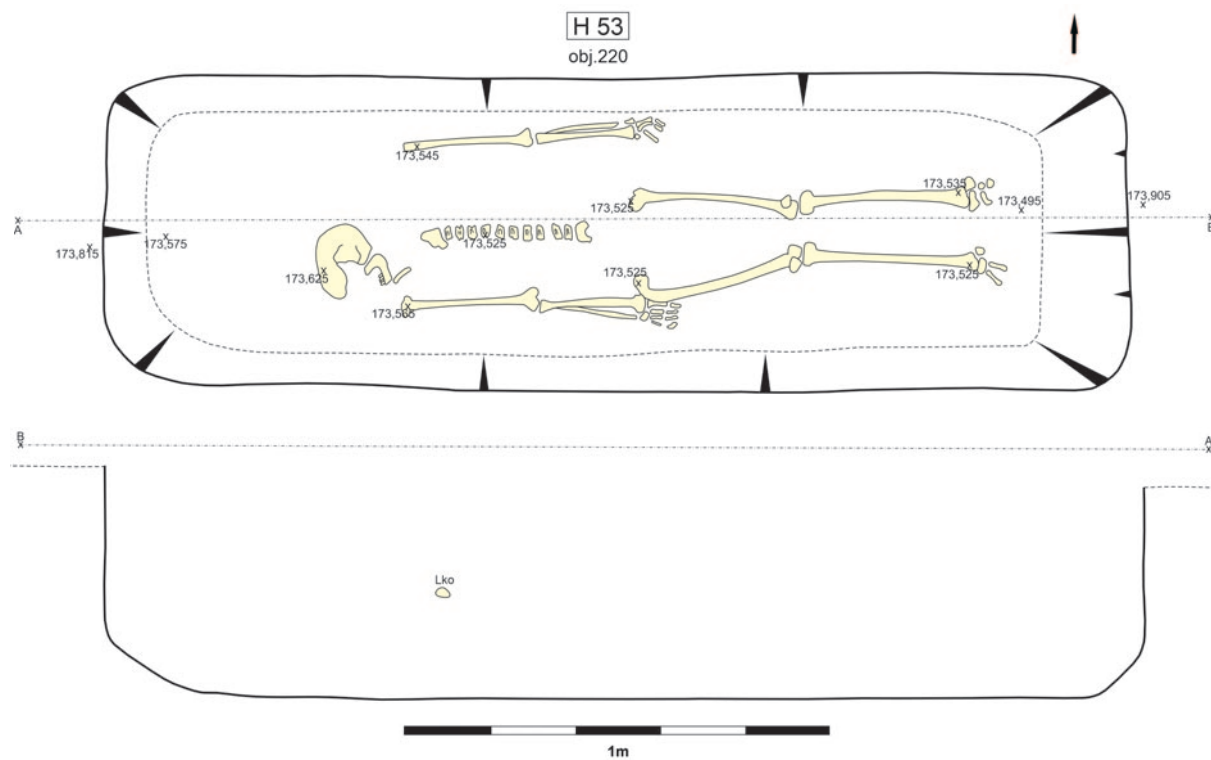
Obr. 67. Vraňany, okr. Mělník. Radiouhlíkové datování hrobu H51.

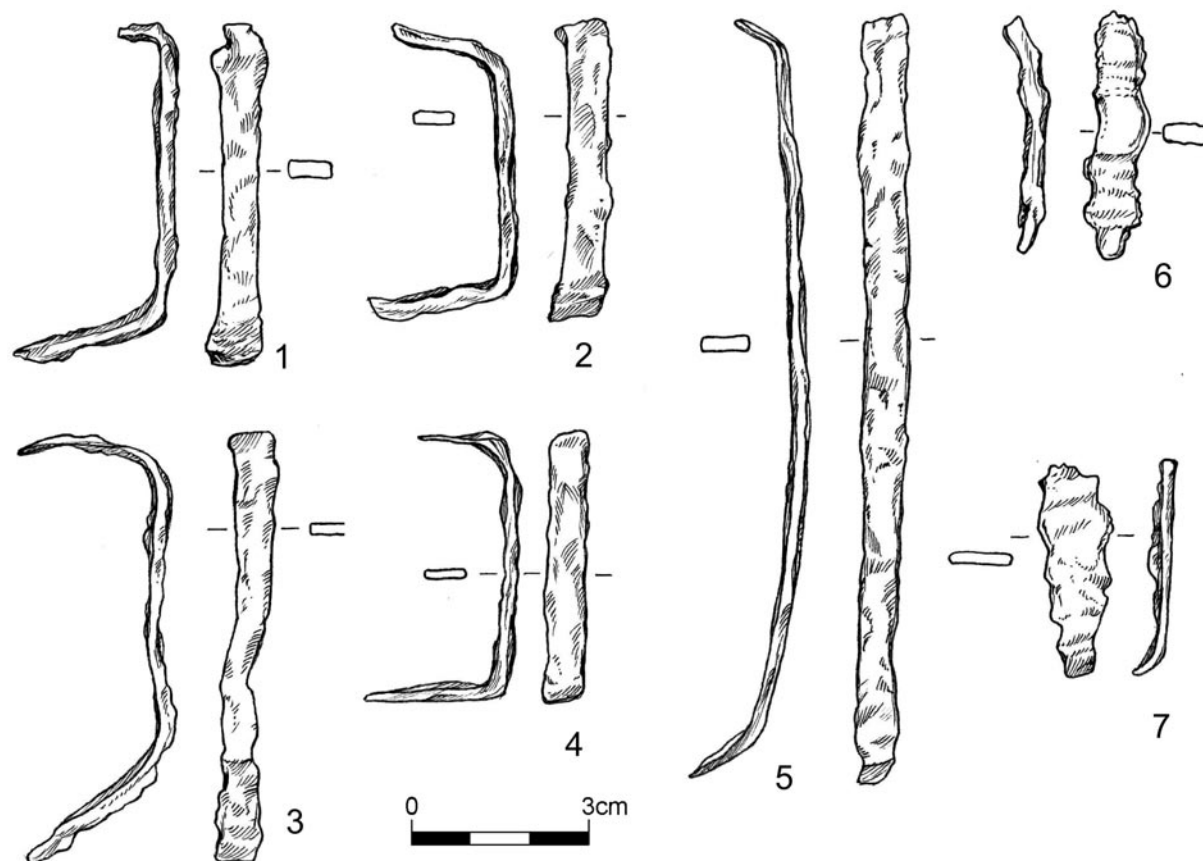
Obr. 68. Vraňany, okr. Mělník. Inventář hrobu H51: esovitá záušnice.

Obr. 69. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H52.

Obr. 70. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H53.

Obr. 71. Vraňany, okr. Mělník. Inventář hrobu H53: železná kování, patrně z rakve.

Hrobová jáma: pravouhle obdélný půdorys se zaoblenými rohy, stěny šikmé nepravidelné, zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 240 × 78 cm, max. hloubka 49 cm

Úprava hrobové jámy: –

Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: muž?, 30–59 let

Hrobový inventář: 7 železných kování, nejspíš z rakve

Popis artefaktů: kování z plochých železných pásků o síle 8–9 mm, 4 skobovitě zahnutá s rovnou stranou o délce cca 5–5,5 cm (obr. 71:1–4), jedno delší, mírně obloukovitě prohnuté s jen mírným zahnutím okrajových částí (obr. 71:5) a dva kratší fragmenty obdobných kování (71:6–7)

Poznámka: poloha jednotlivých kování bohužel nebyla zdokumentována, hrob nebyl ani vyfocen. Toto pochybení bylo způsobeno chaotickou situací spojenou s nastupující pandemií Covid-19, se kterou se pracovníci výzkumu museli vyrovnat.

Hrob H54 (obj. 221); obr. 72–73

Číslo kontextů: podloží 2; zásyp 4

Stratigrafický vztah: hrobová jáma narušila starší objekt č. 255. V hrobě 2 jedinci, mladší jedinec 1 (dítě) v jihovýchodní části hrobové jámy nad jedincem 2 (dospělý)

Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s hnědo okrovým zahliněným šterkopískem 90:10, 10 % kameny do Ø 10 cm.

Nálezy ze zásypu: keramika – preparace (jedinec č. 1) 1 ks (pravěk); preparace (jedinec č. 2) 1 ks (pravěk)

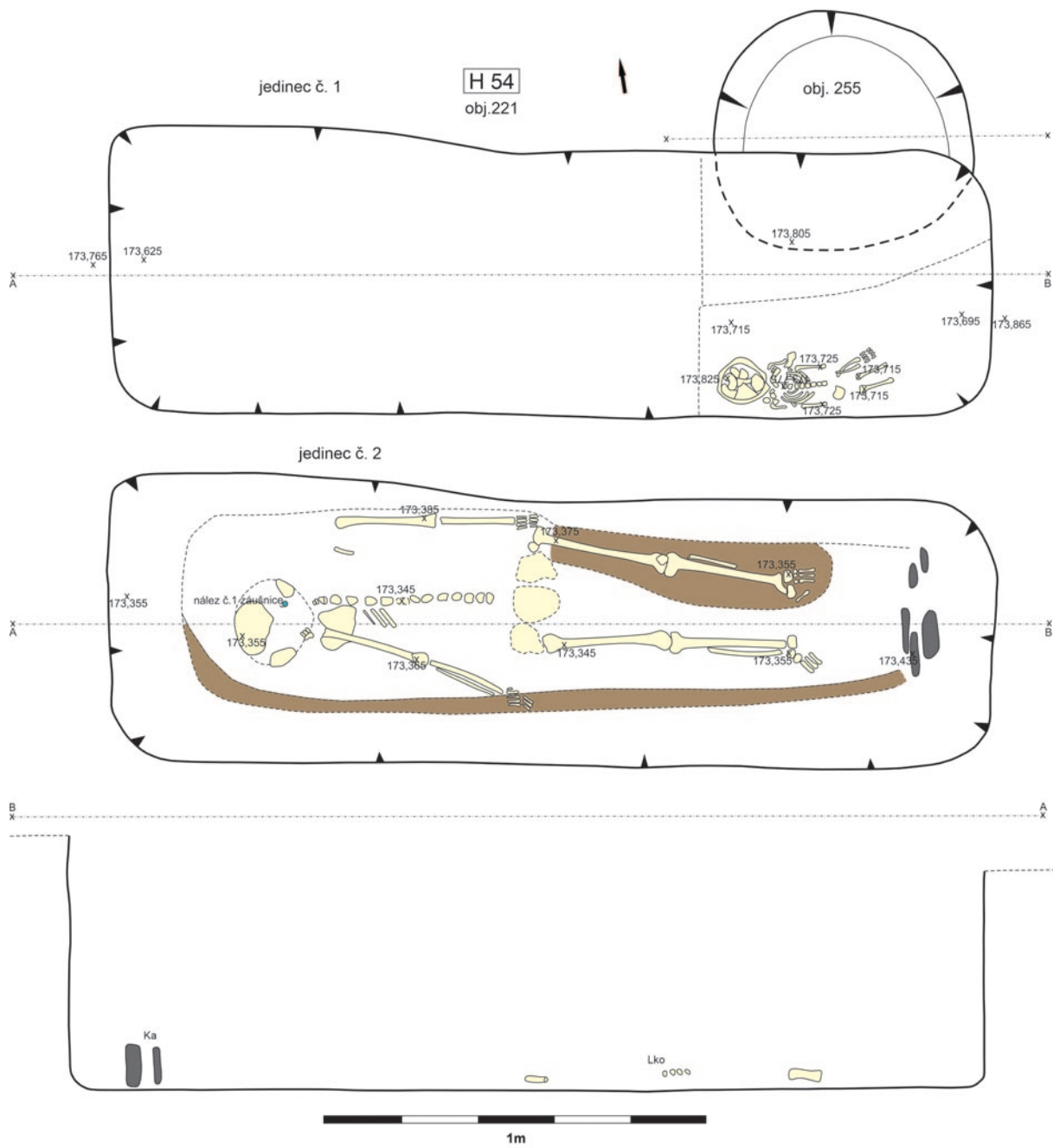
Hrobová jáma: pravouhle obdélný půdorys s oblými rohy, stěny přímé svislé nepravidelné, zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 230 × 70 cm, max. hloubka 66 cm

Úprava hrobové jámy: jedinec 2 – kameny v nohách; otisky dřevěné desky

Poloha kostry: jedinec 1 – v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V; jedinec 2 – v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: jedinec 1 – nedospělý, 1–2 roky; jedinec 2 – dospělý

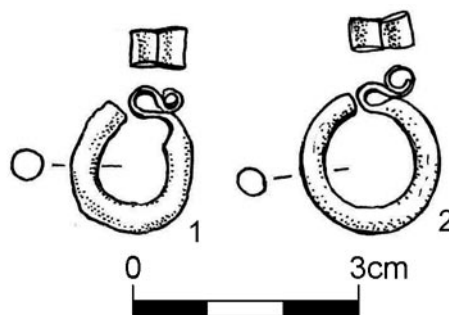
Hrobový inventář: 2 esovité záušnice, patřily jedinci 2, nalezeny u lebky.

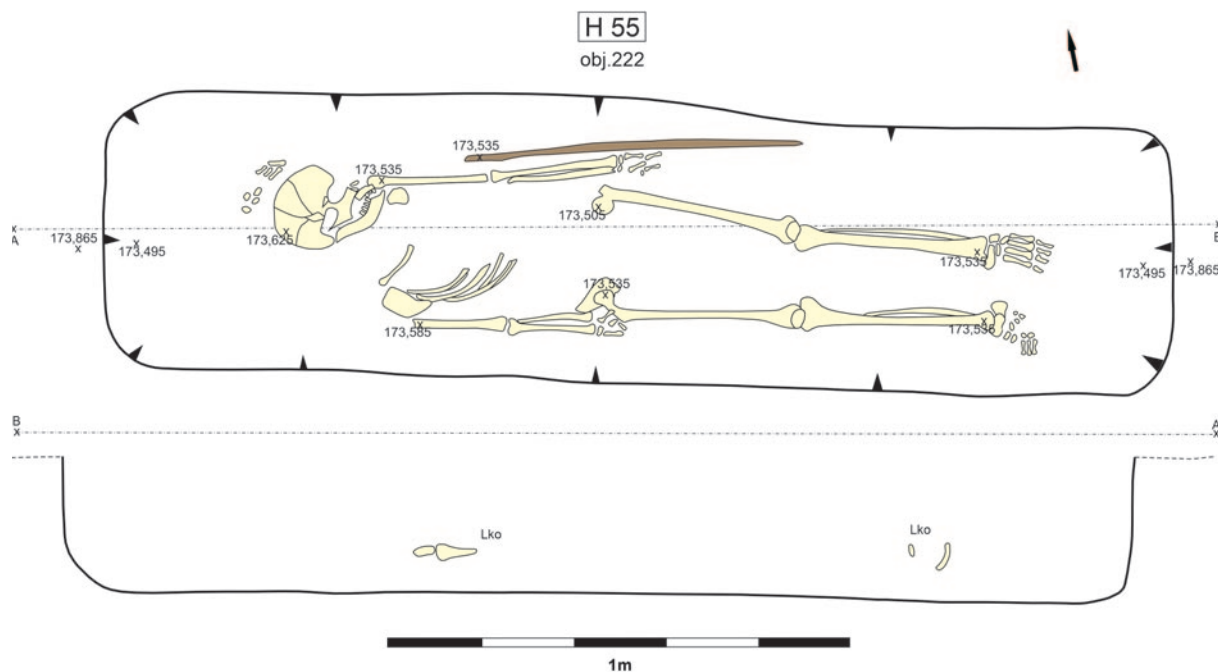
Obr. 72. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H54.

Popis artefaktů:

1. Bronzová esovitá záušnice, průměr 16,98 × 17,56 mm, síla drátu 4,3 mm, šíře esovité kličky 5,65, skupina M3 (*obr. 73:1*).
2. Bronzová esovitá záušnice, průměr 18,71 × 18,82 mm, síla drátu 4 mm, šíře esovité kličky 4,3, skupina M3 (*obr. 73:2*).

Obr. 73. Vraňany, okr. Mělník. Inventář hrobu H54: 1-2 – esovité záušnice.

Obr. 74. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H55.

Hrob H55 (obj. 222); obr. 74

Číslo kontextů: podloží 2; zásyp 4

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s hnědo okrovým zahliněným šterkopískem 90:10, 10 % kameny do Ø 10 cm

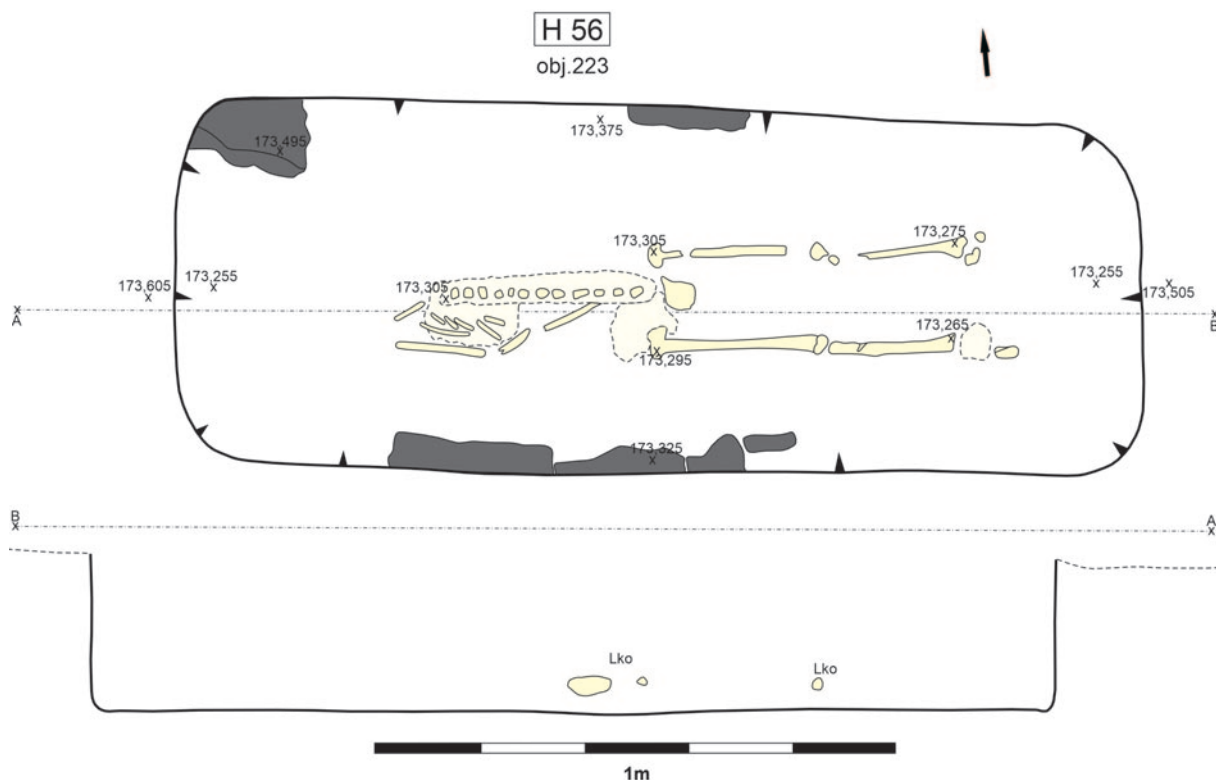
Hrobová jáma: pravoúhle obdélný půdorys s oblými rohy, stěny svislé, posléze šikmé nepravidelné, zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 230 × 64 cm, max. hloubka 30 cm

Úprava hrobové jámy: otisk dřeva při levé ruce

Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

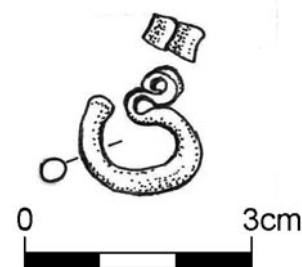
Antropologické určení: žena?, 20+

Hrobový inventář: bez inventáře.

Obr. 75. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H56.

Obr. 76. Vraňany, okr. Mělník. Inventář hrobu H56: esovitá záušnice.

Hrob H56 (obj. 223); obr. 75–76

Číslo kontextů: podloží 2; zásyp 4

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s hnědo okrovým zahliněným šterkopískem 90:10, 10 % kameny do Ø 10 cm

Hrobová jáma: pravoúhle obdélný půdorys s oblými rohy, stěny svislé nepravidelné, zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 186 × 72 cm, max. hloubka 30 cm

Úprava hrobové jámy: po stranách kamenné obložení – opuka

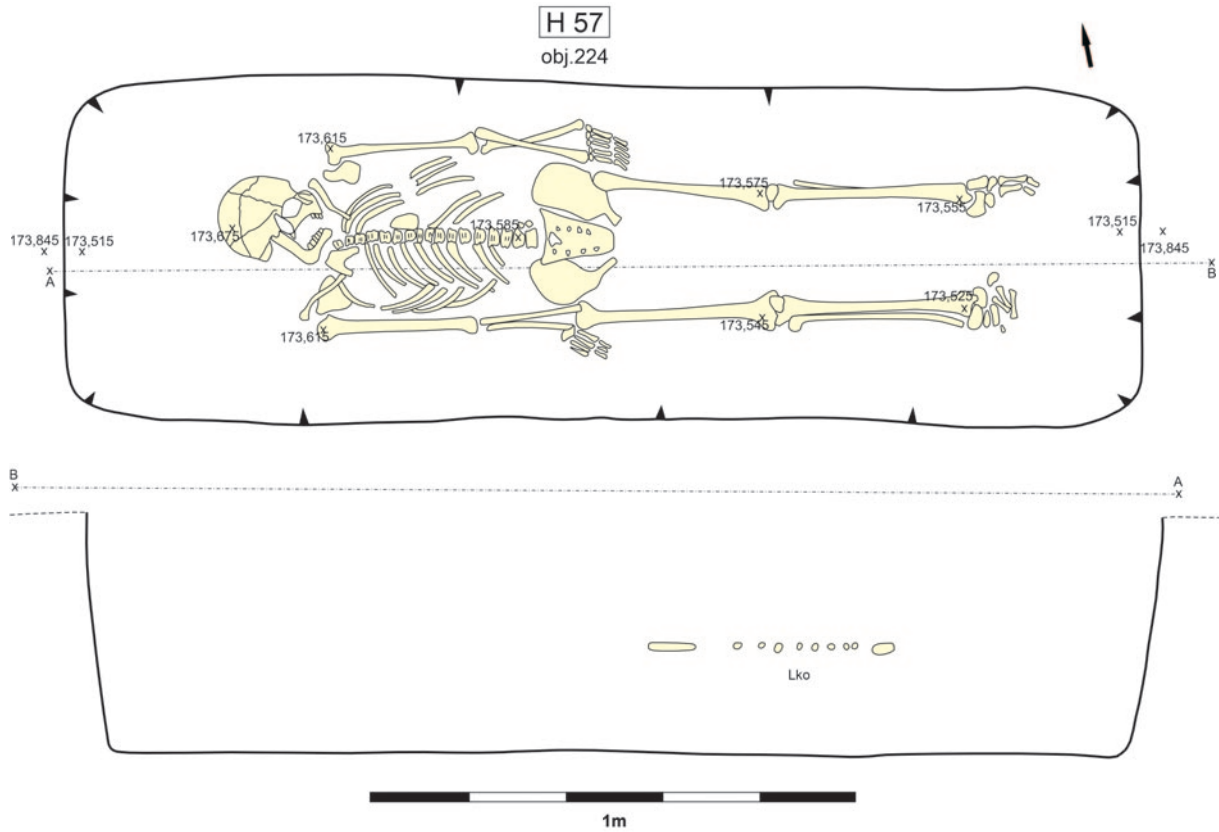
Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: dospělý jedinec

Hrobový inventář: 1 esovitá záušnice.

Popis artefaktu:

1. Bronzová esovitá záušnice, průměr 14,34 × 16,26 mm, síla drátu 3,61 mm, šíře esovité kličky 5,34, skupina M2 (obr. 76).

Obr. 77. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H57.

Hrob H57 (obj. 224); obr. 77

Čísla kontextů: podloží 2; zásyp 4

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s hnědo okrovým zahliněným šterkopískem 90:10, 10 % kameny do Ø 10 cm

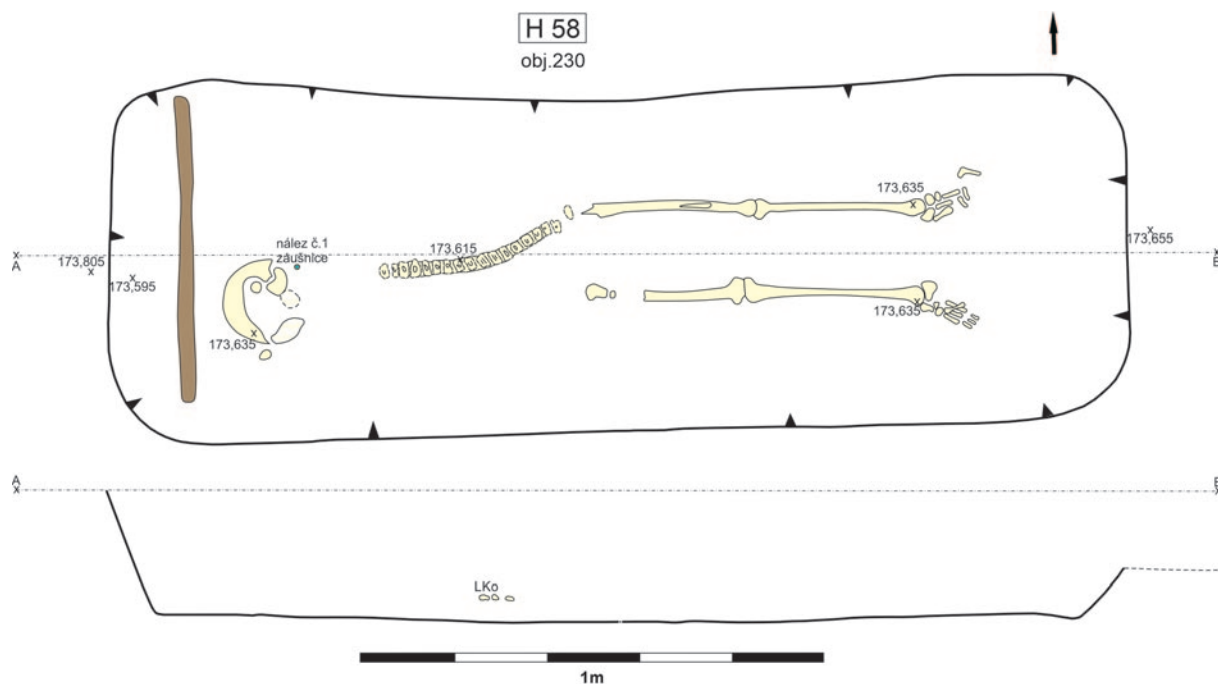
Hrobová jáma: pravouhle obdélný půdorys s oblými rohy, stěny šikmé nepravidelné, zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 222 × 69 cm, max. hloubka 49 cm

Úprava hrobové jámy: –

Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

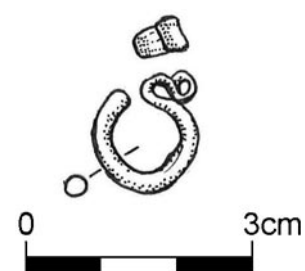
Antropologické určení: muž?, do 40 let

Hrobový inventář: bez inventáře.

Obr. 78. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H58.

Obr. 79. Vraňany, okr. Mělník. Inventář hrobu H58: esovitá záušnice.

Hrob H58 (obj. 230); obr. 78–79

Číslo kontextů: podloží 2; zásyp 4

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s hnědo okrovým zahliněným šterkopískem 90:10, 10 % kameny do Ø 10 cm

Hrobová jáma: pravouhle obdélný půdorys s oblými rohy, stěny přímé šikmé (nepravidelné), zlom ode dna povolný, dno nepravidelné; rozměry 220 × 72 cm, max. hloubka 27 cm

Úprava hrobové jámy: otisk dřeva za hlavou

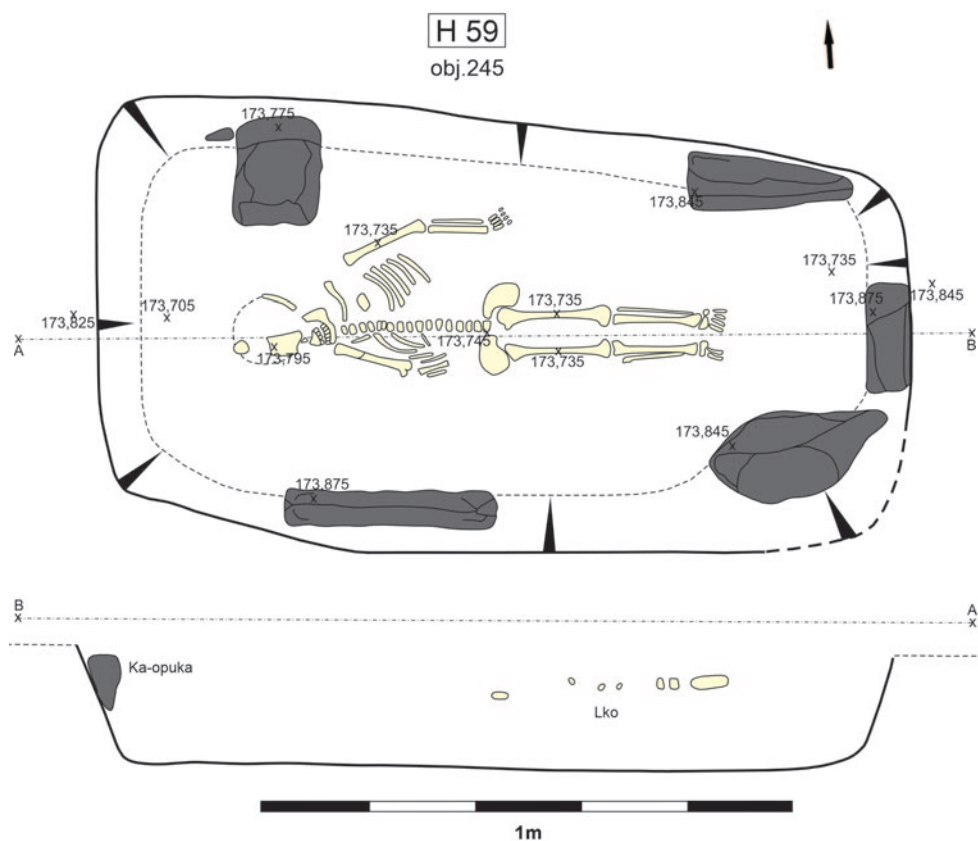
Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: dospělý

Hrobový inventář: 1 esovitá záušnice.

Popis artefaktu:

1. Bronzová esovitá záušnice, průměr 14,14 × 14,33 mm, síla drátu 3,18 mm, šíře esovité kličky 5,22, skupina M1 (obr. 79).

Obr. 80. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H59.

Hrob H59 (obj. 245); obr. 80

Čísla kontextů: podloží 2; zásyp 4

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčitá hlína, promíchaná s hnědo okrovým zahliněným šterkopískem 90:10

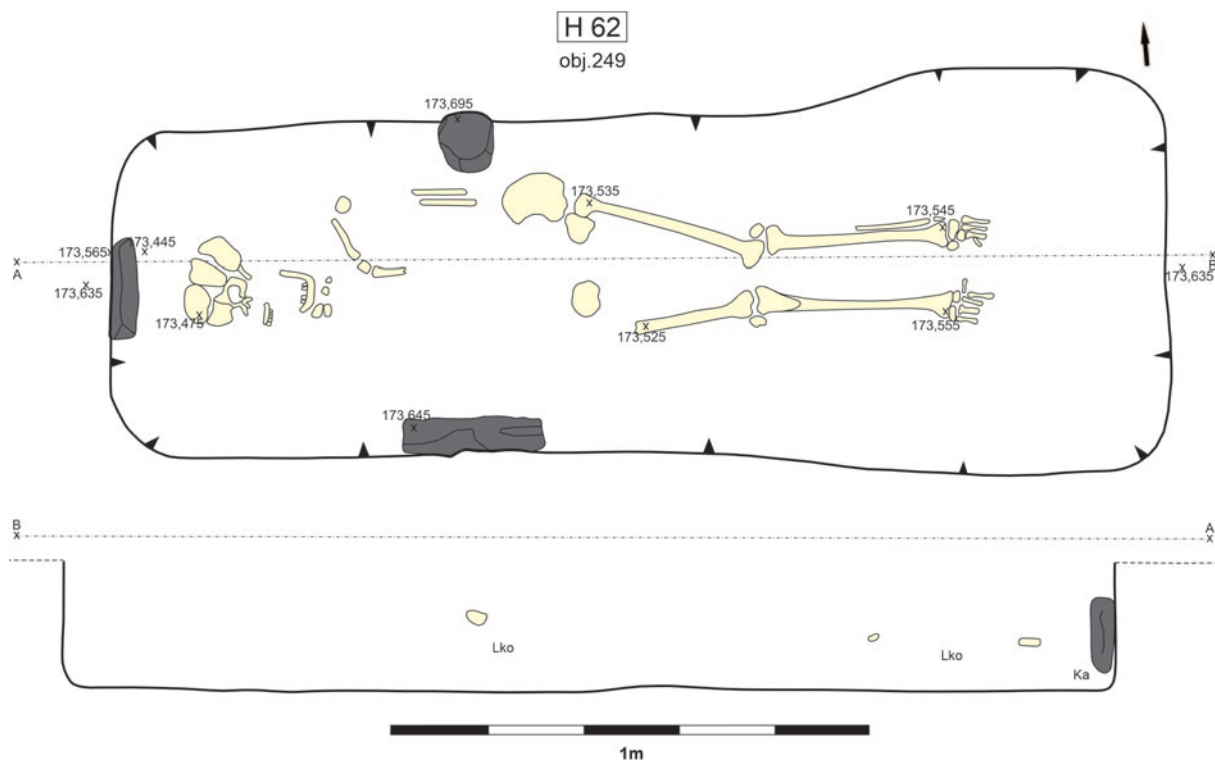
Hrobová jáma: pravoúhle obdélný půdorys s oblými rohy, stěny přímé šikmé nepravidelné, zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 154 × 81 cm, max. hloubka 22 cm

Úprava hrobové jámy: kamenné obložení – opuka

Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: nedospělý, 3–4 roky

Hrobový inventář: bez inventáře.

Obr. 81. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H62.

Hrob H60 (obj. 246)

Hrob pouze zaměřen, nezkoumán.

Hrob H61 (obj. 247)

Nejedná se o hrob, vyřazeno.

Hrob H62 (obj. 249); obr. 81

Čísla kontextů: podloží 2; zásyp 4

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčité hlína, promíchaná s hnědo okrovým zahliněným šterkopískem 90:10, 10 % kameny do Ø 10 cm

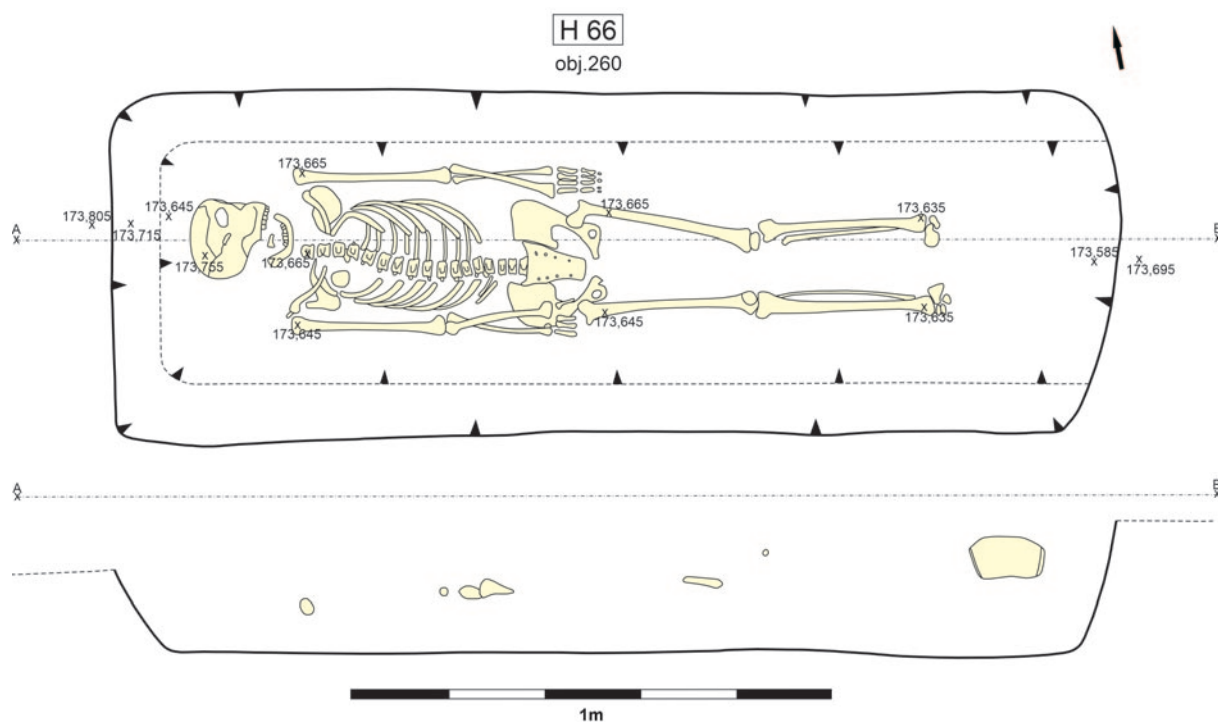
Hrobová jáma: pravouhle obdélný půdorys s oblými rohy, stěny přímé svislé (nepravidelné), zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 220 × 70 cm, max. hloubka 27 cm

Úprava hrobové jámy: kamenné obložení – opuka

Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: muž?, dospělý (střední až starší, 30–59 let)

Hrobový inventář: bez inventáře.

Obr. 82. Vraňany, okr. Mělník. Hrob H66. Všechny hroby kreslil A. Janovský, digitalizovala L. Žeglitzová.

Hrob H63 (obj. 256)

Hrob pouze zaměřen, nezkoumán.

Hrob H64 (obj. 257)

Hrob pouze zaměřen, nezkoumán.

Hrob H65 (obj. 258)

Hrob pouze zaměřen, nezkoumán.

Hrob H66 (obj. 260); obr. 82

Číslo kontextů: podloží 2; zásyp 4

Stratigrafický vztah: –

Zásyp: 4 – tmavě šedohnědá, středně ulehlá, prachovo písčitá hlína, promíchaná s hnědo okrovým zahliněným štěrkopískem 90:10.

Hrobová jáma: pravoúhle obdélný půdorys s oblými rohy, stěny šikmé, místy přímé svislé (nepravidelné), zlom ode dna pozvolný, dno nepravidelné; rozměry 210 × 70 cm, max. hloubka 28 cm

Úprava hrobové jámy: –

Poloha kostry: v anatomické poloze, na zádech, orientace Z–V

Antropologické určení: muž, dospělý (střední dospělost 30–59 let)

Hrobový inventář: bez inventáře.

Hrob H67 (obj. 261)

Hrob pouze zaměřen, nezkoumán.

Hrob H68 (obj. 262)

Hrob pouze zaměřen, nezkoumán.

3. Analýza

Celkově bylo odkryto 61 hrobů, které poskytly ostatky 69 jedinců. V hrobové jámě H39 nebyl zachycen žádný skelet, ani samostatné lidské kosti. Podle antropologického určení se ze zmíněného počtu 69 jedinců jednalo o 30 dětí, z toho dvě děti do jednoho roku věku, osm žen, včetně jedné ženy v kategorii juvenis (15 až 19 let), 14 mužů a 17 dospělých neurčeného pohlaví, včetně jednoho v kategorii juvenis (14 až 19 let). S ohledem na to, že esovitě záušnice jsou spojovány s ženami a dívkami, by žen bylo ve zkoumané části pohřebiště minimálně 13 a z dětí by bylo takto možné určit čtyři dívky. Třinácti- až čtrnáctiletý jedinec z hrobu H18 s nálezem jedné ostruhy, která symbolizovala jezdce, byl spíše chlapec. Celkový počet doplňují příměsi kostí dalších jedinců. U dvou nespécifikovaných dospělých (hroby H3 a H50), jedné ženy (H24) a jednoho muže (H46) byla nalezena příměs kostí velmi malých dětí, včetně jednoho jistého a jednoho předpokládaného dítěte do jednoho roku věku. U dětského skeletu z hrobu H4 byl přítomen obratel dospělého jedince. Celkový počet jedinců včetně zmíněných příměsí je tedy 74.

Zemřeli byli pochováváni do obdélných jam se zaoblenými rohy a byli ukládáni v natažené poloze na zádech, zpravidla s rukama podél těla. Hroby byly orientovány s nepatrnými odchylkami standardně hlavou na západ a nohama na východ. Výjimkou byl málo dochovaný hrob H3 s opačnou orientací lebky směrem na jihovýchod, zatímco nedochované nohy pravděpodobně směřovaly na severozápad. S jevem opačné orientace se výjimečně setkáváme také na jiných raně středověkých pohřebištích, aniž je známo jeho vysvětlení (cf např. pohřebiště v Zelenči; *Lutovský – Špaček 2020*, 30).

Z celkového počtu zemřelých jedinců jich bylo 49 pohřbeno v samostatných hrobových jamách. Kromě již zmíněných příměsí v pěti hrobech byly na nekropoli sledovány také vícečetné pohřby a hroby v superpozicích. Jako vícenásobné pohřby můžeme označit hroby H2, H7, H29, H32, H38 a H54. V hrobové jámě H2 spočíval pod dřevěnou deskou dochovaný dospělý jedinec. Kromě něj zde byly přítomny také kosti nohou dalšího dospělého jedince a kosti batolete. Bohužel je třeba konstatovat, že se skrývka u tohoto hrobu dotýkala kostí a stav dochování druhého jedince mohl být do zásahu těžké techniky kompletnější. V hrobě H7 ležel nejbližší povrchu dospělý muž. Pod ním na dřevěné desce spočívalo jedno- až dvouleté dítě a pod deskou se nacházel skelet dospělého jedince neurčeného pohlaví. V hrobě H29 ležel kojeneček, který byl zakryt opukovým kamenem. Pod tímto dítětem spočíval v dřevěné schránce dospělý jedinec. Hrob H32 obsahoval pohřeb pěti- až šestiletého dítěte umístěného v dřevěné schránce a pod ním se nacházelo dvanácti- až čtrnáctileté dítě. Hrob H38 představuje vícenásobný pohřeb a zároveň superpozici, bude tedy pojednán až v následujícím odstavci. Hrob H54 byl vyplněn nejprve pohřbem batolete do dvou let věku, pod kterým ležel na dřevěné desce dospělý jedinec.

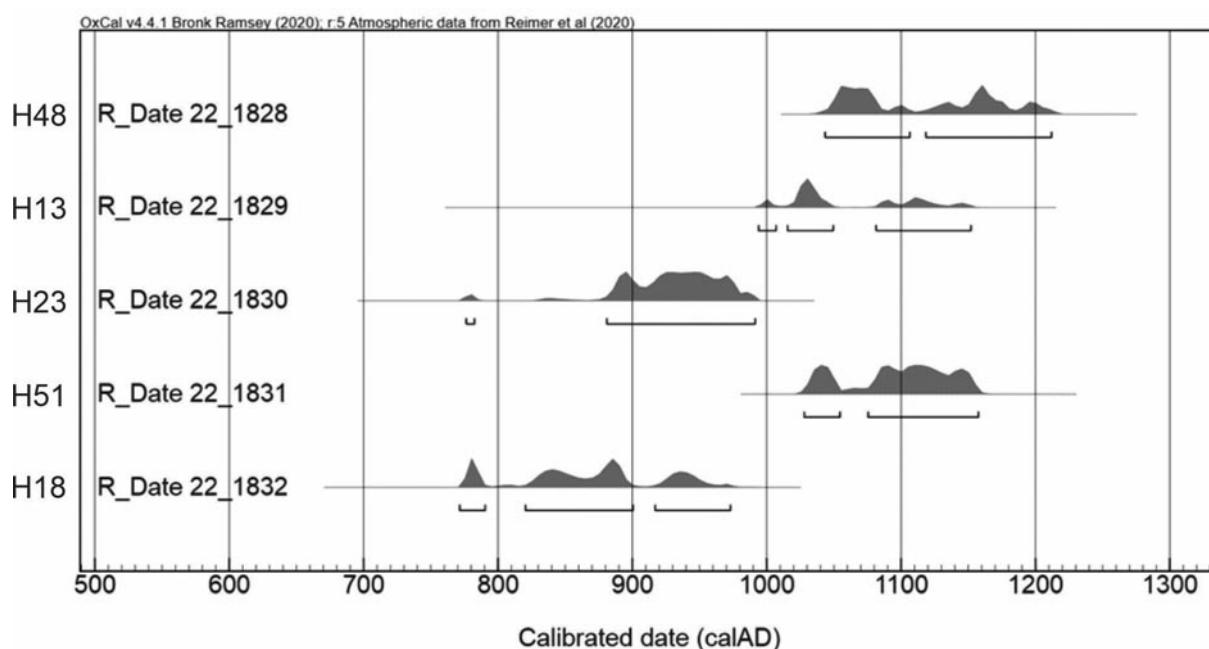
V pěti případech lze pozorovat superpozice. Výše zmíněný vícenásobný hrob H2 narušil jižní část staršího hrobu H3. Hrob H3 se zároveň vyznačoval odlišnou orientací hlavy vzhledem k ostatním hrobům na pohřebišti. Západní roh hrobu H23 dospělého jedince s nožem a vědérkem byl narušen mladším hrobem H12. Zároveň nad hrobem H23 byl uložen pohřeb dvou až čtyřletého dítěte označený jako H13. S ohledem na data ¹⁴C (viz níže) se u hrobů H23 a H13 nejedná o doklad vícenásobného pohřbu, nýbrž o superpozici. V době uložení malého dítěte pravděpodobně již nebyla známá poloha hrobu H23. Výkop pro hrobovou jámu H17 s dětským pohřbem zasáhl severní část staršího rovněž dětského hrobu H16. Hrobové jámy s dětskými hroby H21 a H22 se navzájem dotýkaly (až narušovaly), přičemž je zřejmé, že hrob H22 je stratigraficky starší. V případě hrobové jámy H38 lze hovořit jak o vícečetném

hrobu se dvěma jedinci (jedinec 2 a 3), tak o superpozici (jedinec 1 nad jedinci 2 a 3). Nejprve byl do této jámy uložen mladistvý (jedinec 3), poté následoval pohřeb malého dítěte do dvou let věku (jedinec 2). Po určité době došlo k uložení malého dítěte (jedinec 1), kterému byla za tímto účelem udělána v rámci hrobu H38 nová hrobová jáma s kamenným obložením a s dřevěným prvkem, snad původně schránkou. Ostatky jedince 2 byly tímto dodatečným pohřbem rozrušeny a roztroušeny v západní části hrobové jámy. U vícečetných pohřbů a u superpozic lze uvažovat o uložení příbuzných jedinců do těchto hrobů (podobně *Lutovský – Špaček 2020*, 30; *Koštová et al. 2022*, 195–255). Nicméně k potvrzení příbuzenství bude nezbytné provést příslušné analýzy.

Hroby byly kladeny do téměř pravidelných řad v přibližně severojižní linii. Těchto řad lze na zkoumané části nekropole napočítat až sedm. Mezi řadami se nacházely různé velké volné prostory. V jednom takovém prostoru ve východní polovině pohřebiště se mezi první a druhou řadou nacházel izolovaný hrob kojence H15. Nejmarkantnější plocha bez hrobů rozdělovala nekropoli napříč ve směru jihozápad–severozápad a mohlo se kupříkladu jednat o tehdejší cestu. Volné prostory se objevují také na jiných raně středověkých nekropolích, jako například v Brandýsku (*Kytlicová 1968*) nebo v Zelenči (*Lutovský – Špaček 2020*). Lehce vydělená se na jižním okraji pohřebiště nacházela hrobová jáma bez lidských ostatků H39, od nejbližších hrobů byla vzdálená cca 3 metry.

Užití vnitřní kamenné i dřevěné úpravy hrobů bylo poměrně časté. V případě kamene se jednalo o místní opuku a byla zjištěna ve 25 hrobech. V devíti případech se jednalo o ojedinělé kameny z boku (H33, H42 a ve vícečetných hrobech H7 a H32), u hlav (H5, H12, H13, H46), či u nohou koster (H50). Kameny nad dětskou kostrou byly zaznamenány ve dvou hrobech kojenců v hrobě H15 a u jedince 1 z hrobu H29. V hrobech H10, H11, H25, H49, H62 bylo pozorováno uložení jednotlivých či menšího množství kamenů z boků a od nohou nebo od hlavy zemřelého a v hrobě H54 leželo více kamenů za nohama jedince 2. U hrobů H24, H26, H31, H35, H45, H56, H59 a u jedince 1 v hrobě H38 se setkáváme s kamenným obložením okolo zemřelého, tedy se záměrným užitím většího množství kamenů ze dvou a více stran.

Přítomnost dřeva byla zachycena v 21 hrobech. Jednalo se buďto o dřevěné desky zakrývající pohřeb (H2), nebo zemřelý mohl ležet na dřevěné desce (H6, H19, H35, H54 a snad H10 a H22). V případě vícenásobného pohřbu H7 byl dospělý jedinec 3 překryt dřevěnou deskou na které spočinulo dítě (jedinec 2). U hrobů H28, H29 a snad i H5 byly rozeznány zbytky dřevěných schránek. U dalších hrobů byla zjištěna dřevěná komponenta, nicméně přesné využití nebylo jednoznačně identifikovatelné (H4, H11, H18, H20, H21, H23, H32, H55 a H58 a jedinec 3 z vícečetného hrobu H38). S dřevěnou rakví spojenou

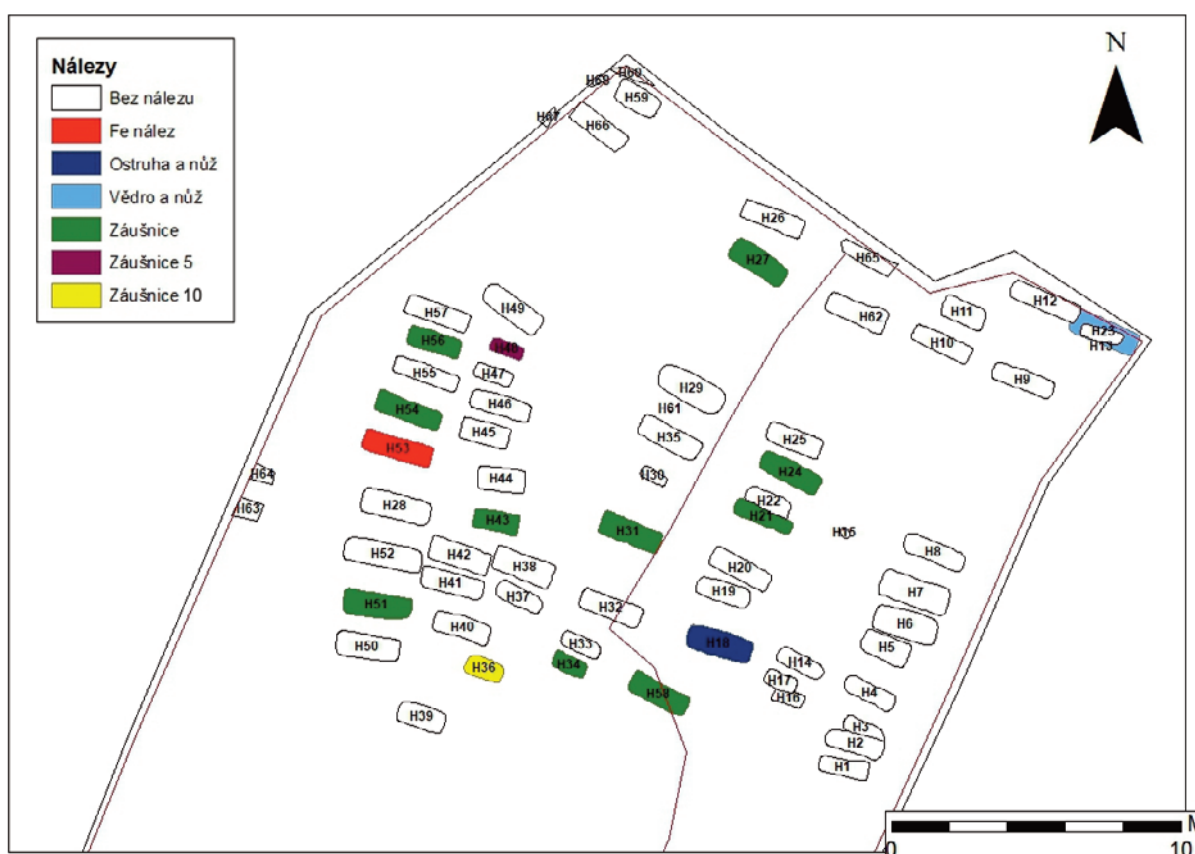
Obr. 83. Vraňany, okr. Mělník. Radiouhlíkové datování vybraných hrobů.

železnými kováni lze pravděpodobně spojit sedm železných kováni z mužského hrobu H53. V tomto hrobě se však nezachovala žádná dřevěná komponenta a jedná se tak o nepřímý doklad schránky. U jedinců z hrobů H5, H10, H11, H32, H35, a H54 byly přítomny obě komponenty, jak kameny, tak zbytky dřev.

V rámci vraňanského pohřebiště bylo provedeno pět radiouhlikových datací.⁷ Takto byly datovány hroby H13, H18, H23, H48 a H51 (*obr. 83*). Jednalo se o pohřby vybavené esovitými záušnicemi (H48, H51), nožem a ostruhou (H18) a nožem a vědrem (H23). Hrob H13 byl vybrán, protože se nacházel v superpozici nad hrobem H23. Na základě kalibrovaného staří byl stanoven velmi široký časový horizont od konce 8. až do počátku 13. století. Jako nejstarší pohřeb byl datován hrob H18, který tak můžeme pravděpodobně zařadit ještě do 9. století. Další hrob H23 by měl nalezen do 10. století. Hroby H13, H48 a H51 jsou datovány do 11. století s přesahem do následujícího 12. století. Zajímavý je zde především vztah hrobů v superpozici H23 a H13, kdy je mezi starším pohřbem H23 a mladším hrobem H13 patrný jistý časový odstup.

4. Výbava zemřelých

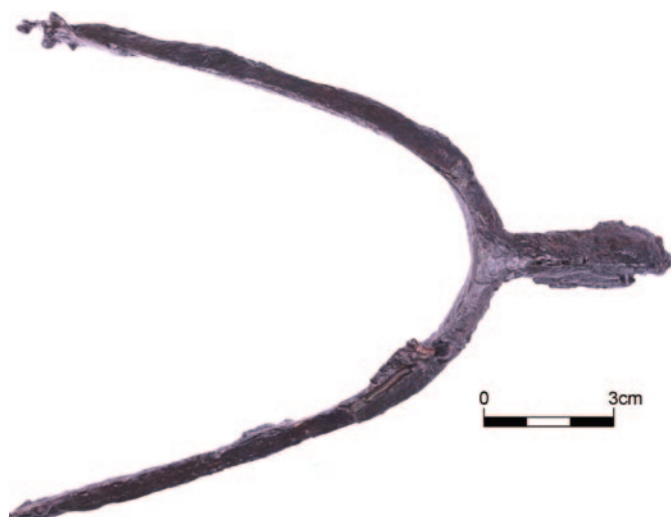
Vybavených hrobů bylo na pohřebišti zjištěno celkem 14 (*obr. 84*).⁸ Jedná se především o jednoduché drátěné šperky – záušnice. Předměty denní potřeby zastupovaly dva nože, funkci nádoby zaujímalo dřevěné vědro a součást jezdecké výbavy představovala ostruha.

Obr. 84. Vraňany, okr. Mělník. Plán prozkoumané části pohřebiště s vyznačením hrobů s výbavou.

7 Datování bylo provedeno v České radiouhlikové laboratoři CRL provozované Ústavem jaderné fyziky a Archeologickým ústavem AV ČR, Praha, v. v. i.

8 U hrobů postižených hlubší skrývkou (především H1 až H8) ve východní části zkoumaného pohřebiště mohly být nálezy zničeny mechanizací a nemusely být proto zachyceny.

Obr. 85. Vraňany, okr. Mělník. Ostruha z hrobu H18.

Obr. 86. Vraňany, okr. Mělník. Vědro z hrobu H18.
Obr. 85 a 86 foto L. Plotěná.

Esovitě záušnice byly nalezeny ve 12 hrobech (celkem 29 exemplářů). Ve většině případů měly záušnice malé „centimetrové“ rozměry M1 až M3, ve dvou až ve třech případech se jednalo o střední „dvoucentimetrový“ rozměr S (třídění záušnic podle Tomková 2020, 179–183). Ženy a dívky se záušnicemi byly zpravidla vybaveny jedním až dvěma exempláři. Tři dětské hroby obsahovaly více záušnic, hrob H43 tři exempláře, hrob H48 pět a hrob H36 deset kusů. Hroby s nejpočetnějším souborem záušnic náleží téměř na všech českých a moravských nekropolích dětem či dospívajícím dívkám (Štefan 2010, 191–192).

K vybaveným pohřbům náležely také hroby H18 a H23. V hrobě H18 měl třinácti- až čtrnáctiletý jedinec nad levou pánevní kostí zlomek čepele nože a nad pravou rukou jednu ostruhu s dlouhým bodcem se šikmým vyhnutím (obr. 85). Ostruhy s dlouhým bodcem se v Čechách objevují od poslední třetiny či čtvrtiny 9. století a v hrobech se vyskytují do konce 10. století. Ostruhy se šikmo vyhnutým dlouhým bodcem se v hrobech objevují výjimečně a jsou datovány do poloviny či po celou druhou polovinu 10. století (Profantová 2020, 359–362, 370–371). Ostruhy byly zpravidla dávány zemřelým jedincům do hrobů v páru. Případ jediné ostruhy a neobvyklá poloha dále od nohou u mladšího náctiletého jedince pravděpodobně mužského pohlaví představuje spíše symbolický než faktický status jezdce. Zřejmě se jím měl stát až v pozdějším věku. Muž v hrobě H23 měl nad pánví nůž a v nohách dřevěné, třemi železnými obručemi okované vědérko (obr. 86).

Ojedinělé zlomky keramiky, které se nacházely v zásypech některých hrobů, jsou pravěkého stáří a lze je vztáhnout ke zdejšímu pravěkému sídlišti. Jako příměs ze sídliště lze pravděpodobně považovat až v laboratoři vytríděný levý radius z ovce/kozy v hrobě H37.

5. Širší kontext vraňanské nekropole

Nově zjištěné pohřebiště ve Vraňanech náleželo venkovské populaci. Nalézá se 9 km od dominantní ostrožny s mělnickým zámekem nad soutokem Labe s Vltavou. V raném středověku se v této strategické poloze nacházel důležitý přemyslovský správní hrad. Jeho nejstarší opevnění je datováno již do 9. století (Meduna 2003), význam na konci 10. století dokládají mince ražené zde kněžnou Emmou, patrně manželkou Boleslava II. Od 20. let 12. století je v Mělníce doložena kolegiátní kapitula (Meduna 2008; 2010). Pod raně středověkým hradem na místě cukrovaru v Rousovicích bylo v letech 1912 až 1913 prozkoumáno kostrové pohřebiště (Tomková – Košta 2015).

V blízkosti, zhruba 2 km západně od Vraňan na katastru obce Vepřek bylo před dvěma desetiletími zjištěno pravěké hradiště a raně středověké výšinné sídliště. Lokalita byla v raném středověku osídlena nejspíše ve starší době hradištní v 8. až na počátku 9. století (*Kuna 2001*) a s vraňanskou nekropolí se časově rozchází. Na samotném katastru Vraňan nebyly dosud zjištěny stopy soudobého raně středověkého sídliště. Vlastní obec Vraňany je mladší, první písemná zmínka o ní se vztahuje k roku 1227 (*Profous – Svoboda 1957*, 613). Vraňanskou nekropolí lze interpretovat jako pohřebiště venkovské populace, které se nacházelo v širším zemědělském zázemí mělnického hradu.

V době před objevením vraňanské nekropole byl zpracován v rámci revizního zpracování pohřebiště v Mělníce-Rousovicích přehled pohřebišť v okrese Mělník (*Tomková – Košta 2015*, 292–297). Ve vymezeném prostoru je registrováno 45 pohřebišť z 9. až 12. století. Nejbližší pohřebiště od Vraňan na levém břehu Vltavy směrem na západ jsou Mlčechvosty a Vepřek, směrem na sever Jeviněves s nálezem páru tepaných gombíků a směrem na východ v Lužci nad Vltavou s velkými esovitými záušnicemi a polohou v blízkosti kostela (*Ježek 1998*). Většina případů představuje objevy jednotlivých hrobů a izolované nálezy nádob či esovitých záušnic z doby před 2. světovou válkou. O pohřebištích, ze kterých tyto nálezy pocházejí, nemáme většinou jasnější představu. Z přehledu vyniká především na svou dobu dobře dokumentovaná a s Vraňany současná nekropole Mělník-Rousovice z 10. až první poloviny 11. století, která ležela pouze 1,3 km od mělnického hradu. Jednalo se o pohřebiště blízké osady v podhradí bezprostředně prostorově i funkčně vázané na hrad. Do nedávna bylo toto řadové pohřebiště se svými šesti desítkami hrobů jediné takto velké na Mělnicku. Obdobně rozsáhlá avšak méně vybavená vraňanská nekropole představuje významný příspěvek do zmíněného přehledu, kde o mnohých pohřebištích máme jen velmi neurčitě informace.

6. Závěr

V roce 2020 se podařilo objevit dosud neznámé mladohradištní řadové pohřebiště ve Vraňanech. Celkově zde bylo odkryto 61 hrobů s ostatky 69 jedinců. Rozsah pohřebiště byl zcela jistě větší, podařilo se zachytit pouze jeho jižní okraj. Ze zmíněného počtu 69 jedinců se jednalo o 30 dětí. Rozdíl mezi počtem mužů a žen byl zanedbatelný. Zemřelí byli pochováváni do obdélných jam se zaoblenými rohy a byli ukládáni v natažené poloze na zádech. Hlava zpravidla směřovala k západu a nohy k východu. Vyskytla se tu jedna výjimka obrácené orientace s hlavou na východ, i když situace je tu komplikovaná výrazným porušením hrobu skrývkou. Z již zmíněných 69 jedinců jich bylo 49 pohřbeno v samostatných hrobových jamách. V šesti případech jsme se setkali s vícečetnými pohřby a v pěti s hroby v superpozicích. Užití vnitřní kamenné i dřevěné úpravy hrobů bylo poměrně časté. V případě kamene se jednalo o místní opuku a byla zjištěna ve 25 hrobech. Částečně se jednalo o ojedinělé kameny nebo menší počet kamenů v hrobové jámě. Ve dvou případech byly hroby kojenců překryty kamenem a v osmi případech je patrné kamenné obložení. Přítomnost dřeva byla zachycena v 21 hrobech. Jednalo se buďto o dřevěné desky zakrývající pohřeb, nebo o pohřeb na dřevěné desce, případně mohlo jít o dřevěnou schránku. V jednom případě spočíval zemřelý v rakvi spojované železnými kováními. Hrobová výbava byla poměrně chudá a vybavených hrobů bylo jen čtrnáct. Jednalo se především o esovité záušnice. Předměty denní potřeby zastupovaly dva nože, funkci nádoby zaujímalo dřevěné vědro a součást jezdecké výbavy představovala ostruha s dlouhým bodcem. Esovité záušnice byly přítomny ve 12 hrobech; jednalo se především o exempláře malých rozměru (M1 až M3), ve dvou případech to byly záušnice střední „dvoucentimetrové“ velikosti.

Nekropole ve Vraňanech patří mezi řadová pohřebiště která se v Čechách objevují od konce 9. století a vyznívají kolem roku 1100. Od 12. století se pohřbívání přesunulo z volné krajiny k nově formovaným kostelům (k tomu *Štefan – Varadzin 2007; Klápště 2010*). Počátky pohřbívání na vraňanské nekropolí můžeme snad klást již na konec 9. století, pohřbívá se zde především v 10. a 11. století. Datace je opřena o nálezy ostruhy, vědra a esovitých záušnic především malých a částečně i středních rozměrů. Výsledky radiouhlíkového datování ukazují na široký interval 9. až 12. století. Vzhledem ke zmíněnému konci řadových pohřebišť okolo roku 1100 a absenci záušnic s rozměry většími než 23 mm lze předpokládat, že pohřbívání ve Vraňanech nepřekročilo počátek 12. věku.

Po skončení pohřbívání na této nekropoli se ukládání těl zemřelých nejspíše přesunulo k některé sakrální stavbě. V úvahu by mohl přicházet kostel Narození Panny Marie v dominantní poloze na návrší severovýchodně od obce Vepřek nebo kostel sv. Jiljí v Lužci nad Vltavou, v jehož blízkosti byly objeveny již zmíněné dva hroby a esovitě záušnice velkých rozměrů. Kostel ve Vepřku se nachází 2,7 km západně od vraňanské nekropole a kostel v Lužci 3,3 km východně od lokality. V obou případech se sice jedná o mladší kostely, nelze nicméně vyloučit, že na jejich místě mohl dříve stát nějaký starší předchůdce. Podobný příklad se nachází v rovněž nepříliš vzdáleném Vrbně (6,9 km východně od Vraňan), kde se okolo románského kostela Povýšení sv. Kříže nacházelo od konce 11. století rozlehlé pohřebiště. Kostel měl v této době sloužit jako spádový pro pohřbívání obyvatel z více sídlišť. Velikost hřbitova byla v průběhu 13. století redukována blíže ke kostelu (*Štefan – Varadzin 2007*).

Literatura

- Ježek, M. 1998:* Mladohradištní hrob z návsi Lužce nad Vltavou. *Archeologie ve středních Čechách* 2, 381–384.
- Klápště, J. 2010:* Boemia plena est ecclesiis et religione divina. In: M. Studníčková (ed.), *Čechy jsou plné kostelů. Kniha k počtě PhDr. Anežky Merhautové, DrSc.* Praha, 217–227.
- Koštová, N. – Kapustka, K. – Zazvonilová, E. – Křivánek, R. – Drtíková Kaupová, S. – Vondrová, H. – Bajer, A. – Kočárová, R. 2022:* Raně středověké pohřebiště v Přezleticích (okr. Praha-východ). *Památky archeologické* 113, 183–255.
- Kuna, M. 2001:* Dokument C-TX-200108714. Archeologický ústav Praha. Dostupné z: <https://digiarchiv.aiscr.cz/id/C-TX-200108714>.
- Kytlicová, O. 1968:* Slovanské pohřebiště v Brandýsku. *Památky archeologické* 59, 193–248.
- Lutovský, M. – Špaček, J. 2020:* Raně středověké pohřebiště v Zelenči. *Archeologie ve středních Čechách – Supplementum* 1. Praha.
- Meduna, P. 2003:* Nejstarší raně středověké opevnění v areálu Mělníka. *Archeologické rozhledy* 55, 378–385.
- Meduna, P. 2008:* Mělník v časech kněžny Emmy. In: J. Kilian – L. Polanský (eds.), *Emma Regina – Civitas Melnic. Mělník – Praha*, 81–89.
- Meduna, P. 2010:* Raně a vrcholně středověký Mělník. In: I. Ebelová (ed.), *Mělník*. Praha, 55–85.
- Profantová, N. 2020:* K významu nálezů ostruh a seker ze žalovských pohřebišť. In: K. Tomková a kol., *Levý Hradec v zrcadle archeologických výzkumů. Pohřebiště. Díl II.* Praha, 357–385.
- Profous, A. – Svoboda, J. 1957:* Místní jména v Čechách. Jejich vznik, původní význam a změny. Díl IV. S–Ž. Praha.
- Štefan, I. 2010:* Příspěvek k chronologii a výpovědním možnostem esovitých záušnic. *Studia mediaevalia Pragensia* 9, 171–205.
- Štefan, I. – Varadzin, L. 2007:* Počátky farní organizace v Čechách a na Moravě ve výpovědi archeologie. *Církevní topografie a farní síť pražské církevní provincie v pozdním středověku. Colloquia mediaevalia Pragensia* 8, 33–53.
- Tomková, K. 2020:* Levý Hradec v zrcadle archeologických výzkumů. *Pohřebiště. Díl II.* Praha.
- Tomková, K. – Košta, J. 2015:* Raně středověké pohřebiště v Mělníku-Rousovicích. *Archeologie ve středních Čechách* 19, 271–318.

An early medieval cemetery in Vraňany, Mělník District

In 2020, a previously unknown linear cemetery was discovered in Vraňany. A total of 61 graves containing the remains of 69 individuals were unearthed there. The cemetery was originally undoubtedly much larger; only its southern edge has been investigated. Of the 69 individuals mentioned, 30 were children. The difference between the numbers of men and women was negligible. The deceased were buried in rectangular grave pits with rounded corners and laid out on their backs with their heads facing the west. Of the 69 individuals mentioned, 49 were buried in separate grave pits. Six cases involved multiple

burials, and five involved graves disturbing each other. The use of both stone and wooden interior lining was relatively common and distinctive. In the case of stone, local marlstone was used and documented in 25 graves. Two graves of infants were covered with a stone, and stone lining is apparent in eight cases. The presence of wood was observed in 21 graves. These were either wooden planks covering a burial, a burial placed on a wooden board, or possibly a wooden coffin. In one case, the coffin was even fitted with iron fittings.

The grave goods were relatively sparse and they were only found in 14 graves. S-shaped temple rings were found in 12 graves – primarily small ones and, to a lesser extent, also medium-sized ones. Everyday items are represented by two knives, and a wooden bucket served as a container. In the grave of a 13- to 14-year-old individual, a spur was found above the skeleton's right hand, in addition to a fragment of a knife. A single spur in an unusual position at a teenage individual suggests a symbolic rather than an actual status of a horserider.

The necropolis in Vraňany is one of the linear cemeteries which appeared in Bohemia from the late 9th century AD onward and remained in use until around 1100. From the 12th century onward, cemeteries moved from the open countryside to newly built churches. The beginnings of burials at the Vraňany necropolis can be dated to the late 9th century, but the majority of the graves date back to the 10th and 11th centuries. Given the aforementioned abandonment of linear cemeteries around 1100 and the absence of larger temple rings, it can be assumed that funerary activities in Vraňany did not extend beyond the early 12th century.

After funerary activities at this necropolis ceased, the deceased were likely buried close to a religious building. The churches in Vepřek and Lužec nad Vltavou are likely candidates. The church in Vepřek is located 2.7 km west of the Vraňany cemetery, and the church in Lužec is located 3.3 km to the east.

English by *Jan Machula*

Fig. 1ab. Vraňany, Mělník District. Location of the site.

Fig. 2. Plan of the area excavated in 2020, the cemetery is depicted in its northern part (the settlement features belong to prehistoric settlement).

Fig. 3. Plan showing the excavated part of the cemetery.

Figs. 4–82. Plans and photographs of graves, grave goods, radiocarbon dating.

Fig. 83. Radiocarbon dating of selected graves.

Fig. 84. Plan showing the excavated part of the cemetery. Graves containing grave goods are marked.

Fig. 85. Spur from grave H18.

Fig. 86. Bucket from grave H18.

Daniel Dvořáček, Regionální muzeum v Kolíně, p. o., Karlovo náměstí 8, 280 02 Kolín I; Filosofický ústav AV ČR, v. v. i., Jilská 1, Praha 1, 110 00; Professur für Ur- und Frühgeschichte, Historisches Seminar, Universität Leipzig, Ritterstraße 14 DE 04109 Leipzig
dvoracek@muzeumkolin.cz

